

Pedagógiai Program

Mindszentgodisai Óvoda és Egységes Óvoda-
Bölcsőde

2016.szeptember 1.

Az intézmény OM- azonosítója: 027033	Jóváhagyta: Kónyáné Füst Szilvia óvodavezető
Legitimációs eljárás – érvényességet igazoló aláírások	
1/2016 (VII.13.) határozatszámom elfogadta nevelőtestület nevében	Vélemény nyilvánítók óvodai Szülői Szervezet nevében
Egyetértését kinyilvánító fenntartó nevében Nemzetiségi Önkormányzat nevében	
Hatályos: 2016. szeptember 1.-től	

1. BEMUTATKOZÁS	5
2. A PROGRAM JELLEMZŐI	6
2.1. A program átdolgozásának szükségessége	6
2.2. Óvodakép, gyermekkép	8
2.3. Programunk főbb elvei, jellemző	9
2.3.1. A gyermek és a játék	9
2.3.2. A gyermeki jogok védelme	10
2.3.3. Egyéni bánásmód alkalmazása	12
2.3.4. A másság elfogadása, elfogadtatása	12
2.3.5. Komplexitás érvényesülése a nevelésben	13
2.3.6. Tapasztalat és ismeretszerzés	13
2.3.7. Nyitottság és rugalmasság érvényesülése	14
3. AZ ÓVODAI NEVELÉS ALAPVETŐ FELADATAI	15
3.1. Egészséges életmód alakítása	17
3.2. Az érzelmi és erkölcsi nevelés, szocializáció	23
3.3. Az anyanyelvi-, és az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	30
3.3.1. Anyanyelvi nevelés	30
3.3.2. Az értelmi fejlesztés	33
4. A PROGRAM ERŐFORRÁSAI	35
4.1. Személyi feltételek	35
4.2. Tárgyi feltételek	37
5. SAJÁTOS FELADATAINK, AZ ÓVODA HELYZETÉBŐL ADÓDÓ FELADATOK	38
5.1. Gyermekvédelem	38
5.2. A roma nemzetiségi feladatok	39
5.3. Óvodai integrációs program	41
5.4. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése	42
6. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI? TEVÉKENYSÉGFORMÁI	49
6.1. Ajánlott napirend	51
6.2. A javasolt Hetirend	52

7. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI	54
7.1. A játék	54
7.2. Vers, mese	59
7.3. Ének, zene, énekes játék	65
7.4. Rajzolás, mintázás, kézimunka	69
7.5. Mozgás	73
7.6. A környező világ tevékeny megismerésére nevelés	77
7.7. Munkajellegű tevékenységek	83
7.8. Nevelés, játékkal, mesével, játékba integrált tanulás	86
8. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI, EGYÉB RENDEZVÉNYEI	92
9. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE	93
10. MÉRÉS, ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉSI RENDSZER	95
10.1. A mérés	96
10.2. Az egyéni fejlődés dokumentálása	97
11. ALAPDOKUMENTUMAINK	106
12. ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT	106
13. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	107
14. FELHASZNÁLT IRODALOM	108

1. BEMUTATKOZÁS

A mai Mindszentgodisa eredetileg két község volt, Felsőmindszent és Godisa. A jelenleg működő óvoda elődjei is ehhez a két településhez kapcsolhatók.

Felsőmindszenten az óvodát 1964-ben alapították, Godisán 1974-ben. Előtte Godisán csak nyári óvodai elhelyezést biztosítottak a gyerekek számára. Mindkét óvoda egy-egy osztatlan csoporttal működött, kezdetben félnapos rendszerben.

1974.-től vezették be az egész napos rendszerű ellátást, mely az étkeztetés bevezetését is jelentette, ettől kezdve a Felsőmindszenten működött I. sz. a Godisán működött II.sz. Napközitthonos Óvoda névvel különböztették meg. Ekkor még mindkét intézmény az Általános Iskola tagintézménye volt.

1977. április 1.-től a két települést egyesítették, Mindszentgodisa néven.

2007. október elsejével a két óvodát a fenntartó összevonta, jelenleg Mindszentgodisai Óvoda néven, 2015. szeptemberétől három csoporttal működik. A két csoport osztatlan óvodai, a harmadik egységes óvoda-bölcsődei csoport.

Az épület a falu központi területén helyezkedik el, és környezete jól szolgálja a gyermekek biztonságos óvodai életét.

- Az óvoda épületét 1929-ben építették családi háznak, s 1974-ben alakították ki óvodának. Ekkor még folyóvíz nem volt benne, a kézmosás műanyag tartályból történt, és az udvaron álló két kút vize sem volt fogyasztásra alkalmas. A WC-t is az udvaron alakították ki.
- Az udvar teljes területe romos és rendezetlen volt. A víz bevezetése 1980-ban, az udvar egyidejű rendezésével történt, melyen udvari játékokból (mérleghinta, csúszda, mókuserék) játszópark került kialakításra.
- Az udvar alakítása a következő években is folytatódott, 1982-ben fásítottak, 1985- ben épült a babaház, a következő évben a jelenlegi homokozó, majd néhány évvel később új udvari játékok kerültek beépítésre, hajó, kombinált mászó rendszer stb.
- 1990-ben az egyedi fűtést korszerűsítették, központi karborobot kazánt építettek be.
- A csoportszoba modernizálása 1998-ban kezdődött, először galériát, majd tornaszobát alakítottak ki.
- A következő években a gondos tervezésnek köszönhetően tetőátrakás, iroda kialakítás, az épület külső felújítása történt.
- 2007-ben az összevonás szükségessé tette az épület bővítését, átépítését, kialakítottak egy újabb csoportszobát és fejlesztőszobát, nagyobb öltözőt, vizesblokkot, gyermekfürdetőt, vezetői irodát építettek hozzá.
- 2011. február utolsó napján megszűnt az intézmény főzőkonyhájának működése, március elsejétől az önkormányzat fenntartásában lévő konyháról történik kiszállítással a gyermekek étkeztetése.

- 2015. augusztus-október hónapokban épül az új 60m² – s tornaszoba, melynek építése tette lehetővé a gyermeklétszámhoz szükséges harmadik csoportszoba létrehozását.

A gyerekek 80 %-a roma nemzetiségű, és az oláh népcsoporthoz tartoznak, a beás nyelvet beszélik.. A gyerekek a családból nagy hátránnyal érkeznek, sok szülő munkanélküli, rokkantnyugdíjas és alacsony iskolázottságúak. A családok rossz anyagi körülmények között élnek, egy főre jutó átlagkeresetük jóval a létminimum alatt van.

Az óvoda felvételi körzete Mindszentgodisa, Kishajmás, Bakóca, Kisbeszterce. A gyermekek falubusszal érkeznek.

Az egységes óvoda-bölcsődei csoport létrehozásával lehetőség nyílt a második évüket betöltött gyermekek fogadására is korlátozott számban, és törekszünk arra, hogy minden 3 éves kisgyermek óvodába kerüljön. Így eredményesebb lehet a családi szocializáció hiányosságainak pótlása és az iskolai alkalmasság megalapozása.

A hátrányos helyzet, a családi modellből hiányzó tapasztalat, élmény és kommunikációs hiány határozza meg feladatainkat.

Pedagógiai elvünk: nyugodt, családi légkörben érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, közvetlen, a különbözőség elfogadására nevelő, élmény gazdag mindennapok megteremtése.

2. A PROGRAM JELLEMZŐI

2.1. A program átdolgozásának szükségessége

Az elmúlt évtizedben az óvodák nevelési gyakorlata jelentős változáson ment keresztül. Az oktatáspolitikai aktualitásai (Törvényi háttér változásai, kompetencia alapú nevelés, környezettudatosság, fenntarthatóság, alapprogram módosítása), az óvodával szembeni új kihívások, elvárások, a családok életében bekövetkezett változások, a HHH gyermekek számának növekedése, az SNI- integráció, teszik szükségessé a pedagógiai program folyamatos felülvizsgálatát, módosítását.

- A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 86. § (1) – (2) bekezdései szerint a községi, városi, a fővárosi és a megyei jogú városi önkormányzat köteles gondoskodni a sajátos nevelési igényű gyermekek – SNI gyermek - ellátásról, amennyiben azok a többi gyermekkel együtt nevelhetők.

Ezen jogszabály előírásaira tekintettel, az önkormányzat, az óvoda Alapító Okiratába beépítette, a többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek közül, az enyhe értelmi fogyatékos (tanulásban akadályozott), mozgásszervi, érzékszervi, beszéd fogyatékos, autista, illetve a megismerési és viselkedési rendellenességgel rendelkező gyermekek ellátását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek együttneveléséhez szükséges tárgyi feltételeket biztosította, a személyi feltételek biztosítását külső szakemberrel oldotta meg.

2013-01-01-től, a Sajátos nevelési igényű gyermekek fogalmi meghatározása módosult:

„sajátos nevelési igényű gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.”

Az intézményi átszervezést követően a Mindszentgodisai Óvoda Alapító Okiratában, a fenntartó önkormányzatok az intézmény típusaként többcélú intézményt, egységes óvoda-bölcsődét jelöltek meg, ezzel egyidejűleg feladatként a második életévüket betöltött gyermekek speciális óvodai ellátását is meghatározták.

A nevelési program átdolgozásának törvényi háttere:

- Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény,
- Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja, 363/2012 (XII.17) Korm. rendelet,
- A nemzetiség óvodai nevelésének irányelve.... a 17/ 2013. (III.1.) EMMI rendelet,
- Képesség-kibontakoztató és integrációs felkészítésben résztvevő gyermekek nevelése a 20/2012.(VIII. 31.) EMMI rendelet,
- Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvéről szóló 2/2005. (III. 1.) OM rendelet,

Az átdolgozás során figyelembe vettük az óvoda klienseinek megváltozott elvárásait, a magyar nép hagyományait, a fejlődéslélektan tudományos eredményeit, a befogadó pedagógia cél és feladatrendszerét, a magyar óvodapedagógiai kutatások eredményeit.

A játék, érzelmek, erkölcs, meghatározó szerepét, a gyermeki fejlődés nyomon követésének szükségességét, az iskolai alkalmasság fejlettségi szintjeinek meghatározását.

Programunk további felülvizsgálatát átdolgozását, az Országgyűlés által elfogadott és új alapelvekre helyezett valamint a megújult tartalommal elfogadott Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja indokolja.

A pedagógiai programunk bevalásának, nevelési gyakorlatunk hatékonyságának vizsgálata során megállapítottuk, hogy programunk, eddig kialakított nevelési gyakorlatunk alapjaiban jó, eredményes. Gyermekközpontúság, nyitottság és rugalmasság, valamint a szülőkkel kialakított jó kapcsolat jellemzi. Ezek a jellemzők biztos kiindulópontot és alapot jelentenek, pedagógiai programunk megvalósításához, nevelési gyakorlatunk továbbfejlesztéséhez.

Pedagógiai hitvallásunk

"Nem az a feladatunk, hogy a felnövekvő generációnak meggyőződéseket közvetítsünk. Hozzá kell segítenünk, hogy a saját ítélő erejét, a saját felfogóképességét használja. Tanuljon meg a saját szemével nézni a világban."

Rudolf Steiner
(osztrák filozófus, pedagógus)

Hitvallásunk gyakorlati megvalósítását a

Saját készítésű, többféle módszert magába foglaló óvodai pedagógiai programunkban fogalmazzuk meg.

A program, Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja alapján, a gyermekeink szociális háttéréhez igazodva, a gyermek alaptevékenységét biztosítva (játékot), a gyermek cselekvő gondolkodását figyelembe véve készült.

Az óvoda Pedagógiai Programjának megnevezése:

Nevelés, a gyermek fejlődését legoptimálisabban biztosító módon.

2.2 GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

Gyermekkép

A nevelés középpontjában a gyermek áll. Minden gyermek egyszeri és megismételhetetlen, önálló személyiség.

Legfontosabb feladat az intézménybe járó, gyerekek testi-lelki szükségleteinek kielégítése, melyek életkoronként és egyénenként másként nyilvánulnak meg.

A gyermek alapvető szüksége az érzelmi biztonság. Éreznie kell a bizalmat, biztonságot, a segítő megértést, a toleranciát, empátiát az őt körülvevő felnőttektől és gyermekektől egyaránt. A felnőtteknek kell a gyermekek szemével látniuk, fülükkel kell hallgatniuk, szívükkel érezniük.

Kulcsszó a gyerekek szeretete, tisztelete, elfogadása. Fontos a kiegyensúlyozottság, a derűs, családias, szeretetteljes légkör megteremtése, mely biztosítja a harmonikus személyiségfejlődését. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára lehetőséget biztosítunk a családi szocializáció kiegészítésére, a hátrányok kompenzálására, az intézményben leképeződő társadalmi viszonyok szabályait.

Óvodakép

A gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda, a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, az egységes óvoda-bölcsőde csoportban a gyermek második életévétől, az óvodai csoportban a gyermekek két és fél éves, illetve három éves korától az iskolába lépésig tartózkodnak. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja a két éves korú és az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. A 2-3 éves korúakat is fogadó csoport és az óvoda, miközben az teljesíti a funkcióit, a gyermekekben a következő életszakaszba (az óvodába illetve kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

A két éves korúaknál a gyermek harmonikus fejlődésének segítése, az önállóság kialakulásának segítésének feltételei megteremtődnek, a gyermeki kompetencia kialakításának támogatása, míg az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok kiegyenlítését, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermek ellátását is).

Az óvodai gyakorlatunk igazodik a használói környezet, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek családi környezetéhez. Ezekkel a családokkal fokozottan figyelünk a napi kapcsolat fenntartására, a harmonikus együttműködésre. Érzelmileg biztonságos környezet kialakítására számukra.

2.3. Programunk legfőbb elvei, jellemzői

2.3.1. A gyermek és a játék

A játék a bölcsődés és óvodáskorú gyermek legfőbb, semmi mással nem helyettesíthető tevékenysége. A játék a gyerekek legjellemzőbb életmegnyilvánulása, amelyben integrálódnak a gondozási, a munkajellegű és tanulási tevékenységek. A gyerekek egész napját a játéktevékenység fonja át és határozza meg. Ebben zajlik le tapasztalataik ismereteik, élményeik feldolgozása. Ebből indulnak ki és ehhez térnek vissza, valamennyi tevékenységükből.

A játékban érvényesülnek azok az érzelmi hatások, amelyek a gyerekeket a megismerés folyamatában érik és a társas magatartásukat is befolyásolják.

A játék a gyermek önként vállalt, belső késztetésből és kíváncsiságból fakadó örömteli tevékenysége, és az öröm forrása is egyben.

A játék a gyermek számára maga a való élet. A valóságnak az a kicsiny része, amit a gyermek az őt körülvevő világból felfog, megért. A játékban a gyermek kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érintő élményeket.

A játékot a gyermek élvezi és ezen keresztül éli meg az életet.

A játék és a tanulás az óvodában összekapcsolódik. Ezen belül a motoros, szociális és verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg.

A szabad játék mind a bölcsődés, mind az óvodáskorú gyermek önként vállalt tevékenységét jelenti, amely a nap legnagyobb részét kitölti.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt- a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtve, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda, az óvodapedagógus és a kisgyermekgondozó feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

A játék folyamatában az óvodapedagógus és kisgyermekgondozó tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, a nem direkt reakcióival éri el.

A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

A megfelelő játékszervezés, vezetés, irányítás következtében óvodáskor végére kifejlődnek mindazok a képességek, melyek szükségesek az önálló és tudatos munkavégzéshez, tanuláshoz.

A SNI gyermekek estében figyelembe kell venni és fel kell használni a gyógypedagógusok, pszichológusok által differenciáltan javasolt „fejlesztő játékokat”, különösen azokat, amelyek bizonyos gyerekek speciális fejlesztését, illetve bizonyos problémák megelőzését szolgálják. A játék nem csak anyagában, hanem differenciált vezetésében akkor válik a nevelés eszközévé, a tanulás szervezeti keretévé-formájává, ha tudatosan és adekvátan erősítik fel fejlesztő hatásait.

A roma gyerekek játéktevékenysége és annak fejlesztése során figyelembe kell venni e nemzetiség életének specialitásait, a természet közeli életmódjukat, családjaik szociokulturális hátterét.

Lehetőséget kell biztosítani számukra néphagyományaik megélésére.

2.3.2. A gyermeki jogok védelme

Az óvodai nevelés középpontja a gyermek érvényesülésének biztosítása. Az óvodai nevelés alapelveinek és a gyermeki jogok védelme alapvető feladat.

A munkánk során törekszünk minden gyermek befogadására, elfogadására, biztosítjuk számukra az egyenlő hozzáférést, elfogadhatatlannak tartunk bármi nemű megkülönböztetést.

Minden gyermek joga, hogy megkapja a neki megfelelő gondoskodást és nevelést.

Az óvodai nevelés alapelvei

- A gyermeket különleges védelem illeti meg.
- A gyermek érdeke mindenképp felett álló érdek.
- A gyermeknek joga van szükségletei kielégítéséhez.
- A nevelés elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda kiegészítő szerepet játszik.
- Az óvodás gyermek személyiségének teljes kibontakozására kell törekedni.
- A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés és bizalom kell, hogy övezze.
- A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember. Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön. A gyermekek őszintén elfogadják, tolerálják sajátos bánásmódot igénylő társaikat, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség természetes számukra. Az óvodánkban olyan pedagógiai környezetet kell kialakítani, ahol a másság felé fordulás mindenki számára természetessé válik.

Az alapvető gyermeki jogok érvényesülését biztosítjuk nevelő, fejlesztő munkánk során. A gyermeknek:

- Joga van ahhoz, hogy önálló személyiségként fogadják el.
- Joga van ahhoz, hogy minden segítséget megkapjon, kiteljesíthesse önmagát, érezhesse, hogy fontos és pótolhatatlan.
- Joga van ahhoz, hogy féltő óvó, gondoskodó szeretet, folytonos stabil biztonság vegye körül.
- Joga van egy olyan bizalmat, biztonságot, empátiát és toleranciát sugárzó közegben élni, tevékenykedni, ahol érvényesítheti szükségleteit és jogait, kibontakoztathatja képességeit.
- Joga van a felfedezéshez, megfigyeléshez, tapasztalatgyűjtéshez, azaz élményekhez jutni, alkotni és mindezen közben hibázni.
- Joga van szabályokat alkotni és alakítani.
- Joga van választani a feladatok között és felelősséget vállalni.
- Joga van a véleményalkotáshoz, bírálathoz, észrevételek tételéhez.
- Joga van a sikerhez.
- Joga van az egyenlő hozzáféréshez, egyenlő esélyekhez.
- A SNI gyermeknek joga van ahhoz, hogy egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások segítsék a fejlődését.

- A fejlődésre ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön.
- Emberi méltóságát tiszteletben tartsák, a bántalmazással-fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal- az elhanyagolással szemben védelemben részesüljön.
- A hátrányos megkülönböztetés minden formájától mentes nevelésben-gondozásban részesüljön.

Minden gyermek azonos jogokkal rendelkezik, nemi, faji, vallási, etnikai, gazdasági, egészségügyi megkülönböztetés nélkül.

2.3.3. Egyéni bánásmód alkalmazása

Minden gyermek egyszeri és megismételhetetlen önálló személyiség. Fejlettségük igen különböző. A személyre szabott fejlesztés előfeltétele a gyermek alapos ismerete. A gyermek megismeréséhez elengedhetetlen az óvónő és gyermek közötti feltétlen bizalmon alapuló kapcsolat. Ez a bizalom az alapja a két éves korú gyermek fejlődésének is.

Az óvónőnek, kisgyermeknevelőnek tudnia kell, hogy milyen alapokra, milyen módszerrel építhet ahhoz, hogy a gyermek érezhesse a siker élményét. A siker megélése elengedhetetlen feltétele a további fejlesztésnek és a bizalom, az önbizalom erősödésének.

A különleges bánásmódot igénylő gyermek vagy gyermekcsoport számára hosszabb távú fejlesztési terv elkészítése szükséges és ezeket hatékonyan kell alkalmazni.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknél meg kell találni azt a területet, melyen megfelelő, kiemelkedő teljesítményt nyújt, s ezt a területet bázisként használva történhet a további fejlesztés.

A roma gyermekek esetében fontos, hogy az óvónő jól ismerje hagyományait, szokásrendszerüket, mert a fejlesztésük ehhez igazodva lehet még eredményesebb.

2.3.4. A különbözőség elfogadása

Az azonosság ellentéte a különbözőség. Az azonoshoz hasonlítani természetes. A különbözőség az, amitől fejlődni lehet. Az ismeretlen érték-és normarendszer, az ismeretlen szokások, melyeket önkéntelenül válnak a gyermek mindennapjainak részévé. Az, hogy ez a különbözőség mennyire válik a gyermekek számára természetessé az a felnőttek felelőssége, mert a gyermek kiszolgáltatott.

A felnőttek feladata, hogy magatartási (utánozható, követhető, követendő) mintát nyújtsanak tapintatos szeretetükkel, megértést és elfogadást tanúsító viselkedésükkel.

A gyermeki jogok védelmében szükséges a felnőttnek, pedagógusnak kiváltképpen részt vállalniuk az előítéletek elleni küzdelemben.

A legtöbb sajátos nevelési igényű és roma gyermek nehézséggel küzd a társadalmi beilleszkedés területén.

Célunk az, hogy segítsük hozzá őket a társadalomban való tájékozódásban és a társadalmi beilleszkedésbe.

A két éves korú gyermekekben még nem alakult ki előítélet, s koruknál fogva még nem érik őket e területen negatív hatások. Ezért célunk, hogy intézményi szocializációjuk során csökkentjük e hatások valószínűségét.

2.3.5. Komplexitás érvényesülése a nevelésben

Nevelési programunk alapeleme a játék. A játékból a játékig, a játékban. Ez az elv lehetővé teszi, hogy összekapcsoljuk a különböző tevékenységeket, rendszerré alakítsuk a fejlesztési módokat. Ez azt jelenti, hogy a fejlesztendő területhez keressük a fejlesztés módját, akár több tevékenységen keresztül.

A műveltségi területek között lévő kapcsolatok, átfedések erősítik egymást, s a nevelés során ezt a lehetőséget használjuk ki. Azaz komplex módon vesszük figyelembe a pedagógiai folyamat minden lényeges elemét: a tartalmát, a gyermekek előzetes tudását, motiváltságát, életkori sajátosságait, a nevelési környezet lehetőségeit, korlátait.

Az SNI gyermekeknek a meglévő képességeik, készségeik szintjéhez kell megkeresni az adott fejlesztési terület fejlesztés érdekében megfelelő tevékenységi formákat.

Ha szükséges szakember segítségét kell kérni ahhoz, hogy kialakulhassanak azon jellemzőik, melyek elősegítik a többi gyerekhez és felnőtthöz, a körülményekhez való alkalmazkodást.

A két éves korú gyermek számára a komplexitást a nevelés és gondozás egysége jelenti. A gyermek fejlesztése érdekében a tárgyi feltételeket kell biztosítani. S a gyermek viselkedésével mutatja meg, ha készen áll fejlődésének következő fokozatára lépni. A felnőtt feladata ennek támogatása.

2.3.6. Tapasztalat és ismeretszerzés

Azt gondoljuk és tapasztaltuk, hogy az óvodánk szociokulturális háttéréből adódóan az ismeretszerzés módjaként a helyzethez, az anyaghoz igazodó, a mesét, verset kiemelten kezelő tanulás módszere a legmegfelelőbb gyermekeink számára, mely ugyanakkor a gyermeki tevékenykedtetést a cselekvésbe ágyazott tanulási folyamatot tartja szem előtt.

A gyermek a játék közben élményszerűen, számára élvezetes módon, szinte önkéntelenül szerez tapasztalatokat és észrevétlenül tanul.

Az óvodáskorú gyerekek tanulásának igazi színtere a játék. Spontán, szabad játékban önálló tapasztalatszerzésre, a belső és külső világ „birtokbavételére” van lehetőség, ugyanakkor beléphet az óvónő által kezdeményezett, vezérelt játék, amely kihasználja a tevékenységekben rejlő lehetőségeket, a megismerő funkciók és önálló felfedezés gyakorlására. Nem különítjük el a játékot és a tanulást, a gyermek úgy tanul, hogy játszik.

A játék során sokoldalú cselekedtetés közben lehetőség nyílik fejleszteni a gyermekek értelmi képességeit, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakításával iskolai életmódra való előkészítés történhet. A követelményeket az egyéni teljesítőképességekhez mérjük, képességeinek megfelelő feladatok elé állítjuk a gyermekeket.

E tevékenységek gyakorlása közben, a különböző problémahelyzet biztosításával fejlődnek a gyermekek társas kapcsolatai, kooperációs és kommunikációs képességei, erkölcsi és akarat tulajdonságaik, valamint problémamegoldó, önálló gondolkodásuk is fejlődik.

A szocializáció szempontjából is nagy jelentőségűek a közös élményre épülő tapasztalat-szerzési lehetőségek.

A két éves korú gyermekeknél a fejlődés lehetőségét biztosítjuk, egyéni igényeiknek megfelelően, mely elősegíti aktivitásukat és önállósulásukat is.

2.3.7. Nyitottság és rugalmasság érvényesülése

Fogékonyak vagyunk az új iránt. Nyitottság és rugalmasság jellemzi munkánkat, Házi rendünket, napi rendünket, szervezeti kereteinket rugalmasan kezeljük. Környezetünkkel, partnereinkkel való kapcsolattartást nyitottság jellemzi. A partneri igények és elvárások figyelembe vételével, rugalmas kezeléssel nevelő munkánk folyamatos megújulására törekszünk.

- Célunk a gyermeki nyitottság ébren tartása és megőrzése.
- A szülők, testvérek, rokonok részt vehetnek az óvodai, óvodán belüli programokon, ünnepélyeken.
- A gyermek befogadása történhet az anyával vagy más családtaggal, a bölcsődés korúaknál az az egyetlen gondozónő, a saját gondozónő rendszert biztosítja.
- Lehetőséget biztosítunk az óvodai élet mindennapjainak megismerésére és gyermekük fejlődésének nyomon követésére.
- Nyitottak vagyunk a szülők által felvetett problémák befogadására, közös megoldására.
- Lehetőséget biztosítunk a vallásos nevelés megvalósítására.
- A családdal történő együttnevelés során (SNI, roma, bölcsődés és óvodás gyermeknél egyaránt) támogatjuk a szülői szerepet, egyénre szóló fejlesztési tervet dolgozunk ki.
- Figyelünk arra, hogy a fejlesztési terv a gyermek egyéni sajátosságaihoz, a családhoz, a közösséghez, a csoporthoz is alkalmazkodjon.
- A nevelőtestület tagjai folyamatosan képezik magukat, az önképzés és továbbképzés segítségével, nyitottak a szaktanácsadó, a kollégák, az intézményvezető visszajelzéseire, felhasználják szakmai fejlődésük érdekében.

3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Közös nevelési célkitűzéseink a rögzített alapelvekre építve határozhatók meg, az intézmény eredményes működésére vonatkoztathatók és a pedagógiai folyamat egészére irányulnak.

A 2-3-6-7 éves gyermekek egészséges, harmonikus, élmény-gazdag személyiségfejlesztése érdekében: a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi érettség kialakítása, az élethosszig való tanulás képességének, környezettudatos magatartásának megalapozása, a hátrányok csökkenését, a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének figyelembevételével, ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is.

Kiemelt céljaink:

- Az óvodai nevelés gyermekközpontú és befogadó.
- A kooperációs és nyelvi kommunikációs készségek differenciált fejlesztése.
- A helyi hagyományokból, adottságokból eredően kiemelt terület az egészséges életmódra nevelés és környezeti nevelés.
- Az etnikai kisebbséghez tartozó cigányszármazású- roma nemzetiségű- gyermekek magyar nyelven történő nevelése, mely során megismertetjük őket a kisebbség kultúrájával, hagyományaival, segítjük identitástudatuk kialakulását, erősödését.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére kidolgozott óvodai fejlesztő program, képesség-kibontakoztató és integrációs felkészítés, és az idevonatkozó feladatok rendszerének végrehajtása.
- Az SNI - sajátos nevelési igényű - gyermekeknél is, a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására kell törekedni.
- Az óvodáskor előtti korban lévő gyermekek gondozása-nevelése.
- Alapvető értéknek tekintjük a szűkebb és tágabb hazához való kötődés érzését, törekszünk a demokratikus magatartás kialakítására.
- Az óvodai és a 2-3 éves gyermek nevelése a családi nevelést elfogadó, hangsúlyozó, arra épülő nevelés.

A fő céljaink elérése érdekében az alábbi részfeladatok megvalósítása szükséges

Az óvoda gyermekösszetételére való tekintettel különösen fontos a preventív gyermekvédelem folyamatos működtetése. A nemzeti, etnikai kisebbségi óvodai nevelés, a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelés irányelveinek érvényre juttatása. Az Óvodai Integrációs Program folyamatos működtetése.

- Az eltérő szociokulturális háttérből adódó igen különböző fejlettségi szinten álló gyermekek differenciált, egyénre szabott, egyéni fejlődési ütemet figyelembe vevő fejlődésének elősegítése.

- A már jól működő hagyományokon nyugvó család-óvoda kapcsolattartási formáinak ápolása, erősítése, további együttműködési lehetőségek keresése.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek:

- Sajátos nevelési igényű gyermekek családi nevelésének, a közösségbe való beilleszkedésének segítése. Az integrált együttnevelés során, ügyelni kell arra, hogy a gyermekek fejlesztésének megvalósítása, a számukra megfelelő területeken történjen úgy, hogy a nevelés, fejlesztés ne terhelje túl a gyermeket, és hátrányainak leküzdéséhez, minden segítséget megkapjon.
- Az egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység, megvalósítása, team munkában és szervezett nevelési folyamatban történjen, a gyermekek egyéni szükségleteire, igényeire épülő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazásával.
- A tehetséges gyermekek fejlesztése.
- A nemzeti kisebbséghez tartozó gyermekek számára az esélyegyenlőség elősegítése.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak csökkentése az óvodai nevelés eszközeivel.

A Program pedagógus és kisgyermeknevelő modellje:

- Minden helyzetben és tevékenységben arra törekvő pedagógus és kisgyermeknevelő, aki mintát ad a szociális érzékenységre, a másokkal való törődésre, a lelki azonosulásra, aki barátságos, derűs, nyugalmat adó bölcsődei-óvodai életet teremt meg, ahol a sok tényezőnek kiszolgáltatott gyermek esélyt kap arra, hogy önmaga értékeit felismerhesse, hogy saját lehetőségeihez képest fejlődjön, kellő lelki erőt, akaratot és sok-sok pozitív élményt szerezve.

Továbbá

- A gyerekek autonómiáját tiszteletben tartó, de magára nem hagyó, a gyermekekhez mért módszereket és eszközöket alkalmazó-értő, a rendet és spontaneitást összehangoló, a gyermekek egyéniségéhez igazodó, sajátosan fejlesztő pedagógus személyisége szükségeltetik, aki példát és egyben segítséget ad a különbözőség tolerálásában, elfogadásában, aki képes arra, hogy a másság értékeit közvetítse gyermekek és felnőttek felé egyaránt.
- Tudatosan törekszik a gyermekek motiválására, aktivizálására.
- Felismeri a gyermek személyiségfejlődési nehézségeit, és képes számukra segítséget nyújtani- esetlegesen a megfelelő szakembertől segítséget kérni.
- Felhasználja a mérési és értékelési eredményeket saját pedagógiai gyakorlatában.
- Az egységes nevelő hatások elvét is biztosítandó fontos, hogy a gyermekekkel foglalkozó felnőttek közel azonos érték és normarendszerrel rendelkezzenek.

Az óvodai nevelés általános feladatai

- ✓ Egészséges életmód alakítása
- ✓ Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés
- ✓ Az anyanyelvi, és az értelmi fejlesztés és nevelés

Továbbá:

- ✓ vállaljuk a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelését, a hátrányok csökkentése érdekében.

3.1. Egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, a gyermek testi fejlődésének elősegítése nagy jelentőségű az óvodai nevelés során.

Az óvodai nevelés feladata:

- A tiszta, higiénikus, biztonságos, gyermekbarát környezet megteremtése.
- A gondoskodás biztosítása az elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtésével, az óvónői, dajkai személyes példaadással, a jól szervezett napirenddel, szabály-és követelményrendszerrel.
- Gondozási teendők maximális ellátása, figyelembe véve a gyerekek egyre fejlődő önállóságát, képességeit.
- Örömmel végzett mozgások biztosítása, a mozgáskedv megőrzése, mozgás-, és tartáshiba-prevenció mozgásfejlesztéssel.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- A megfelelő szakemberek bevonásával- a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve- speciális gondozó, preventív és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek test-lelki gondozása, érzelmi biztonságuk megteremtése.

Az óvodai egészséges életmódra nevelés célja

A gyermek alapvető szükségleteinek kielégítése melyek elősegítik:

- a fejlődést, növekedést,
- az egészség megőrzését,
- a jó közérzet kialakulását és
- megteremtik annak a lehetőségét, hogy a nevelési hatások kedvezően érvényesüljenek.

Kiemelt cél

- az egészséges életmódra nevelés,
- a testi nevelés,
- az egészségmegőrzés (betegség megelőzés),
- a környezettudatos magatartás, a környezet védelméhez és megóvásához, fenntarthatóságához kapcsolódó szokások kialakítása.

Nevelési cél

- A megfelelő életritmus és napirend kialakítása.
- A helyes tisztálkodási, táplálkozási és öltözködési szokások kialakítása.
- A mozgásigény felkeltése és kielégítése.

A két éves korú gyermek mindennapjait a felnőtt vezérli, a szokások megalapozása és kialakítása szempontjából meghatározó ez az életkor, mely az önállósodásukat alapozza meg és az egészséges életmód szokásai azok, melyek automatizálása elengedhetetlen a további életük során.

A roma, a HHH és SNI gyerekek számára nyújtani kell azt a példát, mely előfeltétele a személyes kompetencia kialakulásának. A személyes kompetencia működésének feltétele az önkiszolgálási képességek megfelelő fejlettsége.

Feladatok

- A gyermekek szükségleteinek kielégítése.
- Az egészséges életvitel szokásainak alakítása, alapozása.
- Az egészség megőrzése, védelme, edzettség biztosítása.
- Önellátási képesség fejlesztése- SNI gyermekek.
- A környezettudatos magatartás, környezet védelméhez, megóvásához, fenntarthatóságához szükséges szokások kialakítása.

Az egészséges életmód kialakítása azért fontos, mert a gyermekeink olyannyira különböző szociokulturális háttérű családokból érkeznek, hogy szükséges egy egységesebb szokás- és normarendszert kialakítani, illetve mintát nyújtani számukra egy másik szokásrendszerről is.

Az egészséges életmódra nevelés alapja a jól összeállított heti-és napirend, mely a gyermekek számára biztonságot, eligazodást nyújt az események egymást követésében.

A napirend rugalmassága elengedhetetlen, ez biztosítja az egyéni ritmus követését a gyermekeknek.

A két éves korúaknál és a kicsiknél a napirend megszokott egymásutániséga, az eszközök megismerése, az eszközhasználat és a tevékenységek gyakorlása, a nagyobbaknál az egyre nagyobb önállóság és a tevékenységek egyre magasabb minősége hangsúlyos.

A napirend/hetirend betartása kialakít egyfajta rendszert, s az elvárások következetessége segíti a szokások kialakulását. Ez a feltételes reflex láncsor a szokások kialakulásának alapja.

A csoportban kialakult szokások, a csoportszokások erősítik az egymáshoz tartozás érzését is.

Feladatunknak tartjuk a családok szokásrendszerének változtatását is. A gyermekeken keresztül próbálunk hatni a családokra is. Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeink életvitele, szokásaik eltérnek az átlagos családoktól. Ezért nagyon fontos, hogy megismerjük a családok kulturhygiénés szokásait, lehetőségeit. Ezek ismeretében alakítjuk segítő partneri kapcsolatunkat, és alkalmazzuk az egyéni bánásmód elvét, a szükségletek kielégítésében, a szokások alakításában.

A családokkal együttműködve alakítjuk ki a gyermekekben a tisztaság iránti igényt, a helyes táplálkozási, illetve az egészséges életvitel szokásait.

A roma gyermekek családi nevelésében kevesebb a verbalizmus, ezért a szokásrendszer kialakításánál leghatékonyabban alkalmazható módszer az utánzásra épülő tanulás.

Az SNI gyermekek esetén, a gondozási műveletek, a tanulási folyamatok, a testre szabott fejlesztési program kidolgozása a cél. Megfelelő fejlesztés esetén az érzelmileg motivált gyermek, felismerve a cselekvés eszközeit, örömet és irányát, maga is utánozni kezd. Spontán és aktívan tevékenykedik. Biztosítjuk, hogy sok gyakorlással, cselekvéses mozzanatok lebonyolításával és hangsúlyozott bemutatásával, a szokások elsajátítása során a gyermek önmagához mérten a lehető legnagyobb önállósággal étkezzen, öltözködjön, tevékenykedjen. Gyakori ismétléssel tesszük a gondozási helyzeteket jól ismertté, és arra törekszünk, hogy valóban tanulási folyamattá váljon a művelet.

A gyermek testi (fizikai) szükségleteinek kielégítése

Fontos feladat a gyermekek testi-lelki szükségletének kielégítése. A gyermek szükségletei fejlődésével változnak.

A két éves korú gyermek gondozása bensőséges interakciós helyzet kisgyermeknevelő és gyermek között, melynek elsődleges célja a gyermek testi szükségleteinek kielégítése.

A személyes és a szociális kompetencia kialakulásának egyik feltétele, hogy a gyermek csecsemőkortól kezdve aktívan vehessen részt a gondozási helyzetekben, lehetséges legyen úgy próbálkozni, hogy közben éri a kisgyermek nevelő figyelmét, biztatását, támogató segítségét. Sikeres próbálkozásait a felnőtt megerősítéssel, dicsérettel jutalmazza (ez növeli az együttműködési kedvet), a sikertelenségért viszont nem jár elmarasztalás. Lényeges az elegendő idő biztosítása, mivel az egyes mozzanatok megtanulása hosszú gyakorlást igényel. A felnőttel való kommunikáció érzelmi töltése, a kisgyermeknevelőnek a gyermekről adott jelzései kihatnak az önefogadásra, a személyiség egészséges alakulására. A gondozás jelentős mértékben befolyásolja a szokáskialakítást és az önállósodást.

A gondozás (tisztálkodás, öltözködés, táplálkozás, pihenés) alapvető biológiai-fiziológiai szükségleteket elégít ki, melyek alapfeltételei a magasabb rendű szükségletek kialakulásának. Minél kisebb a gyermek, és minél inkább rászorul más személyekre, szükségletei kielégítésében, annál

kevésbé tűr halasztást annak kielégítése, illetve annál nagyobb frusztrációként éli meg annak kielégítetlenségét!

A gyermek lelki (mentális) szükségleteinek kielégítése érzelmi biztonságot nyújt számára. A gyermeknek éreznie kell a bizalmat, biztonságot, a segítő megértést, a toleranciát stb. a felnőttektől és gyermekektől egyaránt. Így tanulja meg elfogadni, szeretni önmagát és másokat.

Az egészséges életvitel szokásainak megalapozása, kialakítása

Az egészséges életvitel szokásainak alakítása óvodáskorban kiemelt jelentőségű, alapvető feltétele a helyes életritmus kialakítása. A folyamatos napirend, a folyamatos étkezés, biztosítja minden gyermek számára az egyéni életritmus követését.

A reggeli folyamatos étkezés lehetőséget biztosít arra, hogy minden gyermek egyéni szükségleteinek megfelelő időben étkezzék. Figyelembe vesszük a gyermekek különböző táplálkozási szokásait, nem kényszerítjük őket az ételek elfogyasztására. A nap folyamán bármikor fogyaszthatnak folyadékot, a csoportszobában és az udvari játék során egyaránt, az egészséges étkezés részként minden nap biztosítunk gyümölcsöt számukra. Az egységes óvoda-bölcsőde csoportban napi négyszeri étkezést biztosítunk, mely során a tízórai lehet ivólé vagy gyümölcs.

Az étrendet szakember állítja össze, így kellő mennyiségben és arányban vannak jelen a szükséges tápanyagok és vitaminok. A heti étlapot a szülők folyamatosan figyelemmel kísérhetik, így lehetőségük van arra, hogy az óvodai étkezést összehangolják az otthonival.

A családok táplálkozási szokásai igen különbözőek. A családok egy részénél a korszerű, vitamindús táplálkozást a rossz anyagi helyzet, más esetekben a helytelen táplálkozási szokások miatt nem biztosítják gyermekük számára. A gyermekek jelentős része nem fogyaszt elegendő zöldséget, gyümölcsöt, húst, ugyanakkor naponta esznek csokoládét, cukrot, stb.. Ezek a gyermekek többnyire az óvodában tanulnak meg rágni, itt ismerkednek meg ezekkel az ételekkel. Az óvodában a korszerű táplálkozási szokások kialakítására törekszünk.

Minden ősszel elmegyünk almát szedni, a gyerekek az otthoni konyhakertben szednek zöldséget.

A közösen leszedett, vásárolt gyümölcsöket, zöldségeket fogyasztják nyersen, készítenek kompótot, savanyúságot.

Ki kell alakítani a gyermekekben és gyakoroltatni kell a testápolással, étkezéssel, öltözködéssel kapcsolatos tevékenységeket. Cél az automatizmus kialakítása náluk.

A tevékenységek során a fokozatosság, következetesség és egyéni bánásmód elvét tartjuk szem előtt.

A családokban kialakult rossz televízió és számítógép használat gyakorlatának hatására a gyermekek egyre kevesebbet és egyre nyugtalanabban alszanak éjszaka. Ennek következtében megnőtt a délutáni alvási igényük, nekünk pedig a felelősségünk azért, hogy megteremtjük a nyugodt pihenés feltételeit.

A délutáni pihenéshez a félhomályig (nem besötétített) sötétített, tiszta, friss levegőjű csoportszoba, a csend, a nyugalom, az elalvás előtti zene, a mese, a gyerekek simogatása, elringatása alakítja ki a megfelelő hangulatot, a nyugodt pihenést.

Azoknak a gyerekeknek, akiknek kevesebb pihenésre van szükségük, biztosítjuk a csendes tevékenység lehetőségét.

A két éves korú gyermekek altatása történhet karban, simogatással stb. illeszkedve a szülői altatás szokásához is.

SNI gyermekeket fejlettségüknek megfelelően kell gondozni. Annyi segítség nyújtása kellő, amennyi elegendő.

Figyelünk a HHH gyermekek testi igényeinek kielégítésére, az egészséges életmód kialakításában.

Az egészség megőrzése, védelme, edzettség biztosítása

A napirend része, hogy délelőtt és délután is tartózkodnak a gyerekek a szabadban. A bölcsődések már reggeli után rögtön öltöznek és a fedett teraszon levegőznek.

A szabadban tartózkodásnál figyelembe kell venni az időjárást, de az időjárás miatt nem kell lemondani róla.

Törekszünk a gyerekek célszerű, könnyen kezelhető öltözékének kialakítására (csere ruha legyen a zsákban). Évszaknak, időjárásnak megfelelően öltözködjenek (rétegesen, ne legyen túlöltöztetés), mindenkinek legyen biztonságos váltócipője, kényelmes hálóruhája, tornafelszerelése.

Az öltözködés védekezés az időjárás hatásai ellen, de fejleszti a gyerekek ízlését, önállóságát is.

A szülők számára is elfogadott a réteges öltözködés, amely a gyermek egyéni igényeit szolgálja. A ruházat minden esetben kényelmes és praktikus legyen, csereruha mindig álljon a gyerekek rendelkezésére.

A szabadban a gyerekek természetes mozgású mozgáskoordinációja fejlődik, mozgásigényük kielégül.

A mindennapos edzési lehetőség növeli a gyermek kondícióját, ellenálló képességét. Törekszünk arra, hogy lehetőség szerint minél hosszabb időt töltsenek a gyerekek a szabadban, élvezzék a napsütést.

A vizes edzés, pancsolás formájában oldható meg nyáron.

Emellett minden évben, amennyiben a fenntartó lehetővé teszi a nagycsoportosok ingyenes úszásoktatáson vesznek, vehetnek részt, melynek célja a vízhez szoktatás.

A testnevelés foglalkozásokon, a bemelegítések során rendszeresen végeznek a gyerekek olyan gyakorlatokat, melyek célja a lábboltozat megerősítése, illetve a lúdtalp kialakulásának megelőzése.

Önellátási képesség fejlesztése SNI gyermekek esetén

Az óvodába kerülő gyermek mozgásfejlesztése során az óvodapedagógus első fontos feladata a mozgáskedv megőrzése, szükség esetén felkeltése. A SNI gyermekeknél előfordulhat, hogy spontán mozgásos reakcióik ritkábbak, a külvilág megismerésére irányuló kíváncsi, kutató viselkedése beszűkültebb, ezért nagyon lényeges a megfelelő motiváció, a mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása, a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése, a szükséges és elégséges szabályok megtanítása. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, gyakoroltatása, a napirend egészét átszövő feladat.

Az SNI gyermekek fokozatosan szoknak hozzá az óvodai elvárásokhoz: (utánzási vágy, a belső folyamatok tudatossá válása, önálló étkezés, szobatisztaság, kézmozdulatok biztossá válása). Nevelésük, fejlesztésük során tudatosan és folyamatosan szem előtt tartjuk az önállóságra nevelés elvét. Ehhez a munkához segítséget az EGYMI szakembereitől kérünk.

A környezettudatos magatartás, környezet védelméhez, megóvásához, fenntarthatóságához szükséges szokások kialakítása

Fontos feladatunk a természeti, társadalmi környezethez fűződő pozitív érzelmi viszony, pozitív viselkedési formák és magatartás módok kialakítása, a környezeti kultúra iránti igény megalapozása, a gyermek és közvetlen környezetében lévő élővilág megismertetése és megszerettetése, az élő és élettelen környezeti tényezők közötti leglényegesebb összefüggések megláttatása, helyi adottságok, lehetőségek feltárásával, felhasználásával.

A tágabb és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton történő megismertetésével érjük el, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt, anélkül, hogy kárt tenne benne. Célunk, hogy a gyermekek környezettudatos viselkedését megalapozzuk. Ebben a folyamatban a gyermeket körülvevő felnőttek (szülő, óvónő, kisgyermekgondozó, dajka) példája elengedhetetlen.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Komplex módon veszi figyelembe a pedagógiai folyamat minden lényeges elemét: a tartalmat, a gyermekek előzetes tudását, motiváltságát, életkori sajátosságait, a nevelési környezet lehetőségeit, korlátait stb.
- Többféle módszertani megoldásban gondolkodik. Az adott helyzetnek megfelelően rugalmasan alkalmazza módszereit.
- Pedagógiai céljai összhangban állnak az Óvodai nevelés országos alapprogramjával és az óvoda pedagógiai programjának célrendszerével.

A fejlettség várható eredményei az óvodáskor végére

- Belső szükségletből fakadó igényükké vált a rendszeres, gondos tisztálkodás, a testi higiénia.
- Önállóan használják a WC-t.
- Vigyáznak a mosdó rendjére.
- Önállóan mosnak kezet, szükség szerint használják a körömkéfé.
- Önállóan mosnak fogat, a fogápoló szereket tisztán tartják.
- Szükség szerint használják a zsebkendőt.
- Ügyelnek az étkezőasztal esztétikus rendjére.
- Étkezés közben a kulturált étkezés szokásait betartják, helyesen használják az evőeszközöket.
- Ismernek, szívesen fogyasztanak az egészséges, vitamindús ételeket.
- Helyesen, megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek, ruhájukat rendben tartják.
- A gyermekek tisztelik környezetüket, bátran alakítják azt, anélkül, hogy kárt tennének benne.
- A HHH-s gyermekeknél is automatikussá válnak az egészségügyi szokások, kialakul igényük a környezetük tisztaságára, védelmére.

3.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

Az óvodás és két éves korú gyermek magatartását érzelmei vezérlik. Ezért őt a befogadástól az óvodáskor végéig biztonságot nyújtó, családi, szeretetteljes, nyugodt, pozitív érzelmekkel töltött, félelemmentes légkörnek kell körülvennie, mert csak ebben a légkörben lehetséges a különböző tevékenységformákon (főképpen a játékban) keresztül azon képességek kialakítása, melyek elősegítik, megalapozzák a közösségben való életet, a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak kibontakoztatását a közösségen belül a csoportnormái alapján.

Az óvodai érzelmi és közösségi nevelés és szocializáció célja:

- a gyermekek érzelmi biztonságának kialakítása,
- a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján,
- a személyközi viselkedés megtanulása, a befogadás, elfogadás, a segítség kérés és adás képességének megalapozása, valamint a társas interakciók kialakítása,
- A halmozottan hátrányos helyzetű, a roma és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a

figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus feladatai:

(az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be)

- Az óvodapedagógus együttműködést, közösségi kapcsolatokat és érzelmeket erősítő helyzeteket teremt és módszereket alkalmaz az óvodai és óvodán kívüli tevékenységek során.
- Csoportjában tudatosan alkalmazza a konfliktus megelőzés módszereit pl. közös szabályalakítás, az értékelési szempontok tudatosítását, a pozitív példák megerősítését, a következetességet. A felmerülő konfliktusokat, azok okait felismeri, helyesen értelmezi és hatékonyan kezeli. Konfliktus helyzetben a gyermekeket, a konfliktusokat kompromisszumos megoldására ösztönzi.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel, rendelkező szakemberekkel.
- A gyermek fejlődésének alapja, hogy féltő, óvó, gondoskodó szeretet, folytonos, stabil biztonság vegye körül. Egyéni, differenciált bánásmód szükséges a személyes, bensőséges kapcsolat kialakításához, amely minden gyermeket megillet.

Óvodánkban a roma gyerekek száma magas. A gyerekek identitása, empátiás készségük fejlődjön. A szélsőséges érzelmi magatartás közelítsen egy optimális közép felé. A roma gyerekek óvodai beilleszkedését a családokkal együttműködve lehet csak megoldani. Ehhez hozzátartozik, hogy a szülő bármikor bemehessen a csoportba, meggyőződhessen arról, hogy gyermekét a többiek nem bántják. Fokozatosan kell bevezetni a gyerekeket az óvoda helységeinek, eszközeinek megismertetésében. Azon eszközök használatát ne erőltessük, melyek otthonról hiányoznak addig, amíg ezeket meg nem szokták. Nehézséget okoz számukra az óvoda szokás-és szabályrendszerének megtanulása, hiszen kötetlen, szabadabb életvitel, a magasabb szabadságfok, az eltérő napirend jellemzi a család életét. Sokszor a gyerekek nem értik, amit az óvónő kér tőlük és a hiányos magyar szókinés miatt kénytelenek kifejezni magukat.

A cigányok közösségi emberek, kultúrájukból is kitűnik, hogy mennyire fontos számukra a közösség. Ezt a jellemzőt ki kell használni az óvodának. Csak azon szokások megváltoztatására kell törekedni, amelyek a gyerekek egészségét, fejlődését negatív irányban befolyásolja.

A két éves korú gyermekeknél az anyáról való leválás két éves korban történik. A két éves gyermek fokozott figyelmet igényel kisgyermeknevelőjétől, továbbá elő kell segíteni az újabb egyszemélyes kötődés kialakulásának lehetőségét, melyet az állandóság biztosít.

A két éves korú gyermekek érzelmi fejlődésének és szocializációjának elősegítése a következő eszközökkel történik:

- derűs légkör biztosítása,
- a kisgyermeknevelő-gyermek között szeretetteljes, érzelmi biztonságot jelentő kapcsolat kialakulásának segítése,
- bizalmon és elfogadáson alapuló társas kapcsolatok alakulásának, az együttélés szabályai elfogadásának, a másik iránti nyitottság, empátia és tolerancia fejlődésének segítése.

Feladataink:

- Nyugodt, derűs, családi légkör kialakítása a befogadástól az óvodáskor végéig.
 - Folyamatos, napi kapcsolattartás a szülőkkel.
 - Az én-kép, én-tudat erősítése, közösségi érzés alakítása.
- A csoport életritmusának, szokás és szabályrendszerének alakítása.
- Közös élmények, tevékenységek biztosítása.
- A gyermekek szociális érzékenységének fejlesztése.
- Az SNI gyermekeknél a szociális viselkedés fejlesztéséhez, szükséges szükségletek kielégítése, hajlamok, attitűdök, meggyőződések, rutinok, szokások alakítása, megerősítése, követésre alkalmas minták biztosítása.
- A HH/HHH gyermekek hatékony együttnevelését biztosító befogadó és elfogadó környezet kialakítása.
- Az óvodai dolgozók modell értékű kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.
- A szülőföldhöz való kötődés alapját képező szűkebb és tágabb környezet megismertetése.

Mivel óvodás gyermeket érzelmei vezérlik, ezért családi környezetben kialakul kötődése társaihoz, a felnőttekhez. Cél, hogy a gyermek az óvodapedagógusban támaszra találjon, kialakuljon benne a bizalom.

A gyermek a felnőttre követendő példaként tekint, ezért az óvodában dolgozó felnőttek viselkedése, kommunikációja, beszéde a gyermeket utánzásra serkentő modell.

A gyermek első találkozása az intézménnyel félelmet kelt benne, ezért nagyon fontos a beszoktatás időszaka, lehetőleg az édesanyával, de elfogadjuk az apa, vagy nagynéni stb. segítő jelenlétét is.

A gyermekeknek az ismert felnőtt jelenléte biztonságot nyújt, vele együtt ismerkedhet meg az új környezetével. S a szülő is megismerheti gyermeke új életterét.

A befogadás időszakában (5-8-10 nap) mindkét óvónő jelen van a csoportban, így a gyerekek egyszerre ismerik meg mind a kettőjüket, nem okoz gondot egyikük távozása.

Az egységes óvoda-bölcsőde csoportban a kisgyermeknevelő a befogadás ideje alatt végig a csoporttal van, mert a gyermek és kisgyermeknevelő között kialakuló kötődés segíti elfogadni a gyermeknek a új környezetét. A gyermek igénye szerint nyújtható a befogadás ideje, a beszoktató családtag személye a gyermek igényéhez igazodik, lehet az anya, apa, nagyszülő.

A dajka mindkét csoportban segíti a befogadást, főképpen a gondozási feladatok ellátásában.

A csoporthoz tartozó felnőttek együtt, gondosan előkészítik ezt az időszakot.

Folyamatos napi kapcsolattartás a szülőkkel

A gyermek személyiségfejlődésében meghatározó, hogy milyen hatások érik a családban. Az óvónőknek, kisgyermeknevelőnek ismernie kell a gyerekek családjának nevelési szokását, a gyerek helyét a családban.

Ezeket a szokásokat közelíteni szükséges az óvoda nevelési szokásaihoz.

- A nevelési év során szervezett (gyerekek nélküli) programok lehetővé teszik a sokféle gyereknevelési szokások megismerését, megbeszélését.
- A „Róla óra” lehetővé teszi a szülő számára, hogy bizalmi (kétfős) helyzetben beszéljen az óvónővel problémájáról, kétségeiről, kérdéseiről.
- Az utazó gyermekek szükségessé teszik az üzenő füzet használatát, melyben a szülő és óvónő értesítheti egymást a különböző helyzetekről, eseményekről.
- Az óvodapedagógusok és kisgyermeknevelő napi kapcsolatban állnak a szülőkkel, mely lehetővé teszi a folyamatos párbeszédet.
- Találkozásokat szervezünk azért, hogy a szülő megismerje elveinket, céljainkat, nevelési gyakorlatunkat.
- Hozzáférhető helyen tároljuk a PP-t, SZMSZ-t és a Házirendet, így a szülő azt megismerheti, forgathatja.
- Bevonjuk a szülőket az óvodai életbe, figyelembe vesszük javaslataikat, jogaikat érvényesíthetik.

- A gyermeket és szülőt meglátogatjuk otthonukban (amennyiben a szülő is igényli és egyet ért).
- A beiratkozás után lehetőleg az anamnézist a családban készítjük el.

Mivel fontos számunkra, hogy a szülő korrekt véleményt alakítson ki rólunk, így törekszünk a nyitottságra, ezt a napi kapcsolat jól szolgálja.

S fontos számunkra az is, hogy a szülő a kapcsolattartásnak más módjait is vegye igénybe (nyílt nap, Róla óra, szülői értekezlet, munkadélután, ünnepek, programok).

Az SNI gyermekeknél szülők szerepe alapvető és lényeges, egyben nélkülözhetetlen eleme az integrációs folyamatnak. Azzal, hogy gyermekük felvételt nyert egy többségi óvodába, szerepük és felelősségük nem csökken, sőt inkább növekszik. A kezdeti időszak mindenkinek nagyon megterhelő, hiszen az óvónő ekkor kezdi gyűjteni a gyermekekkel kapcsolatos tapasztalatait, a gyermeknél pedig ekkor indul el az alkalmazkodás folyamata, alkalmazkodás az új környezethez, a pedagógusokhoz, a csoporttársakhoz, a szokásokhoz, az elvárásokhoz. A szülő rendkívül nagy szerepet játszik abban, hogy ez a beilleszkedés sikeres legyen.

A szülővel való kapcsolattartás fontos tényezője az óvodapedagógus, kisgyermekgondozó, segítő tanácsadása.

Én-kép, én-tudat erősítése, a közösségi érzés alakítása

A személyiség alakulásának fontos tényezője a társas kölcsönhatások milyensége. A gyermek számára az „én” a kiinduló pont. Ehhez viszonyít mindent. A gyermeknek fel kell ismernie önmagát, ismernie kell a testét. S azt el kell tudnia választania a többitől. Ezt segíti a két éves korú gyermek számára a tükör. A gyermekek társakkal való együttlététől az együttműködésig hosszú utat járnak be, s ezt az utat segíti a szociális tanulás tervezett és spontán hatásai. Az, hogy kialakul a gyermekben a „mi” tudat hosszú közösségfejlesztés eredménye. Feltétele, hogy a gyermek megtalálja a helyét a közösségben.

Nevelési cél, hogy igényévé váljon a csoporttal való együttműködés, s mellette tevékenykedjen szükséglete szerint egyedül.

A társas kapcsolatok alakulásának eszköze, színtere a játék, a közös tevékenységek, a közösen végzett feladatok, és a tanulás különböző formái.

Segíteni kell a baráti kapcsolatok alakulását, és azt is, hogy elfogadják eltérő képességű és SNI társaikat.

A csoport életritmusának, szokás-és szabályrendszerének alakítása

A gyermek számára biztonságot nyújt a következetes, ám rugalmasan kezelt szokásrendszer, ez segíti őt eligazodásában a szűkebb és tágabb környezetében, az emberi érintkezés szabályaiban egyaránt.

A szokásrendszer kialakítása hozzájárul az érték-norma és szabályrendszer fejlődéséhez, amely megalapozza további fejlődést.

A befogadás ideje alatt szükséges alakítani, kialakítani a csoport szokás és szabályrendszerét figyelembe véve a gyermek egyéni képességeit, fejlődési ütemét.

Az óvónők szervezik a csoport életét. A szabályok kialakítása során figyelni kell a fokozatosságra, a gyermeki szabadság biztosítására, a hatások pontos kijelölésére is.

A gyermeknek ismernie kell azt, mit tartunk helyesnek és mit helytelennek. Tudnia kell azt is, hogy a szabály többszöri megszegésénél lehetőséget adunk a javításra azzal, hogy bizonyos következményeket vezetünk be.

A tilalom helyett elsősorban választási lehetőséget adunk a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak és a változásra képessé, váljanak. Mindig a követendő, pozitív mintát és magatartást emeljük ki, erősítjük meg.

Az értelmes fegyelem, igényes türelem, a követelés, a bizalom, az elismerés nem csak az egyes gyermekeket formálja, hanem közvetve az egész csoportra is hat.

A felnőtt és a gyermekek közötti kapcsolat kialakításában nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partneri viszony kialakítása a cél. Így a fejlődő egyéniségek közös életében mindenki élheti a saját nyugodt, örömteli életét.

Minden csoportnak, az óvodai közös szokás- és szabályrendszeren kívül, van jelképrendszere, hagyományai, szimbólumai, amelyek csoportonként más, sajátos, egyéni színezetű légkört biztosítanak, segítik az eligazodást a tevékenységek között, mélyítik az összetartozás érzését.

A közösségbe történő beilleszkedés szempontjából az SNI gyermekek számára nagyon fontos a csoporttársak el- és befogadóképessége. Fontos, hogy a csoporttársak lássák, milyen jellegű erőfeszítéseket kell tennie a fogyatékos kisgyermeknek az azonos eredmények eléréséhez, és lássák azt is, hogy miben jó, sőt igen jó a gyermek.

A csoporttársak személyisége sokban gazdagodhat azzal, ha megismerik, mire képes fogyatékos társuk, milyen erősségei vannak. Így tanulják meg a mássággal való együttélést.

A 2-3 éves gyermek számára fontos a személyi és tárgyi állandóság, ezért törekszünk arra, hogy az egységes óvoda-bölcsőde csoportba kerülő gyermekek minél tovább maradjanak együtt.

Közös élmények, tevékenységek biztosítása

Az együttes tevékenység, a másokra való odafigyelés segíti a közösségi szokások erősödését, a közösségi magatartás fejlődését.

A gyermekek a tevékenységek során alkalmazkodnak egymáshoz, a szabályokhoz, maguk is alakítják és alakíthatják a szokásokat, szabályokat.

Az együttműködés során kölcsönösen engedményeket kell tenniük egymásnak, és szükségük van az önfegyelmeükre, a fegyelmezett magatartásra is. A tevékenységeik során kialakítják véleményüket egymásról, s önmagukról is. A felnőtt felelőssége, hogy ezt a véleményt ne sértő módon közöljék a pajtásukkal.

Ki kell alakítani igényüket arra, hogy egyéni teljesítményeiket a csoport, a közösség szempontjából is mérlegeteljék.

E folyamat során fejlődik felelősségérzetük, kötelességtudatuk, toleranciájuk, alakul tűrőképességük, konfliktusmegoldó képességük.

A két éves gyermekekre nem jellemző a közösségi magatartás. Ők még az én tudat kialakulásának fázisában vannak. A tükörben, fényképen felismerik magukat. Viszont már ekkor meg lehet próbálni a pajtás iránt érzett együttérzést felkelteni, mely jó alapot ad a későbbi fejlődéséhez.

A jól átgondolt napirend lehetőséget ad a nyugodt tevékenységre, megfelelő időt biztosítva azokra.

Az elmélyült tevékenységhez nyugalom, kiegyensúlyozott légkör, értelmes figyelem szükséges.

A közösségi nevelés az óvoda falain túlmutató aspektusa a szülőföldhöz való kötődés, mely alapja a szűkebb és tágabb környezet közvetlen tapasztalati úton való megismertetése

A fejlettség várható eredményei az óvodáskor végére

- Ragaszkodnak a csoporttársaikhoz, és a csoportban dolgozó felnőttekhez.
- Igénylik a csoportban kialakult szokásrendszer alkalmazását.
- A játékszereken megosztóznak társaikkal.
- Segítik egymást a tevékenységekben.
- Türelmesen meghallgatják a felnőtteket és társaikat.
- A csoportba érkező vendéget szeretettel, udvariasan fogadják.
- Az udvariassági formák betartásával kommunikálnak.
- Érdeklődnek társaik iránt, számon tartják társaik hiányzásának okát.
- Elfogadják a másságot. Önállóan keresik a segítségnyújtás lehetőségét.
- Konfliktushelyzetekben képesek megegyezésre jutni.
- A ismerik, tisztelik szűkebb, tágabb a környezetüket,
- Felismerik a segítségnyújtás lehetőségeit és azok helyes mértékét (SNI)

3.3. Az anyanyelvi, és az értelmi fejlesztés és nevelés

Az anyanyelvi nevelés áthatja az óvodai nevelés egészét, minden tevékenységbe megvalósítható feladat.

Az anyanyelvi nevelés során:

- az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére,
- a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására,
- a gyermek meghallgatására,
- a gyermeki kérdések támogatására és válaszok igénylésére,
- a helyes mintaadásra és közvetítésre kell figyelmet fordítani.

Az értelmi nevelés további feladatai:

- A gyermek egyéni érdeklődésére, meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve kell biztosítani változatos tevékenységeket, mely során élményeket, tapasztalatokat szerez a gyermek az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- Egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) fejlesztése.

A HHH gyermek fejlődése érdekében, az érdeklődésüket felkeltő, több érzékszervre ható, gazdag tevékenység rendszert biztosítunk

3.3.1. Az anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés tartalmát képezi a

- nevelés eszközeinek és a
- gyermeki tevékenységrendszernek minden eleme.

Az anyanyelv sokrétű árnyalt jelrendszer, melyet a gyermek tevékenység közben, társas kapcsolatban sajátít el.

Az óvodai anyanyelvi nevelés:

- a kommunikáció különböző formáinak alakításával,
- beszélő környezettel,
- helyes mintaadással és
- szabálykövetéssel valósul meg.

Célja:

A 2-3-6-7 éves gyermekek beszédfejlesztése, beszélő magatartásának kibontakoztatása, kommunikatív képességeinek megszilárdítása, metakommunikatív eszköztárának bővítése.

Feladataink:

- Beszédre ösztönző környezet kialakítása, fenntartása.
- Az anyanyelvi nevelés lehetőségei a gyermeki tevékenységekben.
- Az anyanyelvi nevelés tervezése a fejlesztés tartalmi eszközeinek megfelelően.

A roma nemzetiséghez és a HHH-s gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása érdekében különösen nagy jelentőségű a beszédértés és a kommunikatív képességek fejlesztése.

Beszédre ösztönző környezet kialakítása és fenntartása

A gyermekek beszédfejlődésében a felnőtt az óvodapedagógus, a dajka, a kisgyermeknevelő a követendő modell szerepét tölti be.

A modell szerep kötelez, ezért beszédükre jellemzőnek kell lennie:

- Hangok ejtése hibátlanul.
- Mondatszerkesztés egyszerű, érthető, világos.
- Beszédstílusa, a hanglejtése, a dinamikája, a hangerő feleljen meg a magyar nyelvre és a beszédhelyzetnek megfelelő jellemzőknek.

A gyermekek szabad játékához és különböző tevékenységeihez nyugodt kommunikációs teret, ehhez kedvező feltételeket alakít ki.

Az óvodapedagógus feladata:

- Fogalomhasználata pontos, a 3-7 éves korosztály fejlettségéhez igazodó, példaértékű.
- Az elméleti ismeretek mellett a tanultak gyakorlati alkalmazását is lehetővé teszi.
- A módszereket az aktuális tevékenységi forma sajátosságainak, céljainak és a gyermekek fejlettségének megfelelően alkalmazza.
- A differenciálás megfelelő módja, formája jellemző.

Az óvónő használja ki a beszélgetésre alkalmas helyzeteket, lehetőleg nyílt végű kérdéseket használjon. Mindig hagyjon elég időt a gyermeknek arra, hogy válaszolhasson, mesélhessen, beszélhessen. Az óvónő mutasson példát a gyerekeknek arra, hogy érzelmeiket hogyan lehet szavakba önteni. Beszéljen szívesen, hogy a gyerekek számára élmény legyen őt hallgatniuk.

Figyelní kell a beszédhibával, beszéd gátlásossággal, beszédbeli elmaradással küzdő gyerekekre. Ehhez szakember segítsége szükséges!

A gyermek a családban kezd el beszélni, a család színtere az anyanyelvi nevelés megkezdésének.

A szegényesebb szókinccsel, egyszerűbb mondatalkotással, főképpen szituatív beszédet használó gyermekek megsegítése érdekében lehetőséget kell teremteni egyéni foglalkozásra is. Viszont ügyelni kell arra, hogy a gyermek ne vegye észre.

A szülők figyelmét fel kell hívni arra, hogy a beszélgetésnek, a beszélgetéseknek, a beszélgetéssel kísért együttes tevékenységeknek a gyermek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a gyerek és a szülő

kapcsolatát erősítő hatására. Megismertetjük a szülőket az óvodában folyó anyanyelvi nevelés céljaival, a gyermekről szerzett óvodai tapasztalatainkkal.

Az óvodai életet úgy alakítjuk, hogy az SNI gyermekek számára minél több szociális kontaktusra, kötődésre, szociális kommunikációra nyújtson lehetőséget. Arra törekszünk, hogy az óvodai élet információi és élményei minél változatosabbak legyenek.

A két éves korú gyermek anyanyelvi nevelését a sok mese, vers, mondóka hallgatása, a játék közben folyó beszélgetés, a velük történt eseményről szóló mesélés segíti elő.

Az anyanyelvi nevelés lehetőségei a gyermeki tevékenységekben

Az anyanyelvi nevelés komplex folyamat, a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden tevékenységet áthat. A játékban kialakult társas kapcsolatok természetes körülmények között fejlesztik a beszédet, lehetőséget teremtenek a párbeszéd alakulására vagy csoportos beszélgetésekbe való részvételre. Az óvónő bekapcsolódva a gyermekek játékába, az eljátszott szereppel, a szerepbe illő megnyilvánulásaival, a megfelelő nyelvi formák, szókapcsolatok, szinonimák alkalmazásával metakommunikációs jelzéseivel, magatartásával mintát kínál a gyermekeknek.

A vállalt szerepben a gyermeknek alkalma nyílik arra, hogy felismerje és gyakorolja a beszédhelyzethez illeszkedő beszédmódok, nyelvi eszközök használatát.

Az anyanyelvi nevelés céljainak megvalósításában a báb, mint eszköz a bábjáték, mint módszer, nagyon jól használható. A bábjáték a gyermekek érzelmi, esztétikai, értelmi és erkölcsi nevelését, kreativitását, a gyermek egész személyiségét fejleszti. Ezért vannak jelen csoportszobáinkban hozzáférhető helyen a bábkészletek.

Fontos szerepet töltenek be az úgynevezett anyanyelvi játékok is, amelyek játékos mozgásra, cselekvésre, a gyermekek érzelmi meghatározottságára építve a beszédösszetevők fejlesztését segítik.(légvétel, szókincs, artikuláció, dialógus, mondatalkotás..). E játékok arra is alkalmasak, hogy az óvónő rábukkanjon éppen annak a beszédelemnek a fejletlenségére, esetleg hibás formájára, melynek gyakorlása, fejlesztése a kiválasztott játék célja.

A munka egyik legfontosabb eleme az összehangolt, közös cselekvés. Ez szükségessé teszi a gyerekek folyamatos, szóbeli kapcsolatát a társakkal és az óvónővel. A szabályok, az eszközhasználat és az eljárás módjának közlése, az utasítás megértése segíti a beszédfejlődést, bővíti a nyelvhasználat területeit. Arra kell törekednünk, hogy a gyermekekben kialakuljon az igény és a képesség a beszédkapcsolaton alapuló együttműködésre.

Az anyanyelvi nevelés tervezése

Mivel az anyanyelvi – kommunikációs nevelés átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét, a tervezéskor az óvónő gondolja végig, hogy az anyanyelvi nevelés feladatai közül melyeket valósíthatja meg. A mesélés-verselés közben a gyermekek irodalmi élményt kapnak, még ha rövid ideig is. Ez az élmény érdeklődésük fenntartásának alapja. A mesék, versek, mondókák gyarapítják a gyermek szókincsét, gazdagítják nyelvi kifejező készségeket.

A vizuális nevelés során a gyermek megtapasztalja, hogy a hallott mesét, verset, az általuk keltett érzést ki lehet fejezni színes, zsírkréta stb. segítségével is.

A zenei nevelés a dallamok illetve a dalok szövegének segítségével fejez ki érzelmeket. S ehhez, mint finomító eszköz járul hozzá a ritmus, a tempó, a hangerő stb.

A gyermek közvetlen természeti és társadalmi környezete, a család, az óvoda személyi kapcsolatainak, a tárgyainak, a tárgyak tulajdonságainak megismerése is hozzájárul az anyanyelvi neveléshez.

A nyelv jellemzője, hogy a gondolkodást szolgálja.

A matematikai tevékenységek révén a beszéd és a gondolkodás egymással szoros összefüggésben fejlődik. A szóban közölt feladatok pontos megértése, a megoldáshoz vezető utak végiggondolása, a hasonlóságokról, különbözőségekről gyűjtött tapasztalatok megfogalmazása pontos nyelvi kifejezést kíván.

A feladatok, műveletek megoldása során a konkrét tapasztalatokból nyert képzetek elősegítik a nehéz viszonyfogalmak, a melléknévfokozás és a névutós szerkezetek felfogását és alkalmazását. A térbeli tapasztalatok gyűjtésében a mozgások irányának a tárgyak helyének megjelölése szolgálja az anyanyelvi fejlesztést.

A testnevelés foglalkozáson a gyerekek gyakorlatot szereznek abban, hogy szóbeli leírás alapján hajtsanak végre bizonyos mozdulatokat, mozgássorokat, vagyis szóbeli utasítás nyomán cselekedjenek, hangolják össze mozgásukat. Mindez a beszéd cselekvést szabályozó szerepét biztosítja.

3.3.2. Az értelmi fejlesztés

Az értelmi fejlesztés célja

Az élethosszig való tanulás képességéhez, a sikeres iskolai beilleszkedéshez, szükséges megismerő, kognitív képességek, a jártasság, illetve készség szintre fejlesztése a játék és az óvodai tevékenységek eszközeivel.

A gyermekek kezdeményezéseire támaszkodva, korszerű óvodapedagógiai módszerek, a differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene, a szülőkkel való partneri együttműködés módszereinek segítségével biztosítjuk az egyenlő hozzáférés és esélyegyenlőség érvényesülését.

Ennek érdekében fontos, hogy minél több tapasztalathoz jusson, élményeket éljen át és természetes kíváncsiságát kielégítse a gyermek. Ezért a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás az óvodai tanulás útja.

Az óvodában komplex nevelés folyik. A nevelési területek elméletileg differenciáltak, elkülönültek, a gyakorlatban azonban egységet alkotnak. A nevelési célunk a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása.

Fontos feladat a szülőföldhöz való kötődés alapját képező szűkebb és tágabb környezet megismertetése.

A tágabb és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton történő megismertetésével érjük el, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt, anélkül, hogy kárt tenne benne. Célunk, hogy a gyermekek környezettudatos viselkedését megalapozzuk. Ebben a folyamatban a gyermeket körülvevő felnőttek (szülő, óvónő, kisgyermekgondozó, dajka) példája elengedhetetlen.

Az ismeretek megszerzésének a kerete a játéktevékenység. A játékból induló ismeretszerzés során a gyermek természetes közegében szerez tapasztalatokat, mely biztosítja az érdeklődésének felkeltését és fenntartását a környező világ megismerésére.

A sajátos nevelési igényű gyermekek értelmi nevelése során, a fejlesztés eredményeit felhasználva újabb célok kitűzésével és megvalósításával biztosítjuk a fejlesztés hatékonyságát.

Feladataink:

- Az értelmi nevelés elveinek, területeinek meghatározása.
- A fejlődéshez, fejlesztéshez szükséges feltételek biztosítása.

A napi tevékenységek során számtalan lehetőség nyílik az értelmi nevelés feladatainak megvalósítására.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek életútját meghatározza az intézményrendszerben maradás, ezért kiemelten gondot fordítunk a megismerő képesség fejlesztésére.

Az értelmi nevelés két fő területe:

- A gyermekeket körülvevő világról nyújtott és elsajátított ismeretek.
- A képességfejlesztés, melynek legfőbb bázisa a tevékenység.

A tevékenység sok szempontból bázisa a képességfejlesztésnek, ezért tartjuk a fejlesztés legfőbb eszközének! A tevékenység a kifejlesztett képességek forrása, mivel a képességek, tevékenység közben fejlődnek. A tevékenység nemcsak forrása, hanem célja és eszköze a képességfejlesztésnek, hiszen a fejleszteni kívánt képesség mellé keressük a legmegfelelőbb tevékenységet.

A képességfejlesztés területei, melyre nevelő- fejlesztő munkánk során nagy figyelmet fordítunk:

- Kooperációs és kommunikációs képességek.
- Megismerő kognitív képességek:
 - egyre pontosabb, valóság-hű észlelés,
 - figyelem összpontosításra való képesség,
 - valósághoz közelítő képzeleti működés,
 - reproductív emlékezet,
 - problémamegoldó és kreatív gondolkodás,
 - az alakuló fogalmi gondolkodás.

Célunk, hogy az óvodáskor végére minden gyermek rendelkezzen megfelelő ismeretanyaggal, s kialakuljanak azon képességeik, melyek elengedhetetlenek az óvoda-iskola átmenet zökkenőmentességéhez, s egyben megalapozzák az élethosszig tartó tanulást.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Különböző problémahelyzet biztosításával elősegíti a problémamegoldó, önálló gondolkodás fejlődését.
- Alkalmazza a gyermekcsoportoknak, különleges bánásmódot igénylőknek megfelelő, változatos módszereket.
- Pedagógiai munkája során képes építeni a tanulók más forrásokból szerzett tudására.

4.A PROGRAM ERŐFORRÁSAI

4.1 Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak (dajkák és a kisgyermekgondozó nevelő) összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

A dajkák közül egyik kisgyermeknevelő gondozó (3 éves kortól), a másik, dajka végzettséggel végzi a munkát. A fenntartó a konyhára hat órában tálaló személyt, illetve decemberig a takarításhoz nyolc órában biztosít segítséget.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.

A migráns gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Óvodánk készen áll arra, hogy szükséges esetben fogadjon migráns gyermekeket.

	Óvodapedagógus	Pedagógiai munkát segítő			
		dajka	ped. asszisztens	Kisgyermek nevelő-gondozó	
Katica csoport	2	1	1		
Süni csoport	2	1		-	
Szivárvány csoport	óvodások	1		1	-
	bölcsődések	1		-	1
Összesen	6	3		1	

A pedagógiai program személyi feltételei adottak.

Jól képzett, nagy gyakorlattal rendelkező, összeszokott, nyitott, fogékony és megújulásra kész közalkalmazotti kör látja el az óvodai nevelés feladatait.

Munkatársainkat gyermekszeretet, szakmai igényesség, tenni akarás, problémaérzékenység, tolerancia, egymásra való odafigyelés jellemzi.

Továbbképzési lehetőségeinket a fenntartó biztosítja és a belső továbbképzés lehetőségét is használjuk.

Mindegyik óvodapedagógus rendelkezik megfelelő végzettséggel. Jelenleg két óvodapedagógusnak van közoktatási vezetői végzettsége, 1 fő közoktatási szakértő.

Széles skálán mozog az egyéb területeken szerzett ismeretek tartalma.

Egyéb végzettségek

- A kompetencia alapú oktatási programcsomagok alkalmazása.
- Labdaterápia alkalmazása felkészítő képzés.
- Egyéni fejlesztési terv készítése és megvalósítása.
- Mutasd! Mondd! Játssz! – vers és mesefeldolgozások.
- Együttnevelés a köznevelési intézményekben.
- Óvoda-iskola átmenet támogatása.
- Veronika zeneprojekt.

Az óvoda, mint szervezet folyamatos működését, pedagógiai programunk, a PP alapján elkészített éves munkaterv, a Szervezeti és Működési Szabályzat és mellékletei, valamint a Házirend útmutatásai segítik.

A személyi feltételek tekintetében a sérüléstől függően a fogyatékos kisgyermeket a következő jogok illetik meg:

- Szakirányú végzettségű gyógypedagógus, pszichológus, konduktor stb., valamint gyermek- és ifjúságvédelmi felügyelő vagy gyógypedagógiai asszisztens segítse fejlesztését.

- Speciális nevelési tervek, gyógyászati és technikai eszközök segítsék a továbbhaladását.
- Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és foglalkozások segítsék a fejlődését, amit nemcsak szakirányú végzettségű szakember, hanem vele megosztva vagy akár kizárólag a többségi pedagógus is tarthat a gyógypedagógus vagy konduktor iránymutatásaival összhangban.

4.2 Tárgyi feltételek

Az óvodának rendelkeznie kell a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét 2007-ben alakították, bővítették, korszerűsítették. A megnövekedett igény miatt 2015-ben az addig tornaszobának használt helyiséget átalakították és létrehozták a harmadik csoportszobát, tornaszobát hozzáépítéssel hoztak létre.

Az intézményben három csoportszoba, tornaszoba, ebédlő, a gyermeklétszámnak megfelelő nagyobb mosdó, öltöző, a kisebb foglalkoztató szoba és az egyéni fejlesztésre is alkalmas közlekedő vagy előtér található ezen kívül a kiszolgáló helységek.

A csoportszobák nagysága megfelel a gyermekek számához szükséges területtel. Óvodás gyermekenként két, az egységes óvoda-bölcsőde csoportban minden gyermek számára három négyzetméter szükséges.

Az öltözőként is szolgáló folyosó tágas, elfér benne a megfelelő számú öltözőszekrény, fogas. A mosdókagylók és a WC-k száma is megfelelő.

Az óvoda udvarán már csak azok a játékok találhatók, melyeket a Munkavédelmi Felügyelet engedélyezett, bővítésük még 2014-ben megtörtént.

A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel helyezzük el. Az óvodánk egyidejűleg biztosítja a megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremtenek a szülők fogadására. A bölcsődés korú gyermekek számára külön eszközök, udvarrész biztosítása, pelenkázó, fürdető szükséges.

Eszközellátottság

A neveléshez szükséges alapvető eszközökkel rendelkezik az óvoda. Nagyon sok eszközt készítettek az óvónők is.

Mindkét csoportban megfelelő számú képességfejlesztő illetve társas játék van. A barkácsolás eszközei is biztosítottak. Év közben csak néhány aktuálisan szükséges eszköz pótlására lesz szükség.

A szervezett foglalkozások eszközei biztosítottak, az óvónők a nevelési év során saját készítésű eszközökkel kiegészíthetik, kiegészítik.

A gyakorlójátékhoz megfelelő számú játékeszköz van mindkét csoportban, a mozgásfejlesztő eszközök vannak ugyan túlsúlyban, de a két csoport között lehet cserélni a hiányzó eszközöket.

A szerepjáték eszközeiből nagyon sok hiányzik illetve hiányos, s nagyon sok van mely már nem esztétikus, kopott, nem motiválja a gyerekeket az adott játéktevékenységre.

A munkához szükséges technikai eszközök, számítógép, fénymásoló, magnetofon stb. biztosítottak.

A következő évek feladata a partnerek igényeinek kielégítése azáltal, hogy a következő eszköznorma teljesítésre kerül.

Minden lehetőséget megragadunk, kihasználunk (pályázatok, szülők támogatása, rendezvényeink bevétele) melyek lehetővé teszik terveink valóra válását.

5. SAJÁTOS FELADATAINK, AZ ÓVODA HELYZETÉBŐL ADÓDÓ FELADATOK

5.1. Gyermekvédelem

Gyermekeink igen eltérő szociokulturális környezetből kerülnek intézményünkbe. Egyik legfontosabb feladatunknak tartjuk az egyéni gyermekesorsokkal való törődést.

Célunk:

A gyermekek és körülményeik családi helyzetük folyamatos figyelemmel kísérésével, a hátrányos és veszélyeztető tényezők feltárása. Az ebből eredő hátrányok kompenzálása.

Feladatunk:

Az egyéni bánásmód és differenciált nevelés módszereivel a hátrányok csökkentése, a családdal kialakított tapintatos, egyéni személyes kapcsolattartás során a gyermekek iránti felelősségérzet megerősítése. Céljaink megvalósításához folyamatos, élő kapcsolat kialakítása a szakszolgálatokkal.

A veszélyeztetett nyilvántartásba vétel szempontjai:

- Létbizonytalanság, ingerszegény környezet, elhanyagoló nevelés, testi, lelki bántalmazás.
- Erkölcstelen családi környezet, lumpen életmódot folytató szülők, bűnöző életvitel.
- Súlyos egészségügyi károsodás, tartós betegség. stb.

A gyermekvédelmi tevékenység legfőbb célja a prevenció, legfőbb terepe az óvodai csoport.

A csoportban dolgozó óvónők felelősek a csoportban folyó gyermekvédelmi munkáért a gyermekek differenciált fejlesztéséért, az egyéni bánásmód gyakorlati megvalósításáért,

E feladatok megvalósítása során szorosan együtt működnek a családokkal. Egyéni problémák megbeszélésére, tapasztalat cserére, tanácsadásra, gyermekek fejlődéséről, fejlesztéséről szóló folyamatos tájékoztatásra (a szülői igényeknek megfelelően) Róla óra keretében nyújtanak lehetőséget. Szükség esetén felvilágosítást adnak a szülőknek egyes szakszolgálatok szolgálatai igénybe vételi lehetőségeiről, módjáról, javaslatot tesznek gyermeknevelési támogatás igénybevételére.

A csoportban dolgozó óvónők folyamatos kapcsolatot tartanak a gyermekvédelmi felelőssel, tájékoztatják a gyermekek fejlődéséről, körülményeiben történt változásról, a csoport gyermekvédelmi helyzetéről.

Év végi értékelésben kitérnek a gyermekvédelmi tevékenység értékelésére is. A gyermekvédelmi munka terén fő feladatunknak a prevenciót, a segítségnyújtást tartjuk, melyre a humánus, empátia, tapintat, támaszkodás, megértés, szeretetpótlás jellemző.

A gyermekvédelmi munka minden óvónő feladata. E feladatkörbe tartozik a gyermekvédelmi esetek feltárása, adatszolgáltatás, neveltségi vélemények elkészítése, a pedagógiai munka összehangolása, valamint folyamatos kapcsolattartás a szakszolgálatokkal. A gyermekvédelmi munka során még fokozottabb elvárás a türelem, titoktartás, empátia.

A gyermekvédelmi tevékenységet óvodai szinten a gyermekvédelmi felelős fogja össze, tájékoztatja az óvodavezetőt. Ő pedig folyamatos, élő kapcsolatot épít ki és ápol a Családsegítő és Védőnői szolgálatokkal, naprakész elérhetőséggel rendelkezik.

Éves tervet és értékelést készít, mely az éves munkaterv mellékletét képezi. A gyermekvédelmi munka értékelésére évente sor kerül. A gyermekvédelmi felelős az óvónők segítségével készíti el a beszámolót, az óvodavezetőt folyamatosan tájékoztatják tevékenységükről.

5.2. A roma nemzetiségi feladatok

Az óvoda roma nemzetiségi programot működtet.

E körbe tartozó feladataink megfogalmazását nem a további megkülönböztetés, hanem a segítészándék, a nevelő-oktató munkára való tudatos felkészülés és a gyakorlati megvalósítás elveinek tisztázása motiválja. Alapját az évek során szerzett tapasztalataink képezik.

A romaszármazású gyermekeink és szüleik nagyon érzékenyek származásukra. Problémáik legfőbb okát is erre vezetik vissza. Az ebből adódó feszültség feloldását a közvélemény sem segíti. Nem szívesen nyilatkoznak etnikai hovatartozásukról és nehéz cigány szülőt bevonni a szülői érdekképviselőbe. Ennek tudható be, hogy már kevesen beszélnek anyanyelvüket, nem ápolják hagyományait, identitástudatuk megingott.

E nézet megváltoztatása csak hosszú folyamat eredménye lehet, melynek "csak egyik" színtere az óvoda. Feladataink megoldása nagy szeretetet, tapintatot, empátiát igényel és az egyéni bánásmód alkalmazását. Mindezt az óvodánkban dolgozók tudják, vállalják.

Az általunk összeállított óvodai programunk megfelelő motivációs bázist jelent a gazdag tevékenységkultúrával, nagy önállósággal, gyakorlatias ismeretekkel rendelkező etnikai származású gyermekeink számára.

Az előítéletek leküzdése érdekében cigányszármazású gyermekeinknek folyamatosan lehetőséget biztosítunk arra, hogy bebizonyíthassák önmaguk és környezetük számára is, hogy lehet, hogy

különbözőek, de nem tehetségtelenebbek társaiknál. Óvodánk légkörével, nevelési rendszerével ehhez szeretne segítséget nyújtani.

A nemzetiségi óvodai nevelés célja és feladata

- a nemzetiségi óvodai nevelés az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően az adott nemzetiség kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja;
- ápolja és fejlessze a nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat;
- segítse a nemzetiségi (kisebbségi) identitástudat kialakulását, fejlesztését.

A nemzetiségi óvodai nevelés megszervezése

- A nemzetiségi óvodai nevelés a gyermek óvodába lépésétől az iskola megkezdéséig tart.
- Az óvoda nemzetiségi nevelési munkáját kiegészíti a családdal (szülőkkel, nagyszülőkkel stb.) történő együttműködés, a kultúrájának fejlesztése, a hagyományápolás és a nemzetiségi identitás tudat megalapozása és fejlesztése terén.
- A nemzetiségi óvodai nevelést folytató óvodának a nemzetiségi kultúra ápolását segítő eszközökkel is rendelkeznie kell.
- Az óvoda környezete tükrözze a nemzetiség kultúráját, a nemzetiség életmódját, szokásait, hagyományait és tárgyi emlékeit.

A nemzetiségi nevelés formája

- magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytató óvoda.

Jellemzője

- E forma szerint az óvodai nevelés keretében, az óvoda pedagógiai programja tartalmazza a roma/cigány kultúra, művészetek és hagyományok értékei közül azokat, amelyek a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodnak.
- A magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytató óvoda tevékenységi formáiban hangsúlyozottan szerepelnek a roma/cigány játékok, versek, mesék és dalok.
- A vizuális nevelésben a sajátos szín- és formavilág kap helyt.
- A mozgáshoz kötődő tevékenységek között szerepel a roma/cigány tánckultúra megismertetése.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként ismerjen

- a nemzetiség, az anyanemzet (anyaország) kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat;

- ismerkedjék meg a helyi nemzetiségi szokások, hagyományok és tárgyi kultúra értékeivel; tanulja meg azok tiszteletét és megbecsülését.

5.3. Az óvodai integrációs program

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai sikerességének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk. Az iskoláskor kezdetéig a gyerekek fejlődésének üteme messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az élet első éve meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig - megterhelés nélkül - rendkívül hatékonyan fejleszthetőek.

A kisgyermekkorban történő pedagógiai támogatás jelentősen csökkentheti a későbbi iskolai kudarcokat.

A szegényebb családok gyermekei öt éves korukra lényegesen elmaradnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest.

Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönözése, a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek, okozta feszültség és az otthoni környezet hiányosságai.

Tudatos pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja. Nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a hátrányos helyzetből származó lemaradások, szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve sikeresen ellensúlyozhatóak. A szülőkkal való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt szerepük és felelősségük van.

Az óvodai integrációs program jellemzői

Az óvodai IPR nem jelent külön programot az óvodai munkában, hiszen minden pontja a hatályos jogszabályok figyelembevételével az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára épül, figyelembe véve az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXXV. törvényt.

Az óvodai IPR egy olyan rendszernek tekinthető, melynek elemeit a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek érdekében nagyobb tudatossággal és mérhetően is nagyobb eredményességgel kell a nevelési folyamat fókuszába állítani.

Az óvodai IPR legfőbb jellemzője a gyermekközpontú és családorientált szemlélet, valamint az interdiszciplináris megközelítés, mely a kora gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymást kiegészítőnek tartja.

Így ösztönzi az együttműködések kialakítását azokkal a szolgáltatókkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak.

Az IPR célja:

- az esélyegyenlőség növelése,
- a meglévő hátrányok csökkentése,
- speciális egyéni fejlesztés,
- az életpálya sikerességének előkészítése.

Feladat:

- Az IPR működtetése,
- A HHH gyermekek egyéni fejlesztésének megvalósítása (személyiségfejlesztés, felzárkóztatás, tehetséggondozás),

Nevelőtestület együttműködése

- Óvodánk teljes alkalmazotti köre egyet ért a program céljaival.
- A nevelőtestület rendszeresen, az együttműködés különböző formáiban dolgozik a program megvalósulása érdekében.

5.4. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése:

A közoktatásról szóló törvény 121. § (29.) bekezdése szerint sajátos nevelési igényű gyermek: az a gyermek, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján

- testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista,
- több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,
- a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének – organikus okra visszavezethető, vagy organikus okra vissza nem vezethető - tartós és súlyos rendellenességével küzd.

A sajátos nevelési igény kifejezi a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, valamint a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét. A sajátos nevelési igényű gyermekek különleges gondozáshoz, rehabilitációs célú foglalkoztatásához való jogát a közoktatásról szóló törvény 30.§-nak előírásai biztosítják, mely szerint a különleges gondozás óvodai nevelés keretében is történhet.

Integrált nevelés:

Amennyiben a sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelése a többi gyermekkel együtt, azonos óvodai csoportban történik, akkor integrált nevelésről beszélünk.

Integrált óvodai nevelés esetén szakirányú végzettségű gyógypedagógust foglalkoztathat a fogadó intézmény, aki a gyermekek számától függően főállású vagy részmunkaidős ún. utazó gyógypedagógus, továbbá logopédus alkalmazását jelenti, de van lehetőség pszichológus, konduktor, gyógytestnevelő bevonására is meghatározott, az integrált gyermekek létszámától függő óraszámban.

(8 gyermekenként legalább heti 5 óra foglalkoztatás keretében 1 fő, kevesebb integrált gyermek esetében arányosan alacsonyabb óraszám).

Más esetekben az ún., egységes pedagógiai szakszolgálatok állományába tartoznak az utazó szakemberek.

A fogyatékos kisgyermeket a következő jogok illetik meg:

Szakirányú végzettségű gyógypedagógus, pszichológus, konduktor stb., valamint gyermek- és ifjúságvédelmi felügyelő vagy gyógypedagógiai asszisztens segítse fejlesztését.

Speciális nevelési tervek, gyógyászati és technikai eszközök segítsék a továbbhaladását.

Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások segítsék a fejlődését, amit nemcsak szakirányú végzettségű szakember, hanem vele megosztva vagy akár kizárólag a többségi pedagógus is tarthat a gyógypedagógus vagy konduktor iránymutatásaival összhangban.

Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének célja:

Az óvodai nevelés során a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk.

Célunk:

- sajátos nevelési igényű gyermekek családi nevelésének, a közösségbe való beilleszkedésének az elősegítése a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során,
- gyermekek fejlesztésének megvalósítása a számukra megfelelő területeken,
- az egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység, - az egyes gyermekek igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazásával.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai:

- A testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- és egyéb fogyatékoságból, az autizmusból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítása, újak kialakítása.
- A meglévő ép funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében.
- A különféle funkciók egyensúlyának kialakítása.
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- A fejlesztés rövid távú céljait, minden esetben a fejleszhetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai-, orvosi-, pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, fejlődése, az együtt haladás lehetősége tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

- Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülés specifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.
- A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus,
- A gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező gyógypedagógiai tanár/terapeuta.

Az óvodapedagógus feladatai:

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés - az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével - minden esetben egyéni döntést, esetenként egyéni fejlesztést igényel.

A többségi óvoda egyik nagy előnye a gyermekek önkiszolgálásra, önálló tanulásra ösztönzése, szoktatása. Ezért fontos elv a szülő és a pedagógus számára a „csak annyi segítséget nyújtunk, amennyi még éppen szükséges” betartása. A segítségnyújtás foka

Természetesen, egy állandóan változó tényező, amit a szülőnek és a pedagógusnak is folyamatosan érzékelnie kell.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározza a fogyatékoság típusa, súlyossága; a fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje; a gyermek életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei, képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei. Mindezek alapján a fejlesztés magában foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Az eredményes nevelés érdekében az óvodapedagógus feladata

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lennie arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti,
- a gyermek iránti elvárást fogyatékoságának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg,

- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.
- együttműködik a szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba,
- egyéni fejlesztési tervet készít, egy-egy nevelési helyzet problémamegoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- a kompenzációs lehetőségek körét bővíti a nem, vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével,
- annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes,
- a sérülés-specifikus módszereket, technikákat szakszerűen megválasztja és alkalmazza, a gyermek fejlődésének elemzése alapján - szükség esetén - eljárásait megváltoztatja,
- az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközöket használ, a segédeszközöket elfogadtatja, azok következetes használatára és megóvására nevel,
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához,
- az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására,
- együttműködik a sérült gyermek családjával.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, terapeuta segíti a Baranya Megyei Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság igazgatójával kötött megállapodás alapján.

Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, az óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére, folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

A gyógypedagógussal folytatott rendszeres konzultáció feleletet ad sok kölcsönös kérdésre, és kiterjed a részletekre is.

A korai rehabilitációban dolgozó szakembereknek – orvosnak, gyógypedagógusnak, óvónőnek kell felvállalniuk a szülőgondozást. A lelki megsegítés végső célja a helyes szülői attitűd kialakítása kell, hogy legyen, amelynek főbb területei:

- a sokkélmeny feldolgozása és a racionális elfogadás kialakítása,
- a természetes szülő-gyermek kommunikáció támogatása,

- a szülők bátorítása, önbizalmuk erősítése,
- a fejlesztő program egészének és apróbb lépéseinek elmagyarázása.

A szülők megsegítése valójában az önmagán való segítség támogatása. A beszélgetések során ne csak az információkra, hanem a biztatásra is fektessünk hangsúlyt!

Fontos, hogy önbizalmat adjunk a szülőnek, mert egy kiegyensúlyozott szülő többet ér önmaga és a gyermek számára is.

Támogatni kell a szülőt abban is, hogy helyzetét másokkal szemben képviselni tudja. Meg kell tanulnia megoldani a környezettel való konfliktusait, mert reakcióit nemcsak a környezete, hanem gyermeke is élénken figyeli. A szülő szorongása átragad a gyermekre is, és így ő maga még nehezebben fogja megérteni az emberek közötti kapcsolatrendszerét. Ha a szülő nyitottan és bátran közelít a világ felé, akkor a világ is megtanulja elfogadni ezt a „különleges” helyzetet.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során

Általános elvek a sajátos nevelési igényű gyermek fogadásakor

- Elfogadó környezet biztosítása.
- Az elvárásoknak a súlyosság mértékéhez, valamint a gyermek fejlődési üteméhez való igazítása.
- Annak belátása, hogy a gyermek kiemelkedő tevékenységre is képes lehet.
- Kiemelt figyelmet kell fordítani az alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködő készség terén való segítségnyújtásra.
- Csoportos, kiscsoportos, egyéni formában különböző technikák, terápiák alkalmazásával való segítségadás.
- A kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével.
- A diagnózisra építő sokoldalú képességfejlesztés.
- A fejlesztést csak komplex kivizsgálás után szabad megkezdeni, amennyiben részesült a gyermek korai fejlesztésben, a korai fejlesztésre kell építeni.
- A sérült funkciók miatt biztosítani kell a folyamatos stimulációt és kondicionálást, a fejlesztés folyamatosságát, rendszerességét és a kiszámíthatóságát.
- A pedagógus türelmes, nyugodt, érzelmi támaszt biztosító habitusa elengedhetetlen (ez a kivárási képessége).
- Az ismeretnyújtás fokozatainak kis lépésekben való lebontása, tervezése és végrehajtása,
- Cselekvésbe ágyazott gondolkodás figyelembevétele.
- Kellő idő, alkalom, vagyis a munkához való időtöbblet biztosítása.

- Nagy mennyiségű változatos ingerek (taktilis, mozgásos, látási, hallási) biztosítása a tapasztalati és ismeretkör bővítése érdekében
 - az alapmozgások kialakítása, fejlesztése,
 - a szociális készségek fejlesztése,
 - az önkiszolgálás fejlesztése,
 - a kognitív funkciók fejlesztése,
 - az adekvát játékhasználat elősegítése,
 - a változatosság biztosítása (ugyanazon funkció változatos módon való gyakoroltatása),
 - tudatos önállóságra nevelés,
 - egyéni adottságokhoz alkalmazkodó bánásmód, differenciált fejlesztés,
 - az eltérő terhelhetőség figyelembevétele,
 - a fejlesztés folyamata a szakemberek csoportmunkájával, a gyermekekre vonatkozó tapasztalatok rendszeres megbeszélésével.

A közösségbe történő beilleszkedés szempontjából meghatározó elem, a csoporttársak el- és befogadóképessége.

Sok múlik az óvónőkön, azon, hogy mennyire természetesen kezelik a csoport tagjaitól valamiben eltérő gyermeket. Minél kisebbek a gyermekek, annál természetesebb ez az elfogadás. Óvodásoknál szinte nem is merülnek fel problémák, rövid eligazítás után magától értetődően fogadják be társukat. Fontos, hogy a csoporttársak lássák, milyen jellegű erőfeszítéseket kell tennie a fogyatékos kisgyermeknek az azonos eredmények eléréséhez, és lássák azt is, hogy miben jó, sőt igen jó a gyermek.

A csoporttársak személyisége sokban gazdagodik azzal, ha megismerik, mire képes fogyatékos társuk, milyen erősségei vannak. Így tanulják meg a fogyatékosokkal való együttélést. Fontos, hogy megismerjék a segítségnyújtás lehetőségeit és azok helyes mértékét. Ha az intézmény minden gyermeke tudomást szerez fogyatékos társáról, elejét vehetjük a csúfolódásnak, az esetleges goromba megjegyzéseknek. A külsőleg feltűnőbb jegyeket nem mutató, gyógyászati segédeszközöket nem viselő, pl. enyhe értelmi fogyatékos gyermek esetében a csoport figyelmét semmi esetre, sem kell erre a körülményre felhívni. A pedagógus jó hozzáállása, a gyermek erős oldalainak tudatos felhasználása mellett – s különösen, ha módszertanilag a következetes differenciálás jellemzi egyébként is a munkát, a gyermekek észre sem veszik, hogy társuk révén nap, mint nap az együttnevelés részesei.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének dokumentumai:

- a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye,

- óvodai felvételi és mulasztási napló, mely tartalmazza a gyermekről készült szakvéleményt kiállító szakértői és rehabilitációs bizottság nevét, címét, a szakvélemény számát és kiállításának keltét, valamint a felülvizsgálat időpontját,
- jelentés a szakértői és rehabilitációs bizottság részére minden év június 30-ig azoknak a gyermekeknek a nevével – a bizottsági szakvélemény számával együtt – akiknek felülvizsgálata a következő nevelési évben esedékes,
- óvodai csoportnapló, mely tartalmazza az óvodapedagógus feljegyzéseit,
- egyéni fejlődési napló, egyéni fejlesztési tervek.

A tudatos és hatékony pedagógiai hatások lényeges feltétele az egyéni fejlesztési terv kidolgozása. Az integráltan nevelt fogyatékos gyermekek esetében szakmai feltétel e terv megléte, hiszen a tudatos fejlesztő munkában ez elengedhetetlen.

Az egyéni fejlesztési terv mindig egy adott gyermek részére készül. Biztosítja a fejlesztő munka fázisainak egymásra épülését, meghatározza a diagnosztikus mérések helyét és idejét, módot ad új fejlesztési célok megfogalmazására. Lényege abban rejlik, hogy a fejlesztés eredményeit felhasználva újabb célok kitűzésével és megvalósításával biztosítsuk a fejlesztés hatékonyságát.

Az egyéni fejlesztési terv készítésének kiindulópontja az adott gyermek állapota.

A gyermek megismerését biztosítja:

- a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye,
- szülő kikérdezése,
- az óvodapedagógus megfigyelései,
- a gyermek produktumai.

A fejlesztés lényege a környezeti feltételek illesztése a belső érési folyamatokhoz. Tehát egyik oldalon a gyermek áll a maga adottságaival, a másik oldalon az optimális fejlődést biztosító, tudatosan megtervezett környezet (pedagógusi kompetencia, módszerek, eszközök, együttműködés más szakemberekkel stb.).

Az egyéni fejlesztési terv készítésében döntő a fejlesztést végző, illetve a fejlesztési tervet készítő pedagógus kompetenciája, pedagógiai kultúrája, empátiája. Lényeges, hogy kedvező tanulási tapasztalatokat nyújtson, s ezzel pozitív beállítódást, egészséges motivációt alakítson ki a tanulás iránt. A külső motivációnak csak kezdetben van nagy jelentősége, a belső motiváció kialakítása és fenntartása a cél. Ez pedig csak az irányított tevékenység sikerével alakulhat ki.

A fejlesztés fő célja az egészséges, harmonikus személyiség, a beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi érettség kialakítása, valamint az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése. Az iskolaérettség feltételeit a testi fejlettség mellett öt területen határozzák meg: a mozgásfejlettség

szintjében, a kognitív képességek minőségében, a gondolkodás, a szocializáció, a beszédképesség területén. A fejlesztési terv, ezeket a területeket öleli fel.

A hatékony egyéni fejlesztési terv messzemenően a gyermek érzelmi-belső motivációjára épít, lehetőség szerint a gyermek spontán tevékenységéhez kapcsolódik, az óvodai nevelés egész időtartamára elosztott, folyamatos, következetes alkalmazást igényel, az óvoda egész napos életrendjének minden mozzanatához kapcsolódik, valamint elősegíti és biztosítja a gyermek jó közérzetét.

6.AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

A Pedagógiai Program megvalósításának feltétele, az intézménybe dolgozó hat megfelelő képzettségű és végzettségű óvodapedagógus, akik közül ketten rendelkeznek szakvizsgával egyenértékű közoktatás vezetői végzettséggel.

Az óvodai élet megszervezése

Jellemzői:

- Az óvodai élet megszervezésének szempontja, a gyermekek legoptimálisabb fejlődésének biztosítása.
- Jelenleg három csoport működik, a csoportok kialakításánál figyelembe vesszük a gyermekek életkorát, s ezen belül a HHH-s gyermekek arányos elosztását.
- Szeptember hónapban a befogadás időszaka két hét, mely az egységes óvoda-bölcsőde csoportban megnőhet négy hétre is.

Befogadás

A gyermekek óvodába lépése, nem más, mint az anyáról való leválás. Éppen ezért érzelmileg megviseli a gyermeket és anyát egyaránt.

Lépései:

- A gyermek beíratása – az óvodába lépés feltétele, lehetőleg a gyermekkel együtt történjen. Találkozás, ismerkedés – látható fejlődési eltérések stb.
- Szülői értekezlet – melyen a szülők megismerik a csoportban dolgozókat, a csoportbeosztást, az intézmény alapidokumentumait. Beszélünk nekik a gyermek napi és távlati életéről, a várható örömeiről, az elválás nehézségeiről. Stb.
- Az első családlátogatás során az óvodapedagógusok a gyermekkel az otthonába találkoznak, látják életterét, játékait, megismerik a család gyermeknevelési gyakorlatát.
- Első nap az óvodában.

A befogadás

- Befogadási tervet készítünk, melyben megjelöljük a kezdés napját.

- Törekszünk arra, hogy az új gyermekek számától függően folyamatosan történjen és lehetőleg egyszerre ne legyen egynél több „sírós” gyermek.
- A befogadás ideje a gyermektől függően két hét, az egységes óvoda-bölcsőde csoportban négy hét, mely idő alatt az anya vagy más felnőtt (apa, nagyszülő), fokozatosan csökkenő időben együtt lehet a gyermekkel.

Ez alatt az idő alatt a gyermek ismerkedik a csoportban dolgozó felnőttekkel és az anya iránt érzett bizalomhoz hasonlóan megtalálja azt a felnőttet, aki ezt a bizalmát a csoportban élvezzi, azaz kialakul egy újabb gyermek-felnőtt kötődés.

- ❖ Figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermek ne legyen az intézmény területén egyedül, mosdóban, WC-n, folyosón, ne kelljen félnie az ismeretlentől.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében felhívjuk a szülő figyelmét az egységes óvoda-bölcsőde csoport működésére, ezzel lehetőséget biztosítunk arra, hogy korábban kezdődjön a szocializációs hátrányok leküzdése.

További jellemzők:

- A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket.
- Ezek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek, tervezésével, szervezésével valósulnak meg.
- A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre.
- A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekeknek.
- A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi.
- Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.
- A napi- és heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.
- A két éves korúak napirendje eltér, s csak részben illeszkedik a csoport napirendjéhez. Úgy van kialakítva, hogy a kicsik lehetőleg még több időt tartózkodjanak a szabadban, viszont a nagy meleg és napsütés elől korábban mennek a csoportszobába, ugyanakkor lehetőség legyen az együttes tevékenykedésre.
- Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.

A bölcsődés gyermek esetében a gondozási feladatok ellátása a nevelés fő színtere is.

6.1 Ajánlott napirend:

Időkeret	Időtartam	A gyermekek tevékenysége életkoruk szerint
6.30 – 7.40	1 ó 10'	Összevontan, más csoporttal: Folyamatos érkezés, szabad játék.
7.40 – 10.30	2 ó 50'	Saját csoporttal: Párhuzamos tevékenységek: <ul style="list-style-type: none"> • szabad játék, • óvodapedagógus által irányított, kezdeményezett tevékenység, • folyamatos formában szervezett tízórai,
8.00 - 9.00-		javaslat a bölcsődés korú gyermekek számára a reggeli kezdete 8.00-kor folyamatosan, továbbá az időjárástól függően levegőzés, <ul style="list-style-type: none"> • tevékenységben megvalósuló tanulás, csoportos foglalkozások a hetirend szerint, • mindennapos testnevelés.
10.30 – 11.50 10. 45 –	1 ó 20'	Öltözködés, udvari játék, levegőzés. Javaslat a 2-3 éves korú gyermekek számára időjárástól függően csoportszobai tevékenységek, beszélgetés a kisgyermeknevelővel stb.
11.50-12.20	30'	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd.
12.20 – 12.45	25'	Előkészület a pihenéshez, vers, mese, zenehallgatás.
12.45 – 14. 15	1 ó 30'	Pihenés, egyéni ébredés.
14.15 – 16.30	2 ó 15'	Párhuzamos tevékenységek: <ul style="list-style-type: none"> • öltözés, mosdóhasználat, • uzsonna,
15.00-		Összevontan más csoporttal: <ul style="list-style-type: none"> • szabad játék, levegőzés, • óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenység, • távozás az óvodából.

Az óvoda rugalmasan igazodik a gyermekek szükségleteihez és a napirendet amennyiben szükséges rugalmasan kell kezelni.

A négy blokkból az első és utolsó a ráhangolódás, az elválás, illetve a távozás, a szülővel való találkozás jegyében zajlik. A gyermek igénye és a szülők lehetőségei határozzák meg.

A középső két blokk az óvodai élet intenzív megélését biztosítja minden gyermeknek óvónője és gondozónője vezetésével. A négy blokk időtartama aktualitás szerint változhat.

Az SNI gyermekek tekintetében az óvodai nevelés feladata, hogy a pozitív szociális szokások kialakulását, gyarapodását a napirend kialakításával is segítse. Ezt elsősorban olyan napirend összeállításával, működtetésével valósítjuk meg, amelyben a gyermekek biztonságban és jól érzik magukat, mivel a magatartási szabályok átláthatók, kiszámíthatók, mindenkitől egyértelműen és következetesen elvártak.

6.2 A javasolt Hetirend

	Kötetlen	Heti alkalom	Kötött program	Heti alkalom
Kiscsoport	- Verselés-mesélés, -Ének,zene, énekes játék, gyermektánc, -Rajzolás,festés,mintázás,kézimunka, -A külső világ tevékeny megismerése (környezet) ,	naponta	Mozgás	1
Középső csoport	-Verselés - mesélés, -Rajzolás,festés,mintázás,kézimunka, -A külső világ tevékeny megismerése (környezet), -A külső világ tevékeny megismerése (matm. tartalmú ismeretek) -Ének,zene,énekes játék, gyermektánc,	naponta 1 1 1	Mozgás	1
Nagycsoport	-Rajzolás,festés,mintázás,kézimunka, -A külső világ tevékeny megismerése (környezet), -A külső világ tevékeny megismerése (matm. tartalmú ismeretek), -Ének,zene,énekes játék, gyermektánc, -Verselés - mesélés	1 1 1 1	Mozgás	1

Az óvoda nyitva tartása: mindennapon 6.30-16.30-ig

A napirend és Hetirend a HHH-s gyermekekre is vonatkozik.

A nevelés tervezése

Az óvodai nevelés tervezését, a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják.

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott Pedagógiai Program alapján valósulhat meg, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében megszervezve, az óvodapedagógus jelenlétében és közreműködésével.

Az óvodapedagógus feladatai.

- Használja a modern információeldolgozási eszközöket, példát mutat az infokommunikációs eszközök óvodában indokolt alkalmazására.
- Az alkalmazott pedagógiai módszerek a kompetenciafejlesztést támogatják.
- Felméri a gyermekek értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi állapotát. Hatékony gyermek-megismerési technikákat alkalmaz.
- A pedagógus az életkori sajátosságok figyelembe vételével választja meg az órán alkalmazott módszereket.
- Felhasználja a mérési és értékelési eredményeket saját pedagógiai gyakorlatában.
- Alkalmazott módszerei a tanítás-tanulás eredményességét segítik.
- A rendelkezésre álló tanulási, képességfejlesztési segédanyagokat, eszközöket, digitális anyagokat és eszközöket is ismeri, kritikusan, céljainak megfelelően használja.
- Pedagógiai munkájában nyomon követhető a PDCA-ciklus.
- Pedagógiai munkáját az intézmény programjának megfelelően hosszabb-rövidebb időszakokra tagolva (pl.: éves ütemterv), tanulási-tanítási egységekre (pl.: tematikus terv, projektterv) és tevékenységekre (pl. játék –és munkatevékenység) bontva tervezi meg.
- A gyermeki tevékenységet, a foglalkozásokat a cél(ok)nak megfelelően, logikusan építi fel.
- Pedagógiai terveit a megvalósítás eredményességének függvényében felülvizsgálja
- Az óvodában alkalmazható digitális eszközöket (CD-lejátszó, projektor, interaktív tábla, fényképezőgép, számítógép) célszerűen használja.
- Figyelembe veszi a gyermekek aktuális fizikai és érzelmi állapotát, ehhez igazítja a tevékenységek tempóját, időtartamát, módszereit. Szükség esetén rugalmasan változtat előzetes tervein.
- Épít a gyermekek szükségleteire, kíváncsiságára, igyekszik fenntartani érdeklődésüket.
- Felismeri a gyermekek tanulási, magatartási problémáit, szükség esetén megfelelő szakmai segítséget kínál számukra.
- Pozitív visszajelzésekre épülő, bizalommal teli légkört alakít ki, ahol minden gyermek hibázhat, mindenkinek lehetősége van a javításra, próbálkozásra

Az óvoda kapcsolatai

- Az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője, ennek feltétele a szoros együttműködés a családdal.

Az együttműködés legfontosabb formája a személyes kapcsolat, s ezen kívül minden olyan lehetőség, melyet az óvoda megteremt. Nyitottak vagyunk a szülők kezdeményezéseire.

Az óvodapedagógus és kisgyermekgondozó figyeljen arra, hogy olyan módon segítse a családot az együttműködés során, mely illeszkedik a család sajátosságaihoz.

- Az óvoda kapcsolatrendszere kiterjed azokra az intézményekre, melyek kívülről segítik munkájukat: pedagógiai szakszolgálat, gyermekjóléti szolgálat, egészségügyi intézmények, iskola, fenntartó.
- Különösen figyelmet fordítunk a Roma Nemzetiségi Önkormányzattal történő kapcsolattartásra. Együttműködési megállapodás készült.

A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

7 AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

7.1 A játék

A játék a 2-3 éves illetve óvodáskorú gyermek legfőbb, semmi mással nem helyettesíthető tevékenysége, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

Célja: A gyermekek belső késztetéséből fakadó kíváncsiságának, cselekvési vágyának és önmegvalósítási szükségletének kielégítése.

Feladataink:

1. A játéktevékenységek tervezése.
2. Az önfelelt, szabad játék feltételrendszerének biztosítása.

A játéktevékenységek tervezése

Nevelőmunkánk alapját a játék képezi. Minden tevékenység a játékból indul ki, és a játékba tér vissza. A gyermek játékanak motiváló ereje az élmény. Az élményforrások biztosítása nevelőmunkánk tudatos, tervszerű részét képezi, és kiemelt feladat hárul e téren is az óvodára, mert gyermekeink ingerszegény környezete nem biztosítja a megfelelő élmények átélését. Minél élménygazdagabb az óvodai élet, annál több forrásból táplálkozik a gyermek játéka, annál sokszínűbb játékmegoldásokkal találkozhatunk.

A legtöbb információt a gyerekekről, értelmi fejlettségéről, érzelmi-, akarati életéről, szociális érettségéről, mozgásfejlődéséről, a gyermeki személyiség egészéről a játék, különösen a szerepjáték adja. Az egyéni sajátosságok megismerése, az érzelmek sajátosságainak megismerése a hatékony nevelés alapfeltétele.

A gyermekeket személyiségének sajátosságainak megfelelő módszerekkel, sokoldalúan, elsősorban a játékokon keresztül tárja fel.

A roma nemzetiségű gyerekek játékát a nagycsaládban és a természet közelben élés hatásai motiválják. Játék és valóság tudatuk jó, szabályismeretük a praktikus nevelés miatt kissé elmarad az életkori szinttől, fejlesztésük folyamatos odafigyelést, állandó ellenőrzést igényel.

Az egyéni eltérések tolerálásában az óvónő mintát ad a gyermeknek, ezáltal ők is könnyebben el tudják fogadni a nehezebben beilleszkedő, vagy hátrányokkal küszködő társaikat.

Az esélyegyenlőség megteremtése belesimul az óvónő napi tevékenységébe.

Az SNI gyermekek számára kezdetben, egyéni helyzetben tanítjuk a játéktevékenységeket és a játékeszközök használatát. A későbbiekben a szabadidős tevékenységek közé egyre kevesebb segítséggel végzett önálló, vagy páros tevékenységként építjük be. A játék során a tanultakat ismétlik, begyakorolják. A játék alkalmas arra, hogy egyéj szervezze az értelmi, érzelmi és társas folyamatokat. Így tág teret nyújt a társakkal, felnőttekkel való viselkedésmódok, viselkedési szabályok begyakorlására.

A kisgyermeknevelő a gyermek játéktevékenységéhez kapcsolódik, a gyermek érdeklődésének megfelelően segíti kibontakozását.

A HHH gyermekek

A közös élmények gazdagítása, élménynyújtás

A gyermek játékának motiváló ereje az élmény, amely sokféle lehet. A gyermekek a kellemes és kellemetlen élményeiket egyaránt újraélik játékaikban. A gyermekek a környezetükben szerzett élményeikkel, tapasztalatokkal gazdagítják játékukat. Az óvónő a gyermekek játékát figyelve tud következtetni az egyéni élményekre. Lehetővé kell tenni, hogy családban, óvodában, tágabb természeti és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra élhessék a játékban.

A hátrányos helyzetű, illetve ingerszegény környezetben élő gyermekeink egészséges személyiségfejlődése érdekében sok közös óvodai élményforrást kell biztosítani.

Az élményforrások biztosítása a nevelőmunkánk tudatos, tervszerű részét képezi. A sok közös élmény, a gyűjtőmunka, a gyermekek által készített játékeszközök, a témák több szempontú megközelítése és tevékenységekhez kapcsolása gazdagítja a játékfajtaikat. Ezek az élmények erősségüktől, hatásuktól függően játékra inspirálnak. A gyermekek tájékozottsága, érdeklődése, korábbi tapasztalatai befolyásolják azoknak a témáknak a számbavételét, amelyekkel közös élmény szervezhető. Ezért fontos a gyermekekkel közösen megbeszélni, ők hová mennének, mit csinálnának közösen.

Egy-egy élményszerző séta, kirándulás megszervezése az óvónő részéről a tudatosságot, tervszerűséget és nagyfokú felkészültséget igényel.

Tudnia kell, hogy ahova elviszi a gyerekeket, milyen ismeretek, élmények szerzésére ad lehetőséget, és milyen már átélt élmények, tapasztalatok kapcsolódnak hozzá. Melyek azok az énekek, versek, mesék, játékok...amelyek jól kapcsolhatók az adott szituációhoz.

A közös kirándulásoknak, sétáknak mindig konkrét célja, tartalma kell, hogy legyen, mely kapcsolódik az adott időszakban és csoportban feldolgozandó témakörhöz.

A tervszerű élménynyújtási lehetőségek szervezése mellett ki kell használni a váratlan, spontán élménynyújtó helyzeteket is. (Szerelés az óvodában, közeli építkezés, csőtörés, cirkuszi előadás, bábelőadás.)

A 2-3 éves gyermekek saját lehetőségükhöz, fejlettségükhöz mérten részt vesznek az óvodásoknak tervezett élményszerző eseményeken, igazodva életkori sajátosságaikhoz.

Szabad játék

A legtöbb időt a napirendben a gyerekek önálló, kezdeményezésen alapuló játéka kapja.

A rugalmas napirend biztosítja a hosszantartó zavartalan játékidőt.

Az óvónő által kezdeményezett párhuzamosan folyó tevékenységek komplexek, játékba integráltak. Jellemzőjük, hogy a gyermekek bármikor bekapcsolódhatnak, de az érdeklődésük csökkenésével folytathatják a játékot. A kezdeményezés ideje alatt maradhatnak a játékuknál, így lehetőségük van arra, hogy addig folytassák a játékot, míg számukra érdekes.

Ugyanakkor a kezdeményezés ideje alatt sem válhat a játéku zavartkeltővé. Tekintettel kell lenniük érdeklődő társaikra. A szabad játék mellett az óvónő által felkínált tevékenység is része a mindennapoknak, melyet a gyerekek szintén örömforrásként élnek meg.

A kisgyermeknevelő biztosítja a szabad játék lehetőségét.

A szabad játék feltételrendszerének megteremtése

Játékra ösztönző légkör

A játékos alkotó légkör olyan közösségben jöhet létre, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek arról, hogy kivel és mit játszanak. Szabadon választhatják meg a játék témáját, a játékhoz szükséges eszközöket, a megfelelő helyet és elegendő idő áll rendelkezésükre a játékhoz.

A játékos légkört segítik az új ötletek, a kellő időben nyújtott segítség, a megerősítés. A kreatív légkör segíti a gyermekek ötleteinek szabad áramlását, egymás meghallgatását, az alkotó együttműködést.

A nyugodt derűs légkör alapfeltétele a közösség által kialakított és elfogadott szokás- és szabályrendszer betartása.

Csak annyi szabályt alkossunk, amennyi feltétlenül szükséges és amennyit a közösség magáénak érez.

A túl sok szabály megköti a gyermekeket, korlátozza ötleteik megvalósítását, a túl kevés szabály „öskáoszt” eredményez és megnehezíti a játékos tanulás lehetőségét, a többféle tevékenységi lehetőség felkínálását, kihasználását.

Ezt a légkört az, az óvodapedagógus tudja kialakítani, aki biztonságot áraszt, aki szereti a gyerekeket, az egyet és a mindet is. Aki kellő empátiával és toleranciával fordul felénk egyenlő esélyt biztosítva mindegyikük számára.

A pedagógusnak, kisgyermeknevelő együtt kell játszania a gyerekekkel, biztosítani kell a feltételeket, amelyek elősegítik az igazi szabad játék kibontakozását.

A játszóhelyek kialakítása

A csoportszobában a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy, ha arra még nem képesek, a felnőtt segítségével alakítsák ki a játék számára megfelelő helyet. A csoportszoba berendezésénél a mozgalmasabb és csendesebb tevékenységek elkülönülése, megfelelő elhelyezése fontos szempont. Lehetővé kell tenni az igény szerinti kuckóban való elkülönülést. Helyet kell biztosítani a nagy teret igénylő építkezés, körjátékozás, mozgásos tevékenységek számára.

A csoportszoba egyik legfontosabb része a meghitt, esztétikus mesesarok, amely egyúttal a dramatizálás, bábozás színtere is. Itt történjenek az „átváltozások” is.

Igen fontos része a csoportszobának az élősarok, amelyben helyet kapnak a közös séták, kirándulások során összegyűjtött termések, növények, tárgyak... amelyek beépülnek a játékba, agy más tevékenységek során kerülnek felhasználásra. Ugyanitt kapnak helyet a szobanövények is. A vizuális tevékenységek számára is állandó helyet kell biztosítani. A rajzoláshoz, festéshez, agyagozáshoz, szövéshez... szükséges eszközök, anyagok bármikor a gyermekek rendelkezésére álljanak.

A fenti lehetőségeket az udvaron is biztosítani kell. A csoportszobában nehezen megvalósítható nagymozgásos tevékenységek gyakorlására is itt van nagyobb lehetőség, mellyel élni kell.

A két éves korúak számára önálló játszósarok van kialakítva, szivacsos hempergővel, nyitott polcokkal, de használhatják a babakonyha, babaszoba stb. játék helyet is.

A játékhoz szükséges idő

A játék folyamatosságát a részben folyamatos napirend biztosítja. Amíg a gyermekek tartósan, tartalmasan együtt játszanak, ne kerüljön sor az óvónő részéről más játék vagy tevékenység ajánlatára. Különösen a nagyok számára kell biztosítani, a több napon keresztül tartó játékhoz az időt, mindaddig, amíg az adott játéktémát a gyermekek szívesen játsszák.

Az óvónő által kezdeményezett játék, vagy más tevékenységek időtartama ne haladja meg az 5-35 percet.

Az évszakoknak és az időjárásnak megfelelően a gyermekeknek a lehető legtöbb időt a szabadban kell tölteniük.

A megfelelő játékeszközök biztosítása

A játékeszközök olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek kibontakoztatják és gazdagítják a gyermekek elképzeléseit.

A játékok kiválasztásánál fontos szempont, hogy azok ízlésesek, praktikusak, egyszerűek legyenek. Fontos, hogy minél több olyan félkész játék álljon a gyermekek rendelkezésére, amelyek sokféle játéksituációhoz, játékfajtaéhoz, ötlethez illeszthető, valamint a játék ihletője.

A játékeszközök kiválasztásánál fontos szempont a gyermekek életkora is.

A 2-3-4 éves gyermekek játékához sok egyforma eszközre van szükség, mivel ebben az életkorban a gyermekek többnyire egymás mellett ugyanazt a játékot játsszák, nem alakul még ki az együttműködés, vagy nem szívesen mondanak le saját játékeszközükről.

Elsősorban a gyermekek pszichikus funkcióit fejlesztő gyakorlójátékhoz, valamint a hagyományos szerepjátékokhoz (család, boltos játék..) és az esztétikai neveléshez (mese, vers, ének, rajzolás..) kell nagyszámú eszközt biztosítani.

Az óvónő a 4-7 éves gyermekek számára elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, félkész játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal bővítsé az eszköztárát, másodsorban az értelem és képességfejlesztő játékokkal, amit a gyermekek egyénileg vagy kisebb csoportban óvónővel vagy egyedül játszanak.

Minél több lehetőséget kell teremteni, a barkácsolásra, játékkészítésre, melynek során felhasználásra kerülnek a közös kiránduláson gyűjtött tárgyak, termékek.

Az udvaron is biztosítani kell a csoportszobában megkezdett játéktevékenységhez szükséges kellékeket, eszközöket. (Szerepjátékok, népi körjátékok, családjáték, boltos játék, közlekedési játékok, ábrázoló tevékenységek...)

A fejlettség várható eredményei az óvodáskor végére

- A gyermekek képesek kitartóan, akár több napon keresztül is egy azonos játéktémában elmélyülten, együttesen játszani.
- Le tudnak mondani egy-egy kedves játékeszközről a másik javára.
- Képesek a szerepvállalásra, a szereppel való azonosulásra és a szerepek elosztására.
- Képesek a szerepjátékok megszervezésére, az ahhoz szükséges játékeszközök kiválasztására.
- Képesek elfogadni és alkalmazni a játékkal kapcsolatos szabályokat.
- Önállóan és közösen is képesek új szabályokat alkotni és azokhoz alkalmazkodni.
- Képesek együttműködni, cselekvéseiket társaikkal összehangolni.
- Képesek megbecsülni saját és egymás alkotásait.
- Képesek megérteni és elfogadni játszótársaik elgondolását.

- Egyszerűbb játékeszközöket barkácsolnak, bábokat készítenek, s ezeket felhasználják játéku során.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Tudatosan tervezi a tevékenység céljainak megfelelő módszereket, eszközöket, szervezési módokat.
- A gyermeki tevékenykedtetést, a cselekvésbe ágyazott tanulási folyamatot tartja szem előtt.
- Tudatosan törekszik a gyermekek motiválására, aktivizálására.
- Használja a szociális tanulásban rejlő lehetőségeket. Lehetővé teszi a helyes viselkedési normák, a mintaként szolgáló cselekvések, a kommunikáció, együttműködés megismerését megfelelő eszközöket és a szabad választás lehetőségét
- Kihhasználja a tevékenységekben rejlő lehetőségeket a megismerő funkciók és önálló felfedezés gyakorlására
- Az önálló tapasztalatszerzéshez -a játékhoz és egyéb tevékenységekhez -az életkornak és a gyermekek egyéni képességeinek megfelelő eszközöket biztosít
- A gyermekekben igyekszik felkelteni és fenntartani az önálló tapasztalatszerzés, megismerés igényét, a próbálkozás örömet. Ennek érdekében indokolt esetben használja az IKT-eszközöket is.

7.2 Verselés, mesélés

Az óvodáskorú gyermek legfontosabb szellemi tápláléka a mese és a vers.

A gyermek, ha megtalálja örömet a mesék, versek világában szeretni fogja azt, és felnőtt korában is megőrzi, amit felfedezett.

A gyermek a mese által töltődik fel pozitív érzelmekkel. Átélt olyan lelki szituációkat, amelyek hozzásegítik őt az érzelmi életének pozitív tartalmakkal való gazdagításához.

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

A mese kiválóan alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat

feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A roma gyerekek szívesen hallgatnak mesét, szeretik improvizatív módon előadni az általuk már ismert meséket. Az óvodai irodalmi nevelés a roma gyermekek esetében sokat segít az anyanyelvi nehézségek áthidalásában. Az irodalmi nevelés keretében a roma gyerekek saját mondavilágának, értékes elemeknek beépítése lehetőséget nyújt a magyar gyerekek számára is megismerni az ő kultúr kincseiket. Az irodalmi befogadóképességnek köszönhetően az irodalom a SNI gyerek személyiségfejlődésének nagy hatású segítője lehet.

Célja:

- A gyermekek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a csodákkal teli meseélmények segítségével, a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.
- Személyiségjegyek kibontakoztatása, beszédkésztség, kifejezőkésztség kialakítása.

Az óvónő feladata:

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes kiválasztása.
- A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak összeállítása.
- A gyermekek nyelvi kommunikációs képességének fejlesztése versekkel, mesékkel, bábbal, dramatikus játékokkal – az irodalom eszközeivel
- A tevékenységek szervezeti formáinak biztosítása.
- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.

A felhasznált irodalmi anyagok, a népi, a klasszikus és kortárs művek igényes összegyűjtése, kiválasztása óvónői feladat. Csak a művészi értékű irodalmi alkotások biztosítják az esztétikai élmény mélységét. Ezért a művek, kiválasztásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság. Csak tiszta forrásból merítsünk.

Az irodalmi alkotások, mesék, mondókák világa, a kimondott szó világa volt, amely a régmúltban gyökerezik. A misztikus, vágyakkal teli történetek szájról-szájra terjedtek, hozzátettek, elvettek, átalakultak, de a mai napig élnek, mint táncaink, dalaink, balladáink. Ezért a gyermekirodalom is szoros kötődésben van az énekkel, a tánccal, a zenével, a népi játékokkal.

A kiválasztásnál figyelembe kell venni, hogy a mesék-versek feleljenek meg a csoport fejlettségének, összetételének, valamint az óvónő egyéniségének is. Az éves meseanyag összeválogatására nagy figyelmet kell fordítani, hisz a mese mindig többet jelent a szavaknál.

A kiválasztott mesék, versek, mondókák mindig komplexen kapcsolódnak a többi tevékenységformához hangulatában és témájában is.

A feldolgozásra kerülő anyag nagy részét a magyar népköltészet adja, de fontos szerepet kapnak a jól megválasztott elbeszélések, történetek, műmesék is, valamint más népek gyermekeinek szánt alkotások.

Fontosnak tartjuk, hogy az óvodába járó cigány gyermekeket megismertessük saját mondavilágukkal.

Kevés anyag áll rendelkezésre, ezért számítunk a szülők, nagyszülők segítségére. Amennyiben sikerül megnyerni őket, szeretnénk felkutatni és népszerűsíteni hagyományainkat, (főleg az ünnepekhez kapcsolódókat), mondókákat, dalokat, verseket, meséket gyűjteni tőlük. Folyamatosan bővítjük könyvtárunkat cigány költők, írók műveivel. (Lakatos Menyhért, Bari Károly, Rostás-Farkas György). A mesék, versek hű tolmácsolására időnként szülőt, vagy középiskolás diákot kérünk fel. A szép magyar mesék, versek témái legyenek gyermek közeliek, szóljanak természetéről, állatokról, játékról, családról, mesei hősről. Legyen köztük vidám és szomorú egyaránt.

Az anyanyelv használata áthatja az óvoda egész napi életét, ezért az anyanyelvi nevelés nem tekinthető kizárólag a foglalkozásokon megvalósítandó feladatnak.

A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak összeállítása

Az óvodába kerülő gyermekek első igazi versélménye a népi mondókákhoz, dúdolókhöz, altatókhoz, lovagoltatókhoz kapcsolódnak. Ezek a játékok a szeretett felnőtt személyéhez kapcsolódnak, annak ölében, testmelegében teljes biztonságban érezhetik magukat. A közösen átélt érzelmi élmény és testi kontaktus segíti a felnőtt és a gyermek érzelmi egymásra találását. A simogatók, altatók meghitt nyugalommal tölti el a kisgyermeket. A játékos utánpótlással kísért mondókák, lovagoltatók, tenyércsiklandozók nagy örömet és élvezetet jelentenek, önfeledt vidámságra indítják a gyermekeket.

Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői, résztvevői a mesék bábbal, vagy dramatikus formában történő feldolgozásának.

A kiválasztott irodalmi anyag mennyisége, összetétele korcsoportok szerint:

3-4 éves kor:

(8-10 mondóka, vers, 10-14 mese)

- Hintáztatók, höcögtetők, lovagoltatók.
- Egyszerű mondókák.
- Rövid, rögtönzött történetek.
- Rövid versek állatokról, természetről.
- Halmozó-, láncmesék.
- Állatok beszédének dramatizálása.
- Egyszerű állatmesék.

4-5 éves kor:

(10-12 vers, mondóka, 10-14 mese)

- Népi mondókák.
- Névcúfolók.
- Halandzsa szövésű kiolvasók.
- Vidám, humoros szövegű versek.
- Mai magyar költők ritmusélményt nyújtó versei.
- Állatmesék, egyszerű tündérmesék.
- Történetek.
- Refrénekkel tagolt verses mesék.

5-6 éves kor:

(4-5 kiolvasó, 10-15 vers (új), 15-20 mese)

- Népi mondókák.
- Találós kérdések, kiolvasók.
- Lírai versek.
- Bonyolultabb, tréfás állatmesék.
- Meseregények.
- Műmesék, történetek a világról.
- Több versszakos versek a természetről, családról, állatokról.

Az új versek bemutatása kapcsolódjon a gyermekek élményeihez, tevékenységeihez. Versmondásnál, versgyakorlásnál ügyeljünk a szavak pontos ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozására.

A gyermekek nyelvi kommunikációs képességének fejlesztése versekkel, mesékkel, bábbal, dramatikus játékokkal.

A mese-vers az anyanyelvi nevelés egyik legfontosabb eszköze. Ezek segítségével bővül, gyarapodik a gyermekek szókincse, megtanulják a szép, folyamatos beszédet, érzékelik nyelvünk ritmusát, dallamát. A gyermekek saját vers és mesealkotása, annak mozgással vagy ábrázolással való kombinálása az önkifejezés nagyszerű alkalma.

A mondókákat, verseket többnyire mozgásos játékokhoz kapcsoljuk. Így a mozgás, a hang, a szó összekapcsolásával aktív részesei lesznek az irodalmi élmények át és újraélésének.

Játsszunk a gyermekekkel szójátékokat, rímjátékot és egyéb anyanyelvi játékokat is, melyek segítik a fonémahallást, a beszédemlékezet fejlődését. Meséléskor az óvónő lehetőséget ad a mese önálló befejezésére, új mesék kitalálására, kedvenc mesék elmondására is. A közösen kitalált mesét elnevezik a "mi mesénk". Meseillusztrációkat készítenek és azokat albumba fűzve, többször nézegetve lehetőség adódik az ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása érdekében a nagyobbakkal megbeszéljük a meseszereplők jellemét, viselkedését, a mesék mondanivalóját, üzenetét.

Az anyanyelvi nevelés komplex folyamat, a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden tevékenységet áthat.

Az óvónő bekapcsolódva a gyermek játékába, az eljátszott szereppel, a szerepbe illő megnyilvánulásaival, a megfelelő nyelvi formák, szókapcsolatok, szinonimák alkalmazásával, metakommunikációs jelzéseivel, magatartásával mintát kínál a gyerekeknek. Ezért nagyon fontos az óvónő beszédstílusa, a megfelelő hangsúly alkalmazása. Az óvónői beszéd mindig érthető, egyszerű és világos. Ne vegyük el a gyermek beszédkedvét az állandó javítással, figyelmeztetéssel.

Az ingerszegény környezetből érkező gyerekeink aktív szókincse szerényebb, mondatalkotásuk kezdetleges. Ezért tudatosan olyan élethelyzeteket kell teremteni, amikor velük egyénileg foglalkozunk.

Az anyanyelvi nevelés céljainak megvalósításában báb, mint eszköz a bábjáték, mint módszer, nagyon jó használható. A bábjáték a gyermekek érzelmi, esztétikai, értelmi és erkölcsi nevelését, kreativitását, pedagógiai céljaihoz igazítva, a gyermek egész személyiségét fejleszti. Ezért vannak jelen csoportszobáinkban hozzáférhető helyen bábkészletek.

A tevékeny örömszerzés fontos eszköze a dramatizálás és a bábozás. Dramatizálásnál, bábozásnál is a fokozatosság elvét érvényesítjük. E tevékenységekben a játék, a mozgás, a beleélés, a szereppel való azonosulás a legfontosabb. Szerepeiket a gyermekek mindig maguk választhatják ki. Dramatizáláshoz, bábozáshoz olyan hangulatot teremtünk, hogy a gyermekek, gátlásaikat leküzdve, önmagukat adhassák.

A tevékenységek szervezeti formáinak biztosítása

A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposak az óvodában. A mesélés nyugodt, meghitt légkörét megteremthetjük egy-egy jelzéssel, mesesarok kialakításával, mesekuckóval, egy szép dallal, hangszerjátékkal, ami kis idő elteltével állandósul és a mindennapok szertartásává válik. A kezdeményezés nem feltétlenül jelenti a játék fonalának megszakítását. De azt minden gyermek tudja, hogy mesélés közben még csendesebben kell játszania, úgy hogy, a mesét hallgatókat ne zavarja.

A mesekezdeményezés időpontját nagyon körültekintően kell megválasztani. Célszerű akkor, amikor a csoport játékának intenzitása hanyatlik, egyre kevesebb az elmélyülten játszó gyermek. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét hallják a gyermekek. A versek, mondókák kezdeményezése, a játékba építve, egy-egy kisebb játszócsoportban történik a nap bármely szakában, ügyelve arra, hogy a vers, mondóka minden gyermekhez eljusson.

Építünk a gyermekek spontán kezdeményezéseire, Kihasználjuk a hangulat, tér, helyzet adta lehetőségeket is. (Udvarjáték, séta, kirándulás, és egyéb évszakhoz kapcsolódó tevékenységek) Óvodáinkban, hagyomány a zenével, mesével történő altagatás.

A tervszerű mesekezdeményezés alapfeltétele az óvónő fejből történő, a hallgatósággal kontaktust teremtő mesélése.

A kezdeményezések végén felkínált tevékenységekkel lehetőséget biztosítunk az átélt élmények feldolgozására.

Az óvónő által használt eszközök keltsék fel a gyermekek érdeklődését, legyenek esztétikusak, kifejezők, ugyanakkor segítsék a gyermeki fantázia szabad szárnyalását.

Az eszközök használata fejlesztően hat a gyermek alkotó tevékenységeire is – mivel ösztönzi a foglalkozáson való részvételre- ezáltal gondolkodása is fejlődik.

A gyermeket megismerik a tárgyak tulajdonságait, fejlődik manipulációjuk, megtanulnak tudatosan figyelni, pontosabbá válnak képzeleteik. Létrejönnek az alkotó gondolkodás feltételei.

A fejlettség várható eredményei az óvodáskor végére

- Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik, a figyelem fenntartásának játékos, egyezményes jelei.
- Szívesen báboznak, mesélnek, dramatizálnak, önmaguk és társaik szórakoztatására.
- A mesekönyveket önállóan is hosszasan nézegetik, gondosan bánnak azokkal.
- Várják, igénylik és csendben, figyelmesen hallgatják a mesét.
- Néhány mesét, verset, mondókát képesek emlékezetből felidézni.
- Képesek az önálló meseszövegre.
- Tudnak történeteket kitalálni, azt elmondani, megjeleníteni.

- Olyan szókinccsel rendelkeznek, amely lehetővé teszi számukra gondolataik érthető kifejezését.
- A gyermekek beszéde folyamatos, összefüggő, tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- Szívesen mondanak verseket, pontosan, jó kiejtéssel, tartalomhoz illő hangsúllyal adják vissza azokat.
- Megjegyznek 10-14 mondókát, 6-8 verset, és ismernek 15-20 mesét.

7.3 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A gyermek ösztönösen vonzódik a mondókákhoz, énekes játékokhoz, amelyek a mozgás-ritmus-hangzás együttes örömforrásai. Az óvónő erre építve valósítja meg „észrevétlenül” az egyensúlyérzék, egyenletes ritmusérzék, mozgásritmus, térérzékelés és hallásfejlesztés feladatait.

Célja:

A zene megszerettetése, a közös éneklés iránti igény felébresztése. Olyan légkör megteremtése a gyermek óvodába lépésének első percétől, amelyben a szabad, spontán énekelgetésre és az óvónő által tervezett, részben irányított közös énekes élményekre egyaránt lehetőség legyen. Az énekelgetés, az énekes játékok sugallják a közös együttlét örömét.

Feladata:

- A zenei anyag igényes kiválasztását segítő szempontok meghatározása
- A 3-6-7 éves korban tervezhető tartalmak összeállítása.
- A zenei tevékenységek szervezeti formáinak biztosítása.

A zenei anyag igényes kiválasztását segítő szempontok meghatározása

Az óvodába lépő gyermekek más-és más szociókulturális háttérből érkeznek, ebből következően igen különböző zenei kulturáltsággal rendelkeznek. A gyermekeket megismerve az otthonról hozott hatásokat tudatosan erősítve, vagy éppen gyengítve törekszünk az egyes gyermekek zenei nevelését, zenei ízlését alakítani.

A zenei nevelés során a gyermekeket olyan élményekhez kell juttatni, amelyeket újra és újra át akar élni, és amely élmények cselekvésre készítetik. Ezáltal érjük el, hogy a gyermekek minden kényszer nélkül, önmaguk örömeire és szórakoztatására vesznek részt a zenei tevékenységekben.

A közös éneklés, a közös játék örömeinek felfedeztetése során fejlődik a gyermekek zenei ízlésvilága, esztétikai fogékonysága, zenei anyanyelve, fejlődnek a zenei készségeik.

Zenehallgatáshoz olyan műveket gyűjtünk össze, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését az értékes zene iránt. A zenehallgatás során teret adunk a válogatott kortárs művészeti alkotásoknak és a művek kiválasztása során, figyelembe vesszük a gyermekek nemzeti, etnikai hovatartozását.

Az óvónő fejlesztő munkája során tudatosan épít a roma gyermekek muzikalitására, jó mozgására, ritmusérzékére.

A gyermekek hallgathassanak az óvónő által előadott hangszerjátékot is.

A zenei élmény legyen mindennapos lehetőség az óvodában, kapcsolódjon minél többféle tevékenységhez, műveltségterülethez.

Az SNI gyermekek számára a zenei befogadóképesség szándékos fejlesztését a megfontoltan válogatott zeneművek rendszeres hallgatásával valósítjuk meg.

A zenei alapképességek elsajátításának feladatai közül legfontosabb az éneklés, de a hangszeres előadásra (csörgőket, dobokat és más ritmushangszereket mi is készítünk) is figyelmet fordítunk. Az óvodában a mozgással és játékkal kísért előadás és az éneklés mellett a ritmusalkotással, tempóbeli és (magas-mély), a ritmusérzék, éneklési készség fejlesztése

A zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése.

A gyermek zenei érdeklődésének felkeltése élménynyújtás. Az énekes játékok sokaságával a gyakori énekelgetéssel a zenei anyanyelv megalapozása. A zene eszközével formáljuk a gyermekek személyiségét, felkeltjük érdeklődésüket a zene iránt.

Képességfejlesztés: hallás, éneklési készség, ritmusérzék, harmonikus, szép mozgás kialakítása.

A gyermekek megismertetése-magyar hagyományokon kívül – a hagyományos cigány ének, zene, tánc, ritmuselemeivel és eszközeivel.

Az etnikai kisebbséghez tartozó gyerekek ismerkedjenek meg népi zenénkkel, táncunkkal. A roma gyerekek génjeikben hordozzák a ritmust, a zenét. Az óvodapedagógusok dalos-táncos kedve hatja át mindennapjainkat.

A 3-6-7 éves korban tervezhető tartalmak összeállítása

Az óvodai nevelés során a gyermekek, „tisztá forrásból” merített mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismernek meg. A mondókák, énekes játékok zenei anyanyelvünk művészi értékei.

Kiscsoportban ismerjenek meg simogatókat, kéz és ujj-játékokat, höcöggetőket, hintáztatókat, lovagoltatókat, melyek segítségével változatos módon érzékelhetik az egyenletes lüktetést, s amelyek során a felnőtt játszik a gyerekekkel.

A kicsikkel kezdetben „szó-mi”-s hangkészletű, később már 4-5 hangból álló énekes játékokat énekelünk, amelyek körbejárás nélkül, állva vagy ülve játékos utánzó mozdulatokkal eljátszhatók. Később az év végéig megtanulnak körbejárni is. Ekkor már körbejárással kísért, vagy egyszerű szerepcserés játékokkal is megismertetjük a gyermekeket.

Megkülönböztetnek magas-mély, halk-hangos hangokat, felismernek zörejeket és két-három dallamjátszó és ritmusjátszó hangszer hangját. Elsajátítják néhány egyszerű ritmusjátszó hangszer kezelését.

A legkisebb gyermekek megtanulnak 5-7 mondókát, 10-14 énekes játékot, 2-3 műdalt. A mondókák hossza 2-4 motívum, a dalok hossza 8-12 ütem (4-6 motívum) legyen, melyekben, negyed és páros nyolcad ritmusok vannak.

A dalok, táncok válogatásának szempontjai:

- a gyermekek által tisztán énekelhető hangterjedelem,
- a játékszabályok áttekinthetősége,
- a térformák és mozgásanyag változatossága,

Középső csoportban már a zene nyugodt, figyelmes befogadására neveljük. Egyéni vagy kisebb csoportban történő éneklésnél törekedjenek a tiszta éneklésre, a kezdőhang tiszta átvételére. Képesse válnak a pentatóniára épülő énekes játékok éneklésére. Beszélnek, énekelnek halkán és hangosan, magasabban és mélyebben, ezeket térben érzékeltetik. A gyermekek finomabb hangszínek megkülönböztetésére is képesse válnak a zörejek és zenei hangok esetében. Az egyenletes lüktetés játékos módon történő kifejezése mellett kiemelik a motívumhangsúlyokat és az egyszerűbb dalok, mondókák ritmusát. Szívesen játszanak párbeszédese játékokat változatos szövegekkel és ritmusmotívumokkal. Többféle ritmushangszert használnak a lüktetés és a ritmus kifejezésére.

Képesek az egyöntetűbb együttmozgásra, nehezebb mozgás- és térformák, táncos jellegű mozdulatok elsajátítására. Hagyományápolás keretében különböző tánc lépésekkel is megismerkednek.

Nagycsoportban az előzőekben felsoroltakon túl, megismerkednek nehezebb, és változatosabb ritmusú, hosszabb szövegű mondókákkal, kiolvasókkal, játékdalokkal.

Képesek a halk-hangos és a magas-mély fogalom párok összekapcsolására éneklés, és beszéd közben. Megkülönböztetik a hangszínek, zörejek nagyon finom eltéréseit

Megfelelő zenei képességek birtokosaként kitalált szövegeket változatos módon ritmizálnak, kitalálnak dallamokat, dalokhoz változatos mozdulatokat, játék nélküli dalokhoz egyszerű játékokat.

Felismerik az ismert dallamot dúdolásról, hangszerről, jellegzetes kezdő vagy sajátos belső motívumról. Szöveges ritmusmotívumokat visszatapsolnak, megérik a zenei motívumok hosszát, jelre dallamot bújtatnak. Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, dalok, mondókák ritmusát kiemelik, összekapcsolják. Tisztán énekelve kézfogással, normál tempóban egyöntetűen körbejárnak. A legidősebb óvodások mozgáskultúrája, szabálytartó képessége megengedi, hogy bonyolultabb játékokat, több szereplős, komplikáltabb mozgást igénylő, nagy térben mozgó játékokat is játszanak.

Tér és mozgásformáik a csoport fejlettségéhez mérten gazdagodnak, táncmozdulataik változatosak, esztétikusak, egyöntetűek.

A zenei tevékenységek szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezeti formája óvodánkban kötött és kötetlen jellegű. A zenei képességfejlesztés és a körjátékok nem feltétlenül egy kezdeményezés keretében valósulnak meg. A zenei képességfejlesztés kisebb csoportokban a gyermekek spontán kezdeményezésére, de az óvónő kezdeményezése során is megvalósulhat a nap bármely szakában. A kiscsoportos forma lehetőséget biztosít az egyénre szabott, a gyermek egyéni képességeit figyelembe véve fejlesztésre, az önfelelt zenélésre. Az éneket játékokban, körjátékokban való részvétel önkéntes. Az énekes játékokat lehetőség szerint a szabadban szervezzük.

A csoportban történő körjátékozáshoz biztosítjuk a megfelelő időt, teret, kellékeket úgy, hogy a játszó gyermekeket ne zavarjuk, és azok se zavarják a zenei kezdeményezéseken résztvevőket.

A fejlettség várható eredményei az óvodáskor végére

- A gyermekek önként, szívesen és örömmel vesznek részt a zenei kezdeményezéseken.
- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat, hallgatnak zenét.
- A gyermekek tudnak néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel, gátlások nélkül, egyedül énekelni.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.

- Felismerik a zenei fogalompárokat. (halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú), tudnak eszerint énekelni, beszélni.
- Tudnak dallam, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni.
- Felismerik környezetük jellegzetes zörejangjait, hangszíneket, hangszerek hangjait.
- Megbeszélés, vagy egyéni ötletek alapján az éneklést ütőhangszerekkel tudja kísélni.
- Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától. Tudják mindkettőt mozgással, járással, tapssal a dalból kiemelni.
- A különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társaival együtt, egyöntetűen, esztétikusan végzik.
- Tudnak élvezettel, irányítás nélkül játszani néhány dalos játékot.

7.4 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret biztosít. Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeletének gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Célja:

- A gyermek élmény- és fantáziavilágának szabad önkifejezése.
- A gyermekek tér-, forma és szín képzetének fejlesztése, élmény és fantázia világának gazdagítása, képi gondolkodásuk fejlesztése, esztétikai érzékenységük, szép iránti fogékonyságuk, igényességük alakítása.

Feladata:

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.
- A 3-6-7 éves korban tervezhető tevékenységek tartalmi, minőségi fejlesztése.

- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.
- A látó, érzékelő rendszer, testséma, alaklátás és formaállandóság, a nagy- és kismozgások, manuális érzékelés, finommotoros mozgás, színészlelés fejlesztése.
- A roma gyerekek kézügyességének, formai ábrázolásuknak, erőteljesebb színhasználatuk fejlesztése.

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Nagyon fontos, hogy a gyermekeknek a nap bármely szakában lehetőségük legyen a nyugodt körülmények közötti alkotásra, önkifejezésre. Ezért a csoportszobában, meghatározott helyén mindig elérhetőek, hozzáférhetőek az ábrázolás kellékei.

A gyermekből fakadó óvónő által motivált spontán ábrázolás nyomán információt kapunk a gyermek vágyairól, érzelmeiről, fantáziájáról, élményvilágáról, fogalmairól, mozgásfejlettségéről, képzeletéről. A gyermekrajzok, gyermekmunkák gazdag információtartalma segít bennünket a gyermek megismerésében, megértésében.

Az ábrázolási tevékenységekhez (rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka különböző fajtái) méretben és minőségben megfelelő eszközöket biztosítunk.

A vizuális nevelés terén meghatározó szerepet tölt be a gyermekeket körülvevő, igényesen kialakított környezet.

Az évszakok nyújtotta lehetőségeknek megfelelően, nagy hangsúlyt fektetünk a természetes anyagok, termények egyszerűségének, szépségének, praktikumának megmutatására, azok mindennapi életünkbe való beépítésére. Az ábrázolás közben készült tárgyakat használják fel a játékban, mesében, a bábozásban.

Sokat barangolunk a közeli réten, erdőben. A séták, kirándulások során begyűjtjük a természet színeit, terményeit, "kincseit, amit majd felhasználhatunk alkotásainkhoz, vagy gyönyörködtet bennünket a csoportszobában. A természetes anyagokat, terményeket, terméseket felhasználjuk ajándékkészítéshez, a szerepjátékokhoz, építő és konstrukciós játékokhoz és környezetünket díszítő tárgyak készítéséhez egyaránt. Mindezeket a tevékenységeket a gyermekek között a gyermekkel segítségével végezzük el.

A környezet esztétikus kialakításának fontos része a gyermekmunkák kiállítása. Ennek kapcsán érzékelik alkotásaik megbecsülését is és azt is, hogy az ő alkotásaik díszítik, szebbé teszik környezetüket. Fontos, hogy a gyermekeket egymás alkotásainak megbecsülésére, elismerésére neveljük. Ahhoz, hogy ezt elérjük, elengedhetetlen, hogy alkotásaik megbecsülését érezzék az óvodán belül és a családban is.

A szülő figyelmét is felhívjuk ennek fontosságára. Arra biztatjuk őket, hogy értékeljék gyermekeik munkáját, örüljenek a gyermekük saját készítésű ajándékainak.

Mindig legyen alkalmuk az alkotási vágyuk elképzeléseik megvalósítására. Az ábrázolásban is érvényes a játék igazsága, hogy a gyermek azt játssza, ábrázolja ami őt mélyen érinti.

Az ábrázoló tevékenységeknek és eszközeiknek minden csoportban állandó helyük van. Az eszközök helyes, biztonságos, balesetmentes használatát minden gyermeknek egyénileg megtanítjuk.

Az SNI gyermekek vizuális befogadóképesség fejlesztésének alapja, hogy maga az óvodai környezet minden részletében igényes, esztétikus legyen. A vizuális kommunikációs képességük az ábraolvasás és ábrázolás, vagyis a forma- és színlátás, méretlátás, térlátás, a téri tájékozódás, valamint a formaábrázolás, színábrázolás, méretábrázolás és térábrázolás területeinek fejlesztésével erősödik.

A 3-6-7 éves korban tervezhető tevékenységek tartalmi és minőségi fejlesztése

Óvodánkba kerülő gyerekek a vizuális téren nagy eltérést mutatnak. Vannak, akik számára otthon nem biztosítottak az ábrázolás alapvető eszközei.

Az ő esetükben fokozottabban oda kell figyelnünk az eszközhasználatra. Nagy súlyt fektetünk az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodó fejlesztésre. Minden gyermeket úgy segítünk, hogy önmagához képest jusson el egyre magasabb fejlettségi szintre az egyes területeken. Állandó dicsérettel, buzdítással, türelmesen egyengetve előrehaladásukat.

A gyermekek az óvodába lépéstől folyamatosan, játszva megismerkednek a különböző ábrázolási technikákkal, eszközökkel. Minden gyermeknek megmutatjuk a rajzolás, festés, mintázás, szövés, varrás, fonás, batikolás, hajtogatás, vágás alaptechnikáját, melyeket a gyermekek a továbbiakban változatos módon, kedvük szerint alkalmazhatnak az önkifejezés eszközeként.

Ebben az életkorban kezdődik a szép iránti fogékonyságuk, érzékelő-értékelő képességük alakítása is.

A képalakítás különböző technikák alkalmazásával jelenjen meg: festéssel, zsírkrétázással, papírragasztással, agyagba, homokba karcolással, különböző lenyomatok készítésével.

A gyermekek megismerkednek a plasztikus anyagok alakíthatóságával, nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, sodorva, lapítva, mélyítve, tépegetve, karcolva az anyagot.

Az építés-konstruálás közben megismerkednek a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Segítjük a gyermekeket abban, hogy építés során nagyobb méretű elemekből, bútorokból, különböző térbeli alakzatokat hozzanak létre, melyek játékukban felhasználnak. Biztosítjuk a több napon át tartó építkezés, alkotás lehetőségét.

Az óvónő a későbbiekben a gyermekek alkotó-alakító tevékenységét tovább bővíti. Segíti a gyermekeknél megjelenő szándékos képalakítást, az élményekhez kapcsolódó témák és technikák kiválasztását.

Ünnepélyekhez kötötten igényes ajándékokat készítünk. Fontos, hogy a gyerekek minél gyakrabban éljék át az ajándékozás örömét. Az ünnepi készülődésbe bevonjuk a szülőket is. A családoknak mintát, követendő példát nyújtunk a még élő népszokások, néphagyományok ápolása terén. /Húsvétkor tojásfestéssel, berzseléssel, gicázással, az adventi készülődés időszakában ajtó és ablakdíszek, asztali koszorúk készítésével, mézeskalács sütéssel./

A roma nemzetiségi kisebbséghez tartozó gyermekeink alkotó-alakító tevékenységének fejlesztésénél, a sikerorientált nevelés elveit alkalmazva, építünk az alábbiakra:

- Rajzolási, festési munkáik gazdag szín összeállításúak és tartalmasak.
- Kézimunka iránt érdeklődők, munkájukban kitartóak, pontosak.
- Képi rendszerben történő önkifejezésük összefügg a verbális megnyilatkozás nehézségeivel.

Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeink esetében fokozott figyelmet fordítunk az ábrázoló tevékenységek ösztönzésére, pótolva a családban e téren fellelhető hiányosságokat.

A gyermekmunkák „kiállításával” felkeltjük a szülők érdeklődését, a gyermeket a szellemi alkotás irányába mozdító vizuális tevékenységek iránt.

Arra törekszünk, hogy a művészetek egyéb területei iránt fogékony családok meglássák a vizuális tevékenységekben rejlő, kultúrateremtő lehetőségeket.

Lényeges, hogy az SNI gyermekek minél többféle képi kifejezőmódot megtanuljanak, mert gyakran fontos önkifejezési eszközhöz jutnak. A sérült szociális-kommunikáció kompenzálására és az alkotások elkészítése örömforrást is jelent. Esetükben a spontán érés nem elegendő, a megfelelő ingerek biztosítása, a játékos, motivált gyakorlás nem maradhat el.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenység a mindennapi élet része. Az óvónő egy héten legalább egyszer, de ha a gyermekek igénylik akár többször is tudatosan irányított, kötetlen kezdeményezést szervez. A tudatos, tervszerű kezdeményezést célszerű abban az időszakban szervezni, amikor már mindkét óvónő és a dajka is jelen van a csoportban. Így jól eloszthatók a feladatok, biztosítható a nyugodt, csendes alkotói légkör, a biztonságos, balesetmentes eszközhasználat. A kezdeményezések szervezésekor a gyerekek egyéni fejlettségének és az alkalmazott technika sajátosságainak megfelelően alakítjuk az alkotó csoportokat. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre legfeljebb két asztalnál 10-12 gyerek vegyen részt a tevékenységben.

A vizuális nevelés minden gyermek számára megteremti annak lehetőségét, hogy fantáziadús képi, plasztikai alkotásaiban kifejezze érzelmeit, vágyait, feldolgozza szorongásait.

Funkcionális eszközök

- a csoportszobában állandóan megtalálható eszközök (papír, ragasztó, színes ceruza, filctoll, tempera, vízfesték, ecset, olló)
- azok az eszközök, melyeket a gyerekeknek el kell kérnie és felügyelet mellett használhatja (gicairó, ragasztópisztoly, különböző kinyomó formák)
- természetes anyagok, melyeket a tanév folyamán gyűjtünk (csuhé, kavics, csigaház, raffia, különböző termések, termények, dió, kukorica, makk, csipkebogyó, levelek, kéreg, növények)
- textiliák, fonalak, ruhadarabok, géz, gipsz...

A fejlettség várható eredményei az óvodáskor végére

- Ismerik a vizuális nevelés eszköztárát és technikáit, ezekkel szívesen, örömmel tevékenykednek.
- A gyermekek rajzaiban megjelenik az emberábrázolás, tárgyak, cselekmények saját elképzelés alapján történő ábrázolása.
- A képalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket. A gyermekek alkotásait változatos szín és formagazdagság jellemzi.
- Plasztikai munkáik egyéniék, részletezőek.
- A téralakításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők.
- Helyes értékítélettel beszélgetnek saját és egymás alkotásairól, tudnak gyönyörködni benne.
- Igényükké válik környezetük esztétikus alakítása.
- Kialakul a maguk készítése ajándékokkal, alkotásokkal való örömszerzés igénye.
- Az ábrázolás eszközeit készség szinten kezelik.
- Az alkotáshoz szükséges anyagokat, eszközöket önállóan veszik elő, és rakják el a tevékenység befejeztével.

7.5 Mozgás

Az óvodába kerülő gyerekek szívesen mozognak. A mozgás a gyermek napi tevékenységében szinte állandóan jelen van és a testnevelés keretein belül tervszerűen, de egyénre szabottan valósítja meg feladatait.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató-, és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati

formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Mindezek nagymértékben hozzájárulnak a tanulási képességek, kompetenciák kialakulásához, fejlődéséhez.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A gyermek természetes mozgásigényére figyelemmel, a játékba, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységeket, az óvodai élet egyéb tevékenységeibe komplexen beépített testmozgást kiegészítik az irányított mozgástevékenységek, amelyek együtt hatnak a gyermek személyiségének fejlődésére (pl. pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás).

A spontán, a játékba, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A roma gyermekeknek fokozott a mozgásigényük, ezért a mindennapos mozgás része a napirendünknek. A gyermekek többsége egészségtelen, szűk látásviszonyok között él, ezért a szabadban végzett mozgások kedvezően befolyásolják a gyermeki növekedést, teherbíró képességet, az egészség megőrzését, megóvását.

Az egészséges életmódra nevelés egyik alappillére a mozgás, a testi nevelés, edzés. A gyermekek biológiai fejlődése csakúgy, mint mozgásfejlődése csak rendszeres napi testmozgással, testedzéssel biztosítható. A 3-6-7 éves gyermekek lételeme, alapvető szüksége a mozgás.

Célja:

A gyermekek természetes mozgásának, testi képességeinek fejlesztése, az egészség megőrzése, a szervezet edzése. A harmonikus, összerendezett, fegyelmezett, nagy és kismozgások alakítása. A gyermekek tájékozódó-, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tulajdonságainak fejlesztése.

Feladata:

1. A feltételrendszer folyamatos biztosítása.
2. A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásformák, játékok összeállítása.
3. A mozgástevékenységek szervezeti formáinak biztosítása.

A feltételrendszer folyamatos biztosítása

Az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, nap minden szakában, biztosítjuk a gyermekek számára a szabad mozgás lehetőségét. Figyelünk arra, hogy a gyermekek minél több időt töltsenek a szabadban, biztosítva a változatos mozgásformák begyakorlását természetes környezetben is (pl. télen hógolyózás, játék a hóban).

A gyermek nagymozgása jól fejleszhető az óvoda udvarán, ahol tér és mozgásfejlesztő eszközök állnak rendelkezésünkre. Az udvari játékok további fejlesztése folyamatban van. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri elisméltésére.

A mozgásos tevékenységeket, s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételeihez méretezzük.

Az irányított mozgásos játékok során a 3-4 éves gyermekek nagymozgásának fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt.

- Ismerkedjenek meg futásgyakorlatokkal, pl.: futás, különböző irányban, feladatokkal, futásformákkal stb.
- Játshassanak ugrásgyakorlatokat: szökdecselések, sorozatugrások, rövid nekifutásból fellépés majd leugrás.
- Ismerkedjenek meg dobásgyakorlatokkal, labdagyakorlatokkal: hajítás helyből távolba, célba, labda feldobás-elkapás.
- Felhívjuk a szülők figyelmét a rendszeres mozgás fontosságára, egészség megőrző szerepére.
- Arra biztatjuk őket, hogy teremtsenek minél több alkalmat az együttmozgásra, a szabadban való tartózkodásra, délutánonként és hétvégeken egyaránt.

A pályázati lehetőségek kihasználásával eszköztárunkat folyamatosan bővítjük.

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásformák, játékok összeállítása

Az óvodába lépő gyermekek a mozgásfejlettség terén is nagy eltérést mutatnak. Ezért ezen a téren is fokozott figyelmet fordítunk az egyéni fejlettségi szintet, és fejlődési ütemet figyelembevevő fejlesztésre.

Az alapozás időszakában az óvónő egyik legfontosabb feladata a gyermekek játékos mozgásfejlesztése. Elsőként a nagymozgások fejlesztésére helyezi a hangsúlyt (járás, futás, ugrás, kúszás, csúszás, mászás).

A nagymozgások begyakorlása során fejlődik a gyermekek egyensúlyozó képessége. Az irányított mozgástevékenységek és a szabad mozgás során megismertetjük a gyerekeket minél többféle kézi szerrel, mozgásfejlesztő eszközzel, azok biztonságos, balesetmentes használatával.

Az alapozás időszakában főként játékos utánzó módon végezzük a gyakorlatokat.

A fejlődés következő fázisában a nagymozgások változó körülmények közötti alkalmazása, kombinálása a cél. A már ismert mozgásformákra alapozva megjelennek a komplex mozgások (labdagyakorlatok). Ebben az életkorban a játékos, utánzó módon végzett gyakorlatok végrehajtása során az egyszerűbb szakkifejezések használatával is próbálkozunk. Kiemeljük a társra való figyelés fontosságát.

A roma gyerekek mozgásigénye fokozott, ez kedvező alap a rendszeres testnevelés megkedveltetéséhez. Legközelebb az ugrálás, futás, a versenyjátékok állnak hozzájuk. Állás képességük jó, viszont az ügyességük, mozgékonyaságuk kiváló. Sokszor túl mozgékonyak.

A SNI gyermekek számára a mozgásfejlődés óriási jelentősége abban rejlik, hogy hatással van a kognitív funkciók és a szociális képességek fejlődésére is. A kognitív funkciók terén a mozgásos játékok felidézésével fejlődik a gyermekek vizuális memóriája; a testrészek és téri irányok megismerésével, megnevezésével fejlődik térészlelésük, gyarapodik szókincsük; a megnevezett, látott és elvégzett cselekvések, mozgások elősegítik a különböző észlelési területek integrációját és a fogalomalkotás fejlődését. A mozgás, hatással van a szociális képességek fejlődésére azzal, hogy saját testének és mozgásos képességeinek megismerésével fejlődik a gyermek én-tudata.

A mozgástevékenységek szervezeti formáinak biztosítása

A testi nevelés szervezeti formái mindennapi gyakorlatunkban:

- Testnevelés foglalkozás
- A szabad játékidőben adódó mozgáslehetőségek kiaknázása.

Mindhárom korosztály számára heti egy alkalommal, különböző időkeretben az óvónő kötelező foglalkozást szervez.

A foglalkozások színtere változó. Foglalkozásokat szervezünk a csoportszobában, az óvoda udvarán, de kihasználjuk a környék adta mozgáslehetőségeket is (sportpálya, játszótér)

Testnevelés foglalkozás

Differenciált mozgásanyaggal a tornaszobában illetve az udvaron különböző időkerettel tartjuk meg a foglalkozásokat.

Az adott gyermekcsoport igénye szerint a mozgásra készítető eszközökkel motiváljuk a gyermekeket.

A kisebbek próbálkoznak az utánzással, tőlük nem követeljük meg az egyöntetű ritmikus mozgást. Az óvodapedagógus törekszik, hogy pontosan, érthetően mondja el a csoportnak azt, hogy mit játszik, nincs várákozás, a gyerekek mozgásszükségletének kielégítése a célunk.

A szabad játékidőben adódó mozgáslehetőségek kiaknázása

Az egészséges életmódra nevelés programunk egyik célkitűzése, amely magába foglalja a rendszeres mozgás lehetőségének biztosítását.

Naponta biztosítjuk a mozgásigény kielégítésének lehetőségét, amely az óvónő számára tudatosan tervezett tevékenységet, a gyermek számára játékot, örömet jelent.

A mindennapos testnevelés keretein belül a gyermekek, tízórai előtt különböző, játékos mozgásformákat gyakorolhatnak, végezhetnek.

A fejlettség várható eredményei az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek mozogni, szívesen és örömmel mozognak, kitartóak a mozgásos játékokban.
- A gyermekek ismerik az alapvető mozgásformákat és mozgásfejlesztő eszközöket.
- Nagymozgásuk összerendezett, finommotorikájuk fejlett.
- Testi képességeik, akarati tulajdonságaik fejlettek.
- Kialakul testséma tudatuk.
- Tudnak térben tájékozódni, ismerik az irányokat.
- Egyéni-, csoportos-, sor-, és váltóversenyt játszanak a szabályok pontos betartásával.
- Néhány egyszerű mozgásos játékot (futó-, fogójáték) irányítás nélkül játszanak.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat, a testnevelés szakkifejezéseit.

7.6 A környező világ tevékeny megismerésére nevelés.

A gyermek tapasztalatai kiterjednek az őt körülvevő természeti-, emberi-, tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyról. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul ki természethez, az emberi alkotásokhoz, az emberi alkotásokhoz, megtanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alakú, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemlélete.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett

tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

Ez a nevelési terület tartalmi szempontból két egymástól elválaszthatatlan *tapasztalati kört* foglal magába.

- Az egyik kör a tárgyi természeti környezettel, jelenségekkel, folyamatokkal, anyagokkal kapcsolatos tapasztalatoktól a társadalmi környezet történéseinek érzékelésig terjed.
- A másik kör a környezetben, a tevékenységekben, az élethelyzetekben szerezhető matematikai tapasztalatokat integrálja.

Célja:

- A szűkebb és tágabb környezet felfedeztetése során pozitív érzelmi viszony kialakítása, a tárgyi, természeti és emberi világ értékei iránt.
- A gyermekeket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli, ok-okozati összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása, a gyermekek ismereteihez, ötleteihez igazodó játékos formában.

Feladataink:

- A környező világ megismerésére irányuló tevékenységek biztosítása.
- A környezeti nevelés 3-6-7 éves korban tervezhető tartalmainak összeállítása.
- A matematikai nevelés 3-6-7 éves korban tervezhető tartalmainak összeállítása.
- A tevékenységek szervezeti formáinak biztosítása.

A környező világ megismerésére irányuló tevékenységek biztosítása

A környezeti nevelés felöleli a gyermek életét, az óvodai nevelés egészét. Legsorosabb kapcsolata az anyanyelvi és matematikai neveléssel van, de tetten érhető a játékban, munkában, irodalomban, a vizuális nevelésben.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja alapján komplex egységként kezeljük a környezeti nevelést és matematikai nevelést oly módon, hogy programmal adja keretet nevelés...mesével, az anyanyelvi nevelés eszközévé, lehetőségévé is válik. A kisgyermek megismerési tevékenysége annál pontosabb, minél több érzékszerv útján történik, érzelmi megközelítésű, cselekvési vágyára építve történik. Az óvodáskorban történik megalapozása a felnőtt környezeti gondolkodásmódját, életmódját. A környezetvédelemre nevelést már egészen kicsi korban el kell kezdeni, a felnőttek segítik észrevenni a gyerekeknek azokat a lehetőségeket, melyekben óvhatják, védhetik a környezetüket. A környező világ megismertetése a gyermekkel az a feladatot rója az óvónőre, hogy ismerje meg ő is a természeti-társadalmi környezetét, fedezze fel azokat a helyeket, melyek a kisgyermek felfedezésére vár.

A gyermekekkel közösen pici virágos és zöldséges keretet alakítottunk azért, hogy ők is részt vehessenek az évszakokhoz kapcsolódó munkába.

A környezeti nevelés területén tudatosan kell építenünk, etnikai származású gyermekeink természet közeli életmódjából eredő gyakorlatias élmény-tapasztalat- ismeretanyagára.

A természeti környezet megfigyeltetésekor, egy-két konkrét szempont megadásával kell segítenünk a SNI gyermeket, hogy a sok információ közül sikerüljön megtalálni a legfontosabb jellemzőket. A családdal, természettel kapcsolatos információk tudatosítása, feldolgozása, rendszerezése nagyon fontos feladat.

A környezeti nevelés 3-6-7 éves korban tervezhető tartalmai

A természeti és társadalmi környezet témakörei, az ezekről szerzett ismeretek, tapasztalatok, az életkor előre haladtával lineárisan bővülnek, és koncentrikusan mélyülnek a gyermekek fejlődési sajátosságainak figyelembevételével. A tartalmak mennyiségi és minőségi fejlesztésekor a már meglévő tapasztalatokat mélyítjük, új ismeretekkel bővítjük, rendszerezzük, és a gyakorlatban alkalmazzuk. Ez teszi lehetővé az alapos megismerést.

Az óvónők éves terveiket a hagyományokból, az adottságokból, és a lehetőségekből kiindulva készítik el.

A témakörök feldolgozása a természet örök körforgására épül, az évszakokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódik. Ezeket alapul véve tervezzük a gyermekekkel közösen végzett hagyományos tevékenységeket az életkori szükségletekhez, sajátosságokhoz igazítva. Nagyon fontosnak tarjuk, hogy lehetőleg mindent a saját környezetében mutassunk meg a gyermekeknek.

A legkisebbek (3-4 évesek) az óvodába érkezve megismerkednek társaikkal, az óvoda dolgozóival, helységeivel. Megfigyelik az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, jellemző növényeit. Megismerkednek néhány házi állattal. Megnevezik testrészeiket, érzékszerveiket, megismerkednek az orvos munkájával. Beszélgetnek családtagjaikról, szüleik munkájáról, fényképeket nézegetnek.

A nagyobb gyermekek (5-6-7 évesek) tapasztalat- és élményszerző sétáit az óvoda közvetlen környezetében (orvosi rendelő, üzletek, intézmények) szervezzük. Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Megismerik a személy- és teherszállító járműveket.

A gyermekekkel együtt gyönyörködünk a természet csodáiban. A természet jelenségeit, az időjárás változásait jelezzük az évszakokat bemutató táblán. Összefüggéseket keressünk az időjárás és az emberek tevékenysége között. Terméseket gyűjtünk, és azokat felhasználjuk a játékban, egyéb tevékenységekben. A megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására törekszünk.

A csoportszobában fa- és cserjeágakat hajtatunk, magvakat csíráztatunk, figyelemmel kísérjük a növekedés, fejlődés folyamatát.

Az iskolába készülő gyermekekkel megismertetjük az óvoda tágabb környezetét is. Ellátogatunk középületekbe, múzeumba, színházba, iskolába. Séták, kirándulások során alkalmazzuk a balesetmentes közlekedés szabályait.

Megfigyeljük az évszakok szépségét, a természet szín pompáját, kincseinek gazdagságát. Figyelemmel kísérjük az évszakok, az időjárás változásának hatását az embereken, növényeken, állatokon, erdőben, mezőn, vízparton egyaránt. Megfigyeljük a környezet szennyezés (víz, levegő, föld) növényekre, állatokra gyakorolt hatását.

Megfigyeljük az állatokat, ellátogatunk az állatkertbe, falusi udvarokba, ahol közvetlen tapasztalatokat szereznek az állatok lakhelyéről, viselkedéséről, életmódjáról. Könyvek, videofilmek segítségével megismertetjük a gyermekeket, vadon élő állatok környezetével, életmódjával. Összehasonlítjuk a megismert állatok környezetét, életmódját, viselkedését.

Hajtatunk, csíráztatunk, rendszeresen gondozzuk a csoport-szobát díszítő növényeket. Egyszerű kísérleteket végzünk növényekkel, vízzel, levegővel.

A gyermekeket megismertetjük mezei virágokkal, néhány gyógynövényvel, vadon termő ismertebb gyomnövényekkel.

A gyermekek megismerkednek a felnőttek munkájával.

Sok ismeretet szereznek a szárazföldi, vízi, légi járművekről, a közlekedési eszközökről. A különböző természeti jelenségek megfigyelése közben törvényszerűségeket fedeznek fel, felismerik a természeti folyamatok kölcsönhatásait, ok-okozati összefüggéseket fogalmazzák meg.

A matematikai nevelés 3-6-7 éves korban tervezhető tartalmai

Matematikai tapasztalatot a gyermek az óvodáskort megelőzően is szerez. Ezek a tapasztalatok felkeltik érdeklődésüket, az óvodai matematikai nevelés figyelembe veszi ezt. Az egyéni bánásmód, a differenciált megismerés lehetővé teszi a különböző fejlettségű gyermekek matematikai fejlődését.

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben gyakran találkozik a gyermek, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük. A matematikai kifejezések először passzív szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

Az óvodai matematikai nevelés a gyermek gondolkodási műveleteinek és gondolkodásának fejlesztése a szemléletes képszerű gondolkodáson keresztül a szemléletes cselekvő gondolkodástól az elvont gondolkodásig.

Tekintettel arra, hogy az SNI kisgyerek esetében a fejlesztésre szánt idő jelentős részében a szociális és kommunikációs készségek fejlesztésére kell koncentrálnunk, nem tekinthetjük célnak valamennyi matematikai fogalom feldolgozását, megértését.

Kiemelt jelentőségű, s állandó feladatként jelentkezik a már elsajátított ismeretek, jártasságok, készségek (pl.: téri - időbeli tájékozódás, formák megnevezése) állandó gyakorlása, illetve az új ismeretekbe való beépítése. Legfontosabb az elvonatkoztatás, általánosítás folyamatának segítése, a cselekvésben végrehajtott műveletek elsajátítása. A különböző matematikai fogalmak és a velük végzett manipuláció folyamata: saját testen, térben, síkban – tárgyakkal, modellekkel, cselekedtetés közben, majd rajzban, végül cselekedtetés nélkül történik.

A matematikai nevelés tartalmi elemei:

- Tárgyak, személyek, halmazok összehasonlítása, szétválogatása, osztályozása, sorba rendezése, sorozatok létrehozása kiemelt tulajdonság szerint. Ítéletek megfogalmazása, összefüggések megláttatása.
- Tárgyak, mennyiségek összemérése magasság, hosszúság, szélesség, vastagság, tömeg, űrtartalom, terület szerint.
- Halmazok, összemérése, elemeik párosítása. Több, kevesebb, ugyanannyi megállapítása. Hozzátevés, elvevés, ugyanannyivá tétel.
- Számlálás 20-ig –tőszámnevek.
- Elemek sorba rendezése- sorszámnevek.
- Mérések különböző egységekkel.
- Tapasztalatok gyűjtése a geometria körében.
- Tevékenységek a tükörrel.
- Tájékozódás a térben és a síkban ábrázolt világban.

A tevékenységek szervezeti formáinak biztosítása

Az óvónő hetente egy természeti-, emberi-, tárgyi környezeti téma megfigyelését tervezi. Az élményszerző sétákra, kirándulásokra, tervezett megfigyelésekre, a délutános óvónő megérkezése után kerüljön sor.

A kiscsoportos formában történő közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés, az élmények felidézése, megbeszélése, az ismeretek rendezése segítik a gyermekek szókincsének, beszédértésének és nyelvi kifejezőképességének differenciált fejlesztését.

Folyamatos és egyszeri megfigyelési gyűjtögetési lehetőséget kell biztosítani a gyermek számára. A növénygondozás feltételeit kell biztosítani tavasztól őszig a kertben, télen a csoportszobában a csoportszobai növények ápolásával foglalkozhatnak. A kísérletezéshez biztosítani kell a megfelelő számú eszközt a gyermekek számára.

Az óvónő felkészülése a sétákra, kirándulásokra

- A természetben, természetes környezetben történő élmény- és tapasztalatszerző sétákat megelőzően az óvónő mindig végezzen előzetes bejárást, helyszíni szemlét, a kiaknázandó lehetőségek, és az esetlegesen adódó veszélyek feltérképezése érdekében.
- Tudnia kell, hogy a hely ahová elviszi a gyerekeket, milyen ismeretek, élmények szerzésére ad lehetőséget, és milyen már átélt élmények, tapasztalatok kapcsolhatók hozzá. Melyek azok az énekek, versek, mesék, játékok, melyek színesebbé, élményszerűbbé teszik kirándulást.
- A közös kirándulásoknak, sétáknak mindig konkrét célja, tartalma kell, hogy legyen, mely kapcsolódik az adott időszakban és csoportban feldolgozandó témakörhöz.
- A tervszerű élménynyújtási lehetőségek szervezése mellett ki kell használni a váratlan, spontán élménynyújtó helyzeteket is. (Szerelés az óvodában, közeli építkezés, csőtörés, cirkuszi előadás.)
- Egy-egy témakör lezárásakor az óvónő tervezzen rendszerező foglalkozásokat, melynek során az újonnan szerzett ismeretek, tapasztalatok beépülnek, helyükre kerülnek.
- Az óvodai élet során számtalan szituáció, tevékenység adódik a matematikai nevelés tartalmának elsajátítására, matematikai tapasztalatok szerzésére.

A gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével a matematikai tanulás többféle formában valósul meg:

- Utánzásos, modell-és mintakövető tevékenységek.
- Spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvónő által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés.
- Gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás.
- A gyermeki kérdésekre adott magyarázatok.
- A gyermekek egyéni fejlettségétől függően szükség van a matematikai műveletek indirekt módon történő fejlesztésére.

A fejlettség várható eredményei az óvodáskor végére

- Megkülönböztetik az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat.
- Ismerik környezetük növényeit, állatait, részt vesz a növénygondozásban, természetvédelemben.
- Környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik. Tudják lakcímüket, szüleik, testvéreik nevét, szüleik foglalkozását, saját születési helyüket, idejüket, óvodájuk, óvodai csoportjuk nevét, a velük foglalkozó felnőttek nevét.

- A gyermekek ismerik és betartják környezetük közlekedésének legfontosabb szabályait, s a közelben lévő közintézményeket, szolgáltató üzleteket.
- Ismerik az emberi test felépítését, a testrészeket, érzékszerveket, azok funkcióját, ápolásuk módját, védelmük fontosságát.
- Ismerik a környezetükben lévő intézmények rendeltetését, az ott dolgozók munkáját.
- Ismerik a színeket, azok világosabb, sötétebb árnyalatait.
- Képesek két kiterjedést, vagy mennyiséget egymással egyenlővé, ugyanannyivá tenni, vagy valaminél kisebbet, kevesebbet, nagyobbbat, többet létrehozni.
- Helyesen használják a tő- és sorszámneveket.
- Tudnak 10-es számkörben bontani, részalmazokat egyesíteni. Meg tudják állapítani, hogy több, kevesebb, vagy ugyanannyi e.
- Helyesen használják a térbeli viszonyokat jelentő, névutókat.
- Tárgyakat legalább 10-ig meg tudnak számolni, össze tudnak hasonlítani mennyiség, nagyság, szín és forma szerint.

7.7 Munkajellegű tevékenységek

A személyiség fejlesztés egyik eszköze a munka jellegű játékos tevékenység.

Ilyen tevékenységek a teljesség igénye nélkül:

- Mindennapi élettel kapcsolatos munkák: terítés-naposi munka, önkiszolgálás, törölgetés, söprögetés, teremrendezés, játékrakás.
- A heti munkanap: egész évben ugyanazon a napon ugyanaz a munka végzése-játékválogatás, rendezés, portörletés, babafürdetés, babakonyhai edények mosogatása, babaruha mosás.
- Évszakhoz, ünnepekhez kapcsolódó alkalomszerű munkák:
 - udvarrendezés, kerti munka, levelek összegyűjtése,
 - rendrakás valamilyen tevékenység után,
 - segítség a felnőtteknek,
 - nagytakarítás, dekoráció kicserélése ünnepek előtt,
 - jelmezkészítés farsangra,
 - zöldség-, gyümölcstisztítás, különböző csemegék készítése,
 - környezetvédelemmel kapcsolatos teendők.

A gyermekek életkorának megfelelően a szemlélődéstől a konkrét munkáig terjedő folyamat a gyermek számára szabadon választható.

A gyermekmunka jellegű tevékenységének jellemzői:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység;
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége;
- a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A kedvvel végzett munka hatására alakul ki a gyermekekben a munkavégzés készsége és szokása. Közben megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát, ismerkednek a munkaszervezés folyamataival.

A munka végzése közben megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek természeti és társadalmi környezetükről.

A közösen végzett munka elősegíti a kapcsolatok színesebbé, bensőségesebbé válását. Fontos nevelési eszköz, mert elősegíti a gyermekekben a munka játéktól eltérő jegyeinek megnyilvánulását, ízlésformáló hatásával fejleszti esztétikai alkotóképességüket.

Az óvodás gyermekek munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, melyet elsősorban önmagukért és a közösségért végeznek. Az önként vállalt feladatok, munkafolyamatok végzése során a gyermek megéli a közösségért való tevékenykedés örömét, amely normák, értékek, szabályok, kialakulásához vezet.

Célja:

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan jártasságok, készségek, képességek, akarat tulajdonságok fejlesztése, kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatait, kötelesség teljesítését.

Feladataink:

- Munkajellegű tevékenységek tervezése.
- A tevékenységek szervezeti formáinak biztosítása.

Munkajellegű tevékenységek tervezése

A munkajellegű tevékenység a gyermekek önként, örömmel és szívesen vállalt tevékenysége kell, hogy legyen. Az elvégzendő munka differenciálásával, a gyermekek egyéni és életkori sajátosságainak megfelelő feladatok biztosításával, buzdítással kell elérni az önkéntes feladatvállalást.

Tevékenységek közben saját tapasztalatokat szereznek önmagukról, környezetükről, az egyes munkafajták fontosságáról, a munka eredményének megbecsüléséről. Munkavégzés közben erősödnek

a gyermekek között az egymást segítő baráti kapcsolatok, fejlődnek kooperációs és kommunikációs képességeik.

Olyan tulajdonságaik fejlődnek ki, mint az önállóság, önfegyelem, kitartás, céltudatosság, felelősségérzet, feladatvállalás, feladatmegosztás, feladattudat-tartás.

A gyermekek életkorukból adódóan nem rendelkeznek veszélyérzettel, ezért az őket körülvevő felnőttek kötelessége mindent megtenni testi épségük, egészségük védelme érdekében. A gyermekek biztonságos és egészséges környezetben történő nevelése érdekében a szükséges feltételrendszer vizsgálata, feltételrendszer javítása állandó feladat.

Minden óvónő kötelessége a gyermekek egészségének és testi épségének védelmére vonatkozó előírásokat a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrásokat, a tilos és elvárható magatartásformákat az óvodába lépés pillanatától folyamatosan a gyermekek életkorának, fejlettségének megfelelően ismertetni és azok elsajátításáról meggyőződni.

Feladatunk, hogy minden SNI gyermek megtalálja a kedvére való elfoglaltságot. A szabadon választható, fejlesztő hatású tevékenységek motívumfejlesztő eredményességét a gyermekek választásukkal minősítik.

A bölcsődés korú gyermek szívesen segít a felnőttnek, emel és közben nyög, fújtat, az általa a felnőttől látott minta alapján viselkedik. Fontos, hogy a gyermek spontán érdeklődését, segítségét a felnőtt ne hárítsa el, „hagyja, hogy dolgozzon”

A roma gyermek cselekvési kultúrája sokkal fejlettebb a többi gyermekénél, mivel otthon kenyeret vágnak, etetik-itatják a kisebb testvért, sepregetnek...stb. Adjunk mellé több alkalmat, hogy „tudásukat” az egész csoport érzékelje, megtapasztalhatta, s ez által mind gyakrabban szolgáljanak rá a csoporttársak elismerésére.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A különböző munka jellegű tevékenységek tervezése, a balesetmentes és biztonságos eszközhasználat és a munkavégzés feltételeinek biztosítása az óvónő és a dajka feladata.

A gyermeki munkát folyamatosan, a gyermek fejlődéséhez mérten értékelni kell.

Az óvodai munka tartalmi elemei: az önkiszolgálás, testápolás, öltözködés, étkezés, környezetünk rendben tartása, a növények ápolása.

A felnőttnek mindegyik elemnél mintát, a gyermek életkorának megfelelő munka és balesetvédelmi ismeretet is kell nyújtania az eszközök használatához, meg kell ismertetnie a munkafázisokat a gyerekekkel, elegendő időt kell biztosítani az egyes munkafázisok elsajátításához és az eszközök jártasság, majd készség szintű használatához.

Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek otthon nagyobb önállóságot kapnak társaiknál. (kistestvér gondozása, házimunkába való bevonás), ezért praktikus ismereteik gazdagabbak, gyakorlatiasabbak társaiknál, így hamarabb elsajátítják a munkajellegű tevékenységek fogásait. E pozitívumokra építve könnyebben ösztönözhetőek, fejleszthetőek. E területen szerzett sikerélményeik jó alapot adnak más területek fejlesztéséhez is.

A kiválasztott feladatokban minden SNI gyermek számára meg kell keresnünk azokat a tartalmakat, amelyek alkalmasak arra, hogy teljesíthető és szívesen választott tevékenységgé alakítsuk.

A fejlettség várható eredményei az óvodáskor végére

- A gyermekek szívesen vállalnak egyéni megbízatásokat, örömmel igényesen végzik azokat.
- Jelentősen fejlődnek az akarati tulajdonságaik, munkavégzés közben felismerik saját képességeik határait.
- Ismerik a munkavégzéshez szükséges eszközöket, azokat önállóan, biztonsággal használják.
- Részt vesznek a kerti munkában.
- Az étkező asztalt esztétikusan megterítik.
- Étkezés után részt vesznek az asztal és környékének rendbetételében.
- Aktívan részt vesznek a teremrendezésben, ágyazásban.
- A munkajellegű tevékenységekhez használt eszközöket, szerszámokat, anyagokat gondosan, esztétikusan rakják a helyére.
- Rendszeresen visszatérő feladatokat pontosan, igényesen végzik.
- Igényesek saját személyük és környezetük rendjére.
- Részt vesznek a környezet védelemmel kapcsolatos feladatok ellátásában.

7.8 Tevékenységben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak, a környezetéből és az óvodai élet során megszerzett ismereteinek, tudásának fejlesztése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire, továbbá az életkornak, a gyermekek képességeinek megfelelő eszközöket biztosít.

Nevelésünkben a játék és a tanulás nem választható el egymástól, szélesen értelmezzük a tanulást- a gyermekek tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak általuk fejlődnek.

Az óvodai közegben felerősödik a szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődése, ennek elsődleges terepe a játék és a mindennapi óvodai élet.

Tudjuk – nevelő-fejlesztő munkánk során végig szem előtt tartjuk-, hogy az óvodásgyermek értelmi képességei: érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, képszerű szemléletes gondolkodás a játékon keresztül fejlődnek. Valamint a játékban alakíthatók, fejleszthetők, akarati tulajdonságaik: önállóság, feladattudat, a kezdeményező, az alkotó és a szervezőképesség.

Óvodánkban a játékba integrált tanulás azt jelenti, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett és irányított tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, a játékból indulnak ki úgy, hogy közben nincs játékelrakás.

Igényük szerint a gyermekek a tevékenység befejezése után visszatérhetnek eredeti játékukba, vagy újat kezdhetnek. Örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak, ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mit az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, amely a gyermekek ismeretszerzését is magába foglalja.

Így az ismeretek bővítése alapvetően kötetlen érdeklődésre alapozva, főként mikro csoportos formában, egyénenként differenciált fejlesztéssel valósul meg. Teret adnak az óvodapedagógusok által kezdeményezett egyéni fejlesztésnek is.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása),
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus az elmélyült tevékenységekhez nyugodt légkört és környezetet teremt pl. a csoportszoba elrendezésével. A párhuzamosan végezhető tevékenységekhez biztosítja a megfelelő eszközöket és a szabad választás lehetőségét.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, figyelembe veszi a gyermekek aktuális fizikai és érzelmi állapotát, ehhez igazítja a tevékenységek tempóját, időtartamát, módszereit, személyre szabott, pozitív értékeléssel, bizalommal teli légkört alakít ki, ahol minden gyermek hibázhat, mindenkinek lehetősége van a javításra, próbálkozásra ezzel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Szükség esetén rugalmasan változtat előzetes tervein. Felismeri a gyermekek tanulási, magatartási problémáit, szükség esetén megfelelő szakmai segítséget kínál számukra.

A két éves korú gyermekeknél a teljesítményelváráshoz kötött, erőltetett ismeretgyarapításnak nincs helye. Az egységes óvoda-bölcsőde csoportban a nevelés – gondozás területén a tanulás fogalmát a lehető legtágabban értelmezzük: minden olyan tapasztalat- és/vagy információszerzési folyamat tanulás, amely tartós változást idéz elő a viselkedésben és/vagy a gondolkodásban.

A tanulás a gyermek korából és fejlettségéből adódó tevékenység, ill. tevékenységbe ágyazottan történik. A tanulás legfontosabb irányítója a személyes kíváncsiság, az érdeklődés.

A kisgyermekkor tanulás színterei a természetes élethelyzetek: a gondozás és a játék, a felnőttel és a társakkal való együttes tevékenység és kommunikáció. A tanulás formái: utánzás, spontán játékos tapasztalatszerzés, a kisgyermeknevelő-gyermek interakcióból származó ismeretszerzés és szokáskialakítás.

A beszéd a kisgyermekkor tanulás nagyon fontos eleme. A kommunikatív képességek fejlődésének feltételei a biztonságos és támogató környezetben zajló felnőtt-gyermek és gyermek-gyermek interakciók. Figyelembe kell venni azoknak a gyermekeknek a nyelvi szükségleteit, akiknek más az anyanyelvük, mint a nemzeti nyelv.

Tevékenységben megvalósuló tanulás célja:

- Az óvoda gyermek kompetenciájának fejlesztése,
- az élethosszig tartó tanulás megalapozása,
- az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése,
- a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges ismeretek nyújtása,
- készségek, képességek játékos formában, a játékban történő elsajátítása.

Feladatai:

- A játékos tanulási lehetőségek tervezése.
- A tanulás szervezeti formáinak biztosítása.

Tevékenységben megvalósuló tanulás tervezése

A játék átfogja a gyermek napirendjét. A játékban történő tanulás nem más, mint a gyerekekkel való különös és játékos kapcsolat, melynek nagy lehetősége az, hogy a gyermekek szellemi szükségletei alapja helye és ideje van mindig ahányszor a nap folyamán lehetőség és igény van rá. Az óvodapedagógus a gyermekekben felkelti és fenntartja az önálló tapasztalatszerzés, megismerés igényét, a próbálkozás örömet, ennek érdekében indokolt esetben használja az IKT eszközöket is.

A mindennapos mesélés és játék a gyermek számára természetes tevékenység, a nevelői tudatosság és módszeresség a kulcsa annak, hogy együttlétüknek milyen változatos formáit kezdeményezi.

Spontán tanulási lehetőségek:

- Utánzás, minta és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás.
- Spontán játékos tapasztalatszerzés.
- Tapasztalatszerzés az óvónő tudatos jelenlétével, kihasználva az adódó spontán helyzeteket.
- Cselekvéses tanulás.

Tudatos, tervezett tanulási lehetőségek:

- Egy adott helyzetben az óvónő tudja, hogy a gyermekeknek milyen tapasztalatok szerzésére lesz lehetőségük, számít rá, kihasználja azt, ennek megfelelően biztosítja az eszközöket számukra.
- Az óvónő előkészíti, a feltételek tudatos alakításán keresztül segíti a gyermekeket, a tevékenységekben megvalósuló tanuláshoz.
- Kötetlen kezdeményezések keretében történő ismeretnyújtás.
- Kötött foglalkozások keretében történő ismeretnyújtás.

Az óvónő a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti gyermekek személyiségének kibontakozását. A tudatos, tervezett, tevékenységekben megvalósuló tanulási lehetőségek rendszeres, módszeres, műveltség tartalmat, közvetítő szerepet töltenek be, közvetlen tapasztalást biztosítanak játékba, mesébe, tevékenységekbe ágyazva.

A tanulási képesség valamennyi kognitív képesség átfogó rendszere. Az SNI gyermek fejlettsége, a kognitív képességek fejlettségétől függ. A tanulási képesség fejlesztését ezért az ő esetükben, leginkább a kognitív képességek, középpontba állításával, fejlesztésével segítjük.

A tanulás szervezeti formái:

- Tervszerű kötetlen kezdeményezés.
- Tervszerű kötelező foglalkozás.

A tervszerű kötetlen kezdeményezés jellemzője, hogy:

- szabad játék keretein belül valósul meg,
- spontán helyzetekből gyermeki kezdeményezésből kiindulva,
- az óvodapedagógus tudatos, tervszerű célirányos tevékenysége alapján
- az időpontja a napirendben nincs órához kötve.

A tervszerű, kötetlen kezdeményezések pozitívumai:

- A választás szabad, a gyermek hangulata, érzelmi ráhangolódása, motiváltsága függvényében vehet részt a felkínált tevékenységben.
- A feladatot a gyermek saját ritmusában, a számára leginkább megfelelő módon és időben végezheti el.
- Az óvónő segíti a gyermek önálló próbálkozásait, miközben maga is igyekszik elérni az általa kitűzött célokat.
- Az önkéntes feladatvállalás - ha jó hangulatú és elfogadó a légkör - egy idő után arra ösztönzi a gyermeket, hogy vállalja az erőfeszítést, igénylő feladatokat, a számára kihívást, jelentő helyzeteket.
- A pozitív érzelmet sugárzó környezet segíti, hogy ne legyen a gyermekekben félelem és a másoknak való megfelelés kényszere, ne alakuljon ki a kudarckerülés reflexe. A tevékenységeken alapuló tapasztalatszerzés természetes velejárója a tévedés és a hibázás lehetősége.
- A gyermekek a cselekvés, a több érzékszervre ható tapasztalás útján tesznek szert ismeretekre, gyakorolják a problémamegoldás, a kreatív gondolkodás, és az együttműködés lehetőségeit.
- A gyermekek a felnőtt, a kortársak mintájának utánzásával, valamint felfedezéssel, kísérletezéssel, próbálkozásokkal a szándékos figyelem és bevézés aktivizálásával játékosan tanulnak.
- A témák sokoldalú, élményt nyújtó feldolgozása az ismeretek mélyebb, tartósabb bevézését, a képességek hatékonyabb fejlesztését segítik.
- A kisebb csoportokba való tevékenykedés, beszélgetés, együttgondolkodás sokkal több lehetőséget ad a differenciált feladatadásra, ismeretnyújtásra, ezáltal szorosabbá válik a kapcsolat az óvónő-gyermek, és a gyermek-gyermek között is.
- Több lehetőség adódik a dicséretre, buzdításra, pozitív megerősítésre, ami jelentős mértékben segíti az önbizalom, az önértékelés fejlődését is
- A tudásszerző képesség kialakítása az SNI gyermekek számára részben szándéktalan, részben szándékos információ-felvétellel, illetve információ-feltárással hoz létre új tudást.

Tervszerű kötelező foglalkozások:

A kötetlen kezdeményezések túlsúlya mellett, heti rendszerességgel, megfelelő előkészülettel és jól átgondolt céllal közösen végzett tevékenységet, kötelező foglalkozásokat szervez. Ez a tevékenységi forma fejleszti a gyermek türelmét, kitartását.

Alkalmazható pl. körjátékozás, népi tánc, egy-egy anyag szintézisének, ahol szükséges az egész csoport jelenléte.

Vegyes életszervezésű csoportokban a kisebbek is részt vehetnek a nagyoknak szervezett tevékenységekben. Életkori sajátosságukból adódóan ők rövidebb ideig képesek figyelni, hamarabb elfáradnak, ezért a foglalkozásból „kilépve” csendben, a többieket nem zavarva más tevékenységet, vagy játékot kezdeményezhetnek. A nagyobbaknál szoktatással, szelíd elvárással, sikerélmény nyújtásával igyekszünk elérni a minél hosszabb ideig tartó aktív részvételt. Mely a nevelési év elején 20 perc, majd a nevelési év végére eléri a 30-35 percet. Az iskolába készülő nagycsoportos gyermekek, fejlettségükből, és életkori sajátosságaikból adódóan szívesen vesznek részt kötelező foglalkozásokon is. Ebben az életkorban, a foglalkozások szervezésének arányát a csoport érdeklődése, tudásvágya, az egyes képességek, részképességek fejlettségi szintje és az elsajátítandó ismeretanyag nagymértékben befolyásolják.

A „kötelező” foglalkozás eredményességét nagymértékben befolyásolja az óvónő személyisége, szakmai és módszertani repertoárja, felkészültsége, a választott módszerek és eszközök minősége és mennyisége, és változatossága.

A „kötelező” formában szervezett mozgásfejlesztés

A kötelező jellegű egészségvédelmi szempontok, és a balesetveszély elhárításának szándéka indokolja. Ugyanakkor a testnevelés és a mindennapos testnevelés speciális mozgásanyaga sem teszi lehetővé a kötetlen formát.

A játékos elemekre épülő mozgásfejlesztést hetente egyszer tervezünk. A foglalkozás kötelező jellege miatt fontos, hogy a gyermekekkel fokozatosan megszerettessük a mozgást. A gyermekek ne külső kényszer hatására, hanem belső késztetésből, mozgásigényük kielégítése céljából, örömmel mozogjanak.

A SNI gyermekeknél előfordulhat, hogy spontán mozgásos reakcióik ritkábbak, a külvilág megismerésére irányuló kíváncsi, kutató viselkedésük beszűkültebb, ezért nagyon lényeges a megfelelő motiváció, a mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása, a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése, a szükséges és elégséges szabályok megtanítása.

A fejlettség várható eredményei az óvodáskor végére

- Az egyszerű feladatokat megérti.
- Képes késleltetésre és kialakul a monotónia tűrése.
- Érdeklődik környezet tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt.
- Szándékos figyelemre képes, időtartama életkorának megfelelő.
- Tevékenységének eredményeit reálisan értékeli.
- Él benne a versenyszellem, de a kudarc elviselésére is képes.
- Képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidézésére.

- Munkatempója, feladattartása, feladattudata életkorának megfelelő.
- Várja az iskolát, él benne a tudásvágy.

8. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI, EGYÉB RENDEZVÉNYEI

Az óvoda ünnepei, hagyományai élménynyújtásán túl a közösségi nevelést is szolgálják és az érzelmi nevelés hatékony eszközei.

Az óvodai ünnepek, ünnepélyek, rendezvények szervezését a gyermekek életkori sajátosságai határozzák meg. Jellemző az érzelmi ráhangolódás, melyet jól szolgál a gyermekekkel együtt történő tervezés, készülődés.

Ez a folyamat a várakozás és vágyakozás, a titkok, a sürgés-forgás, a környezet, az érzelmek ünneplőbe öltöztetése. A színek, ízek, illatok, versek, dalok, táncok kavalkádja. A „hogyan mondom, mit mondok, hogyan ölelem” izgalma. Hangulatok, érzelmek, közös élmények, tevékenységek sokasága. A készülődés során a gyermekek megismerik az ünnephez kapcsolódó szokásokat, hagyományokat, tevékenységeket, s az ünnephez kapcsolódó irodalmi, zenei és népművészeti alkotásokat.

Nemzeti és állami ünnepünket, március 15-ét óvodáink dolgozói és a gyermekek egyaránt fekete-fehér ünneplőben, kokárdával a szívük felett ünneplik. A nagyobbak az ünnepi előkészületek során megismerkednek a nemzeti szimbólumokkal (címer, zászló, himnusz), mellyel a haza szeretetére nevelünk, és a gyermekek magyarságtudatát erősítjük. A nagycsoportosok részt vesznek a település ünnepségén is.

Hagyományos ünnepeinket (Mikulás, karácsony, farsang, húsvét, anyák napja, gyermeknap, valamint az iskolába készülő gyerekek csoportjában az évszáró) színes ünneplőben köszöntjük. E napokon, az étkezések ünnepi asztal mellett zajlanak.

Elismerjük, hogy az anyák napja és karácsony családi ünnep, mégis fontosnak tartjuk megünneplésüket. Célunk, hogy a mi ünnepünk egészítse ki az otthoni ünnepet, s mutasson példát, mintát, adjon ötletet a készülődésre a családi megünneplésre.

Arra törekszünk, hogy ünnepeink emlékezetesek legyenek gyermeknek szülőnek egyaránt.

A SNI kisgyermek óvodáskorban általában nehezen értik a néphez való tartozás fogalmát, sérüléstől függően képesek megtanulni népi mondókákat, gyermekjátékokat, de az említettek formális tanulása nem jár mindig együtt a megértéssel. A mondókák, és egyéb szövegek szókincsének megértésekor hasznos lehet a jelentések vizuális megjelenítése.

A roma gyerekek számára különösen fontos az ünnepek megélésének lehetősége.

A 2-3 korúak szemlélői az eseményeknek.

Óvodai kirándulások

Az óvoda környékén tett séták, kirándulások rendszeresek.

Hagyományosan megszervezett kirándulás

- Az őszi almaszüreten való részvétel,
- lehetőség szerint nevelési évente egy buszos kirándulás,
- rendőrség, tűzoltóság bemutatóin való részvétel.

Az óvoda és a család közös rendezvényei

A rendezvények célja

- a szülők ismerjék meg az óvodát,
- jó partneri viszony kialakítása a folyamatos párbeszéd lehetőségének biztosítása.

A közös rendezvények:

- a szüreti felvonulás,
- az évente egy alkalommal családi est,
- az adventi, farsangi, húsvéti készülődés szülőkkel közösen,
- az igény szerinti családos kirándulás szervezése,
- közös gyereknap a szülőkkel.

9. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

Az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője, együtt szolgálják a gyermek fejlődését. Feltétele a családdal való együttműködés. Az együttműködés formái a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig terjednek, és számos lehetőséget nyújtanak a család és az óvoda igényei szerint. Az óvodapedagógus a családok sajátosságainak figyelembe vételével választja ki a segítségnyújtás megoldásait.

Az óvoda és a család

Munkánk alapja a családokkal kialakított, kölcsönösségen és hagyományokon nyugvó jó kapcsolat. Intézményünk nyitottságával családias, derűs légkör kialakításával segíti e kapcsolat jó működését.

További célunk, hogy megújítsuk az óvoda és a család kapcsolatát.

A gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében elengedhetetlennek tartjuk a korrekt partneri együttműködés kialakítását. A szülő tud legtöbbször gyermekéről, ismeri gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvónőnek van olyan szaktudása és korosztályi tapasztalata, amely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez.

Úgy szervezzük meg az együttműködés formáit, hogy biztosítva legyen az információk áramoltatása, a szemléletformálás, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetése, amely a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit hivatott közvetíteni.

Óvodánkban, az intézmény helyi nevelési programja, Szervezeti és Működési Szabályzata, minőségirányítási programja, házirendje nyilvános, minden érdeklődő számára elérhető, megtekinthető, a szülők rendelkezésére áll.

Szorgalmazzuk a szülők képviselőjét ellátó szülői szervezet működését, biztosítjuk működésének feltételeit. Lehetőséget teremtünk a szülőket érintő kérdésekben véleményezési joguk gyakorlására.

Az SNI gyermekek szüleinek szerepe alapvető és lényeges, egyben nélkülözhetetlen eleme az integrációs folyamatnak. Azzal, hogy gyermekük felvételt nyer egy többségi óvodába, szerepük és felelősségük nem csökken, sőt inkább növekszik. A szülő rendkívül nagy szerepet játszik abban, hogy ez a beilleszkedés sikeres legyen.

A szülővel való kapcsolattartás fontos aspektusa, a családra igazított, segítő tanácsadás. A fogyatékos gyermek létének tényét nem könnyű tudomásul venni. A fogyatékoság tényének megismerésekor olyan krízishelyzetet élnek át a családok, amely csak lassan, kis lépésekben oldódik meg, idő és nem egyszer külső segítség kell hozzá, melynek egyik lényeges szereplője az óvodapedagógus.

Évente kérdőív formájában tájékozódunk a szülők óvodánkról alkotott véleményéről, elégedettségük mértékéről.

A család-óvoda kapcsolat alakításában a kezdeményező szerep az óvónőké, az óvónők csoportjuk szintjén koordinálják, látják el a feladatokat.

A kapcsolattartás formái: családlátogatás, anyás beszoktatás, napi kapcsolattartás, szülői értekezletek, nyílt nap, „Róla óra”, szülők közösségének értekezletei, a szülővel közösen szervezett rendezvények, ünnepek, kirándulások.

A 2-3 korú gyermekeknél üzenő füzetet vezettünk be, melyben a kisgyermeknevelő rendszeresen tájékoztatja a szülőt a gyermekkel történt eseményekről.

Az óvoda és az iskola

A fejlesztési folyamat során folyamatos kapcsolatot tartunk a fogadó iskolákkal. Az óvoda iskola átmenet megkönnyítése érdekében, kiemelten kezeljük a gyermekeket átadó óvónők és az őket fogadó tanítónők kapcsolattartási formáinak ápolását, a gyermeki érdekek mentén történő továbbfejlesztését.

Hagyományainknak megfelelően, meglátogatjuk az iskola első osztályában volt óvodásainkat, ellátogatunk az iskolába a nagycsoportosokkal, meghívjuk a tanítónőket az óvodába nyílt napra, évfizetésre. A nagycsoportos gyermekek szülei számára szervezett közös szülői értekezleten tájékoztatást adunk az iskolakezdés lehetőségeiről.

Az alsó tagozatos munkaközösséggel közös értekezletet, tréninget, tapasztalatcserét, konzultációt szervezünk. Kölsönösen népszerűsítjük és látogatjuk egymás programjait. (Iskolába hívogató, tűzoltó és rendőrségi nap.)

Óvodánk az iskolával olyan tartalmi kapcsolat kialakítására törekszik, amely elősegíti a gyermekek zavartalan iskola kezdetét.

A kapcsolattartás formái: kölcsönös látogatások, tapasztalatcserék, értekezletek, továbbképzések, egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel.

Az óvoda és egyéb intézmények

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

Óvodánk kapcsolatot tartanak a fenntartóval, a pedagógiai szakmai szolgáltató intézményekkel, a nevelési tanácsadóval, a tanulási képességeket vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottsággal, az egészségügyi szakszolgálatokkal (védőnő, orvos), a gyermek és ifjúságvédelmi intézményekkel (Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat,).

Kapcsolattartás formái: jelentések, beszámolók, közös értekezletek konzultációk, folyamatos párbeszéd, jelzések, tapasztalat és információcsere.

Az esélyegyenlőség, egyenlő hozzáférés lehetőségi körének bővítése, meglévő alkalmi és azok fenntarthatósága érdekében, ápoljuk a már meglévő támogatói kapcsolatainkat, további lehetőségeket keresünk.(Mindszentgodisáért Egyesület, Német Nemzetiségi Önkormányzat)

10. MÉRÉS, ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉSI RENDSZER.

Az ellenőrzés, értékelés annak vizsgálata, hogy szakmai célkitűzéseinket hogyan, milyen hatékonysággal tudjuk megvalósítani.

Az ellenőrzés, értékelés alapszabályozója, a nevelőmunka helyi szabályozója, az intézmény Pedagógiai Programja.

Akkor minősíthető sikeresnek az óvoda, az óvónő, ha a Pedagógiai Programban, a nevelőtestület által önként felvállalt célokat meg tudja valósítani a gyakorlatban.

A Pedagógiai Program végrehajtását, feladatainak, céljainak megvalósítását nem elég emlékezeti úton, benyomások alapján értékelni. Mérés technikákat kell kidolgozni. Az óvodai specifikumok a mérési technikák közül a megfigyelés módszerének alkalmazását indokolják.

A mérés nem más, mint az ellenőrzés, értékelés eszköze. Adatgyűjtési funkciója van, világosan körülhatárolja az értékelés szempontjait.

Objektív eredményt akkor kapunk, ha a viszonyítás alapját a nevelőtestület által megfogalmazott, fejlődés várható eredménye óvodáskor végére célfejezetekben rögzített sikerkritériumok, kimeneti tényezők képezik.

10.1. A mérés

A mérést a gyermekek fejlettségére vonatkoztatjuk, elsősorban a megfigyelés módszerének alkalmazásával. A gyermekek önmagukhoz mért fejlődését vizsgáljuk, a gyermekek várható fejlettsége az óvodáskor végére cél fejezetekben rögzített mutatók alapján.

A mérés a pedagógiai munka eredményességére irányul, az egyéni fejlődési lapokon és év végi értékelésekben konkretizálódik.

A gyermekek fejlődésének mérése, értékelése

- ❖ Anamnézis készül – a szülőnek nem kötelező információ nyújtása- az óvodapedagógusnak segíti a gyermek pontosabb megismerését.

A nevelési év során a következő méréseket végezzük:

A méréseket követően egyéni fejlesztési terv készül, mely alapján dokumentáltam a kiscsoportban heti egy, középső csoportban heti kettő, nagycsoportban heti három egyéni fejlesztő foglalkozás van. Ezek a fejlesztő foglalkozások a gyermekek elmaradást mutató képességterületeinek fejlődését segíti elő.

A mérések eredményei, a fejlesztési tervek, az egyéni fejlesztési naplók elektronikusan illetve papírformában található meg. (2015. szeptemberétől csak papírformában-felmenő rendszerben).

- kiscsoport (az intézménybe lépéskor)
 - ❖ szeptember –október megfigyeléses mérés,
 - ❖ január - megfigyeléses mérés,
- középső csoport
 - ❖ szeptember – október megfigyeléses mérés,
HHH-gyermek – Difer mérés,
 - ❖ január - megfigyeléses mérés,
HHH-gyermek – Difer mérés,
- nagy csoport
 - ❖ október megfigyeléses mérés,
Difer mérés,
 - ❖ január - megfigyeléses mérés,
 - ❖ május kimeneti mérés – rövid Difer- a leendő első osztályos tanító végzi.

A csoportnaplóban rögzített eredmények

A csoportnaplóban az óvodai nevelés feladatainak megfelelően rögzítjük a gyermek testi-lelki szükségleteinek tartalmát, feladatát:

- ✓ az egészséges életmód alakítása,
- ✓ az érzelmi, erkölcs és a közösségi nevelés,
- ✓ az anyanyelvi értelmi fejlesztés területén.

A nevelési terv fél évente készül, mindegyik félév értékelésre kerül területenként.

Továbbá a csoportnapló tartalmazza az óvodai élet tevékenységi formáinak tervezését, s a megvalósítás értékelését.

A csoportnapló tartalmazza továbbá a tervezett szervezési feladatok értékelését félévente.

10.2. Az egyéni fejlettség dokumentálása

Minden gyermeknek van fejlődési mappája, melyben megtalálható:

- az anamnézis-mely kitöltése a szülő részéről önkéntes,
- a megfigyeléses mérés dokumentációja – a fejlesztendő terület megjelölésével, értékelésével,
- az egyéni fejlesztési napló betétlapját,
- a DIFER mérési lapját.

A mérés eszközei

- DIFER programcsomag,
- Alma Mátrix Start 2.0,

A szülők tájékoztatása

- A szülők tájékoztatása évente kétszer, október illetve január-február hónapban történik Róla óra keretében.
- Amennyiben a szülő igényli lehetősége van a májusi mérést követően is a tájékozódásra.

A pedagógus feladata:

- a mérések illetve azoknak megfelelően a dokumentáció elkészítése.
- A szülők igény szerinti tájékoztatása.

Ellenőrzés

Az ellenőrzés az óvodai tevékenységek teljes körének minőségjegyeit, célszerűségét vizsgálja. Lényeges eleme az összehasonlítás. Célja következtetések levonása, a hatékony működés elősegítése, az esetleges hiányok pótlása.

Az ellenőrzés alapja a Pedagógiai Program, az éves munkaterv, az adott konkrét feladat.

Az ellenőrzésnek ki kell terjednie a külső, belső feltételek vizsgálatára. Fontos követelménye a tényyszerűség, objektivitás, folyamatosság, tervszerűség és demokratizmus. Az ellenőrzés mindig a kitűzött célok, feladatok tükrében történik. Célja az eredmények, pozitívumok, esetleges hiányok feltérképezése, számbavétele.

Fontos eleme az önellenőrzés. Közalkalmazotti kör minden tagja végez saját feladat, hatáskör és felelősség tekintetében ellenőrzést.

A tálaló ellenőrzi az átvett étel mennyiségét, minőségét, hőmérsékletét, a tálalókonyha napi higiénés és műszaki állapotát.

A dajka a csoport és hozzá tartozó helyiségek higiéniját, esztétikáját.

Az óvónő éves tervei megvalósulását. A gyermekek fejlődésének nyomon követésével egyidejűleg saját munkája eredményességét is.

Ellenőrzés tartalma, területei	Ellenőrzés módja	Ellenőrzést végző	Ellenőrzött munkakör	Ellenőrzés gyakorisága	Sikerkritériumai
I. Pedagógiai munka - egészséges, biztonságos óvodai környezet feltételrendszer	Szemrevételezés, szabályzatok, oktatási naplók, jegyző-könyvek, éves tervek, napi bejegyzések áttekintése - munkavédelmi szemle - tűz és bombariadó	tűz és munkavédelmi felelős óvodavezető tűz és munkavédelem	technikai dolgozók óvónők technikai dolgozók óvónők	folyamatos évente évente	A dolgozók ismerik a szabályokat, elvárásokat. A gyermekek életkoruknak megfelelő ismeretekkel rendelkeznek. Eszközhasználat csak felnőtt jelenlétében történik, balesetveszélyt jelentő sérült tárgyak, eszközök nincsenek. Baleset nincs.
- Higiéné: személyi óvodai környezet	szemrevételezés szemrevételezés	óvodavezető	Közalkalmazotti kör technikai dolgozók	folyamatos folyamatos	Ápolt, jó megjelenésű dolgozók. Tiszta, gondozott, esztétikus óvodai környezet.
- Óvodai étkeztetés	szemrevételezés, dokumentáció áttekintése, HACCP teszt	óvodavezető	tálalók tálalók	folyamatos évente	A tálalók ismerik az elvárásokat. A HACCP rendszer működik, dokumentáció naprakész.

Pedagógiai Program

Mindszentgodisai Óvoda és Egységes Óvoda- Bölcsőde

2016.szeptember 1.

- Munkaidő betartása, kihasználása	Megfigyelés, adatgyűjtés, munkarend betartásának, munkaidő alatti munkavégzés ellenőrzése	óvodavezető	Közalkalmazotti kör	folyamatos	A dolgozók ismerik feladataikat, megfelelő időben és helyen rendelkezésre állnak, dolgoznak.
Ellenőrzés tartalma, területei	Ellenőrzés módja	Ellenőrzést végző	Ellenőrzött munkakör	Ellenőrzés gyakorisága	Sikerkritériumai
- Helyi nevelési program beválása	Adatgyűjtés, dokumentum elemzése, csoportlátogatás, helyzetértékelés	óvodavezető minőségi kör tagjai	óvónők	folyamatos	A PP. és az óvodai valamint csoportok éves tervei, napi gyakorlata összezsengenek, megvalósulnak. Stílus, fogalomhasználat, tartalom egybevág.
- Éves munkaterv végrehajtása	Dokumentum ellenőrzés, csoportlátogatás, házi bemutató, nyílt nap	óvodavezető	óvónők	félévkor, év végén	A PP. elemei jelen vannak, megvalósulnak a napi gyakorlatban.
- Ünnepek, hagyományok ápolása	Részvétel a rendezvényeken	óvodavezető	éves munkatervbe megjelölt felelős	adott rendezvény időpontja	Az ünnepek, hagyományok, jeles napok színvonalas, örömteli, kiemelt napjai az óvoda életének.
- A csoportok és gyermekek fejlődése	Dokumentum elemzése, csoportlátogatás, összehasonlítás	szakmai vezető	óvónők	év végén	PP. fejlődés várható eredményei, célfejezetek elvárásai megvalósulnak. Szülő, fogadó iskola elégedett.
- Tankötelezettségi törvény végrehajtása	Adatgyűjtés, vizsgálatkérő lapok, szakvélemények	óvodavezető	nagycsoportos óvónők	minden év 03.01.	Időben történik a szakszolgálatok vizsgálatának kérése, a szakvélemények kiadása. Szülő-óvónő egyetért. A gyermekek beiskolázása megnyugtató.
- Gyermekvédelem	Dokumentum elemzése, éves beszámoló a gyermekvédelmi munkáról	óvodavezető	gyermekvédelmi felelős, óvónők	minden év végén	Szülő, óvónő ismeri jogait, lehetőségeket, az elérhetőségek rendelkezésre állnak. A

					gyermek rendszeresen járnak óvodába, ellátásuk biztosított.
--	--	--	--	--	---

Ellenőrzés tartalma, területei	Ellenőrzés módja	Ellenőrzést végző	Ellenőrzött munkakör	Ellenőrzés gyakorisága	Sikerkritériumai
- Élményekben, tevékenységekben gazdag nevelési gyakorlat	Napi bejegyzések, csoportlátogatás, házi bemutató, nyílt nap	óvodavezető, szakmai vezető	óvónők	Félév, év vége, programok szerint	A csoportok élete színes, változatos, tartalmaz. A népi kismesterségek, befőzés, saláta készítése, sütés, kirándulások, színház, múzeum, úszás, néptánc szerves részei a csoport életének.
Az óvoda légköre	Napirend, heti rend, szokásrendszer ellenőrzése, csoportlátogatás, felnőtt-gyerek, gyerek-gyerek, felnőtt-felnőtt kapcsolatok megfigyelése.	óvodavezető	óvónők, dajkák	A munkatervben rögzített ellenőrzési tervnek megfelelően.	Az óvodát a családi, nyugodt, derűs légkör jellemzi. A gyermekek szeretnek óvodába járni, bizalommal fordulnak a felnőttekhez, részt vesznek a felkínált tevékenységekben, rendszeresen járnak óvodába. Szülő elégedett.
Család-óvoda kapcsolata	Anyás beszoktatás, nyílt nap, szülői értekezlet, közös szervezésű programok látogatása.	óvodavezető	óvónők	éves tervben rögzített időpontban	A szülők jól érzik magukat az óvodában, élnek a felkínált lehetőségekkel, részt vesznek az óvodai programokon, bizalommal fordulnak az óvónőkhöz, kapcsolatuk kiegyensúlyozott. Nincs szülői panasz.
Etnikai nevelés	Éves munkaterv, ellenőrzése, csoportlátogatás.	óvodavezető	óvónők	félévkor, év végén	Az etnikai nevelés tartalmaz, megjelenik a tervekben, a napi gyakorlatban. Szülő, kisebbségi önkormányzat elégedett.

Az óvoda menedzselése	Partneri elégedettség mérése.	óvodavezető minőségi kör tagjai		év végén	Szűkebb-tágabb környezetünkben ismerik óvodánkat, megítélésünk jó. Partnereink elégedettek.
-----------------------	-------------------------------	---------------------------------	--	----------	---

Ellenőrzés tartalma, területei	Ellenőrzés módja	Ellenőrzést végző	Ellenőrzött munkakör	Ellenőrzés gyakorisága	Sikerkritériumai
A nevelőmunka tárgyi feltételeinek gazdagítása	Családi est, karácsonyi vásár, pályázatok (???) eredményességének vizsgálata	óvodavezető	Éves munkaterv szerinti felelős	félévente	A beadott sikeres pályázatok. Az óvoda költségvetésén felüli bevételi forrásokkal rendelkezik. Megvalósulnak a tervezett udvarfejlesztések.
Minőségbiztosítás helyzete	Partneri elégedettség vizsgálata, kérdőívek elemzése, intézkedési tervek végrehajtásának ellenőrzése.	óvodavezető	Minőségi team vezetője, tagjai	évente	A közvetlen és közvetett partneri igények feltérképezése és a kapcsolattartás folyamatos. A dolgozók ismerik a minőségbiztosítási rendszert, a partneri igényeket és ezek szerint dolgoznak.
II. Munkáltatói feladatok: Személyi feltételek biztosítása	Feladatok, felelősök, párhuzamba állítása szabadságolási terv, munkarend, helyettesítés ellenőrzése	óvodavezető	Teljes közalkalmazotti kör, általános helyettes	évente: 08.15-ig félévente	Felelős rendszer, munkaköri leírások lefedik az óvodai működés teljes körét. Arányos a munkamegosztás. Megfelelő ember, a megfelelő helyen, helyettesítés, szabadságkiadás, táppénz esetén is biztosított az óvoda zavartalan működése.
	Egészségügyi alkalmasság	óvodavezető	Teljes közalkalmazotti	évente: 08.19-ig	Az óvoda dolgozói

	eredményének vizsgálata		kör		egészségesek, érvényes foglalkoztatási-egészségügyi igazolással rendelkeznek.
--	-------------------------	--	-----	--	---

Ellenőrzés tartalma, területei	Ellenőrzés módja	Ellenőrzést végző	Ellenőrzött munkakör	Ellenőrzés gyakorisága	Sikerkritériumai
Szervezetfejlesztés: Továbbképzési terv végrehajtása	Tanúsítványok, oklevelek, beszámolók	óvodavezető	Továbbképzések résztvevői	Minden év végén	A továbbképzések résztvevői eleget tettek kötelezettségüknek, tanúsítvánnyal rendelkeznek, másolata személyi anyagban.
Belső továbbképzések	jegyzőkönyvek	óvodavezető	óvónők	Nevelési év végén	A munkaközösség munkája a tervnek megfelelően történt.
Személyi anyagok kezelése	Szerződések	óvodavezető	óvodavezető	év végén	Személyi anyagok napra készek.
III. Gazdálkodás Költségvetés végrehajtása	Fenntartó kimutatásai	óvodavezető	óvodavezető	havonta	A költségvetési előirányzatok, időarányos felhasználása terveknek megfelelő, év végén teljesül.
Normatívák felhasználása	Analitikus nyilvántartások	óvodavezető	óvodavezető	félévkor és minden év végén	A normatívák felhasználása és az elszámolás megfelelő.
Étkezési díjak beszedése	Étkezési napló, számla tömbök	fenntartó	élelmezésvezető (nem intézményi dolgozó)		
Hó végi jelentések	Irattanulmányozás	óvodavezető	óvodavezető	havonta	Minden hónapban, időben elkészülnek a jelentések. A dolgozók mindig időben hozzájutnak illetményükhöz.

Ellenőrzés	Ellenőrzés	Ellenőrzést	Ellenőrzött	Ellenőrzés	Sikerkritériumai
------------	------------	-------------	-------------	------------	------------------

tartalma, területei	módja	végző	munkakör	gyakorisága	
IV. Tanügyigazgatás: Óvodai beíratás	Beíratási napló	óvodavezető	óvodavezető	beíratáskor	Az óvoda iránti igényről, a beíratkozó gyermekekről, pontos adatok állnak rendelkezésre.
Felvétel- mulasztás	Felvételi mulasztási naplók ellenőrzése	óvodavezető	óvónők	félévente	Pontos, naprakész adatkezelés. Változások jelzése megtörténik. A gyerekek rendszeresen látogatják az óvodát, igazolatlan hiányzás nincs.
Tankötelezettségi törvény végrehajtása	Dokumentum elemzése	óvodavezető	Nagycsoportos óvónők	minden év 03.01-ig	Időben megtörtént a vizsgálatok kérése, szakvélemények kiadása. Szülő- óvónő egyetért.

Értékelés tartalma, módja, gyakorisága

Az értékelés területei megegyeznek a mérés és ellenőrzés területeivel.

A mérés, ellenőrzés folyamata értékeléssel zárul.

Az értékelés mindig a tervezés és megvalósítás folyamatának, összhangjának vizsgálatára irányul, alapja a mérés és az ellenőrzés.

Értékelés területei	Tartalma	Módja	Ki végzi	Gyakorisága
I. Pedagógiai munka - egészséges, biztonságos óvodai környezet feltételrendszere	Szemrevételezés, szabályzatok, oktatási naplók, jegyzőkönyvek, éves tervek, napi bejegyzések áttekintése - munkavédelmi szemle - tűz és bombariadó	tűz és munkavédelmi szemle tűz és munkavédelmi ellenőrzési jegyzőkönyvek elemzése, szemrevételezés	óvodavezető	évente
- helyi nevelési program beválása, megvalósítása	Adatgyűjtés, dokumentum elemzése, csoportlátogatás,	Óvoda, csoportlátogatások, rendezvények, nyílt napok,	óvodavezető	évente

	helyzetértékelés	dokumentumelemzés		
- éves munkaterv végrehajtása	Dokumentum elemzése, csoport látogatása, házi bemutató, nyílt nap	Óvoda, csoportlátogatások, rendezvények, nyílt napok, dokumentumelemzés	óvodavezető óvónők munkaközösség vezető	évente évente évente

Értékelés területei	Tartalma	Módja	Ki végzi	Gyakorisága
- ünnepek, hagyományok ápolása	részvétel a rendezvényeken	Óvoda, csoportlátogatások, rendezvények, nyílt napok, dokumentumelemzés	óvodavezető	évente
- A csoportok és gyerekek fejlődése	csoportlátogatás dokumentumelemzés összehasonlítás	Óvoda, csoportlátogatások, rendezvények, nyílt napok, dokumentumelemzés	óvodavezető óvónők	év végén évente
- Tankötelezettségi törvény végrehajtása	adatgyűjtés, vizsgálatkérő lapok, szakvélemények	Elemzés, értékelés	óvodavezető	évente
- Gyermekvédelem	dokumentum elemzése, éves beszámoló a gyermekvédelmi munkáról	Esettanulmányok, dokumentumellenőrzés	óvodavezető	évente
- Élményekben, tevékenységekben gazdag nevelési gyakorlat	napi bejegyzések, csoportlátogatás, házi bemutató, nyílt nap	Óvoda, csoportlátogatások, rendezvények, nyílt napok, dokumentumelemzés	óvodavezető óvónők	évente
Az óvoda légköre	Napirend, heti rend, szokásrendszer ellenőrzése, csoportlátogatás, felnőtt-gyerek, gyerek-gyerek, felnőtt-felnőtt kapcsolatok megfigyelése	Óvoda, csoportlátogatások, rendezvények, nyílt napok, dokumentumelemzés	óvodavezető	évente
Család- óvoda kapcsolata	Anyás beszoktatás, nyílt nap, szülői értekezlet, közös szervezésű programok látogatása	Dokumentum elemzése, látogatások	óvodavezető	évente
Etnikai nevelés	Éves munkaterv ellenőrzés, csoportlátogatás	Dokumentum elemzése, látogatások	óvodavezető	évente
Az óvoda menedzselése	Helyi médiákban való megjelenés, partneri elégedettség mérése	Dokumentum elemzése, látogatások	óvodavezető	évente
A nevelői munka tárgyi feltételeinek gazdagítása	Alapítvány, családi est, karácsonyi vásár, pályázatok eredményességének vizsgálata	Dokumentum elemzése, látogatások, leltár	minőségi kör óvodavezető	évente
Minőségbiztosítás helyzete	Partneri elégedettség vizsgálata, kérdőívek elemzése, intézkedési	Kérdőívek, értékelések, elemzések	minőségi team vezetője	évente

	tervek végrehajtásának ellenőrzése			
<u>II. Személyi feltételek:</u> Személyi feltételek biztosítása	Feladatok, felelősök párhuzamba állítása, szabadságolási terv, munkarend, helyettesítés ellenőrzése	Óvoda, csoportlátogatások, rendezvények, nyílt napok, dokumentumelemzés	óvodavezető	évente

Értékelés területei	Tartalma	Módja	Ki végzi	Gyakorisága
Szervezetfejlesztés: Továbbképzési terv végrehajtása	Tanúsítványok, oklevelek, beszámolók	elemzés	óvodavezető	évente
Belső továbbképzések	Munkaközösségek tervei, jegyzőkönyvek	dokumentumelemzés	óvodavezető	évente
<u>III. Gazdálkodás</u> Költségvetés végrehajtása	Fenntartó kimutatásai	Vezető (dokumentumelemzés)	óvodavezető	évente
Normatívák felhasználása	Analitikus nyilvántartások	dokumentumelemzés	óvodavezető	évente
Étkezési díjak beszédése	Étkezési napló, számlatömbök	dokumentumelemzés	Fenntartó	
<u>IV. Tanügyigazgatás</u> Óvodai beíratás	Beíratási napló	dokumentumelemzés	óvodavezető	évente
Felvétel- mulasztás	Felvételi mulasztási naplók ellenőrzése	dokumentumelemzés	óvodavezető	évente
Tankötelezettségi törvény végrehajtása	Dokumentumelemzés	dokumentumelemzés	óvodavezető	évente

11. ALAPDOKUMENTUMAINK

Óvodánk írásos alapdokumentumai

Hosszú és középtávú tervek, dokumentumok:

- Alapító okirat,
- Pedagógiai Program,
- Szervezeti és Működési Szabályzat,
- Házi rend,

Rövidtávú tervek, dokumentumok:

- Az óvoda pedagógiai munkaterve,
- A gyermekcsoportok nevelési és fejlesztési terve,
- Egyéni fejlesztés, fejlődés dokumentumai,
- Beíratási napló
- Felvételi- mulasztási napló
- Étkezési napló

12. ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT

A pedagógiai program érvényességi ideje:

A nevelőtestület határozata alapján visszavonásig érvényes.

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- törvényi háttér változása,
- fenntartói igények módosítása,
- hálózatbővítés, leépítés,
- szervezet átalakítás,
- ha a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt,
- ha egyéb érdekegyeztető fórum, módosítást javasol,

Előírás a programmódosítás előterjesztésére:

Írásbeli előterjesztés az óvodai intézmény vezetőtestületének.

Részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten.

13. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A nevelőtestület részéről

A Pedagógiai Program módosítását a nevelőtestület nevelőtestületi értekezlet keretében megvitatta, és a benne foglaltakat elfogadta az 1/2016 (VII.13.) nevelőtestületi határozatban.
Mindszentgodisa, 2016. 07.13.

.....

a nevelőtestület részéről

A szülői szervezet részéről

A Pedagógiai Program módosítását a szülői szervezet véleményezte és a benne foglaltakkal egyetért.
Mindszentgodisa, 2016.07.13.

.....

a szülői szervezet részéről

Fenntartó részéről

A Mindszentgodisai Oktatási és Szociális Étkeztetést Ellátó Társulás az intézmény Pedagógiai Program módosítását megismerte, megvitatta és a benne foglaltakkal egyetért.
Mindszentgodisa, 2016.

p.h.....

Megyeri Vilmos

14. FELHASZNÁLT IRODALOM

- Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja. SEMIC Interprint Kft. 1996.
- Mérey Ferenc- V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Bp. Gondolat Kiadó 1978.
- Az Óvodai Nevelés Programja. OPI Bp. 1979
- Porkolábné dr. Balogh Katalin- Dr. Pál Judit- Pintér Éva- Szaitzné Gregorits Anna: Komplex prevenciós óvodai program. Bp. 1996
- Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában. Alex-typó Bp. 1992
- Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés-de hogyan? NAT-TAN Sorozat Bp. OKI 1996
- Forrai Katalin: Ének az óvodában. Editino Musica Bp. 1974
- Török Béla: Zenehallgatás az óvodában. Zenemű Kiadó Bp. 1982
- Zilahy Józsefné- Stöckert Károlyné- Dr. Ráczné dr. Főző Klára: Óvodai nevelés játékkal, mesével. Eötvös Kiadó Bp. 1997
- Az óvodai nevelés alapprogramja OPI. Bp. 1989
- Balázné Szűcs Judit: Miből lesz a cserebogár? Alex-typo Bp. 1992
- Mérés, értékelés az óvodában. Aquila'89 Humán Szolgáltató Bt. 2001
- Kovács György: Óvodapedagógia. Tankönyvkiadó Bp. 1987